ISSN 0235-6368
Дім
сад
город
5
1994

До наших читачів

Будьмо взаємно ввічливими

Сьогодні ми хочемо поговорити з вами, шановні читачі, про культуру нашого спілкування. В необхідності такої розмови переконують і деякі листи, і численні телефонні дзвінки до редакції.

Ми вже неодноразово повідомляли, що відповідаємо на листи читачів переважно на сторінках журналу (як, до речі, й інші періодичні видання), однак і далі одержуємо багато листів з проханням написати відповідь особисто. В цілому читачі схвально оцінюють журнал, вважають його своїм помічником і порадником, з нетерпінням чекають появи кожного номера. На жаль, він не завжди виходить своєчасно — адже на шляху до його створення багато перешкод.

Економічні негаразди, які відбуваються в Україні, не обходять і наше видання: не вистачає коштів (інфляція «з'їдає» їх), поліграфічних матеріалів, недосить оперативно працюють зв'язківці. Через нестачу коштів нам доводиться видавати «спарені» журнали. Все це викликає багато нарікань передплатників, численні телефонні дзвінки забирають багато часу і нервів. На жаль, вислови не завжди коректні, а іноді навіть брутальні. Наприклад, пані Катерина Ус у своєму листі в ультимативній формі вимагає, щоб ми вміщували під кожною статтею повну адресу автора і негайно повідомили їй особисто адреси інститутів, порадили, де дістати насіння. З цього приводу мусимо зауважити, що далеко не всі автори згодні вказувати свої адреси і потім одержувати тисячі листів, на які не в змозі відповісти. Редакція вдячна таким людям, які діляться на сторінках журналу власним досвідом, однак поважає авторське право. Згадується лист одного городника-аматора, який повідомив нам, що в розпачі вкинув у піч сотні листів, на які не зміг дати відповідь, і дав собі слово, що більше ніколи не напише нам жодного рядка...

Отже, читайте наш журнал, запасайтеся спеціальною літературою, відвідуйте бібліотеки, спілкуйтеся з досвідченими колегами. Якщо ж у тих статтях, які ми друкуємо, не все зрозумієте — пишіть нам, але обов'язково вкладайте конверти з адресами для відповіді.

Готуючи матеріали до друку, нам доводиться переважно редагувати оригінали, написані від руки, часто нерозбірливим почерком, без належного інтервалу між рядками. Дехто забуває вказувати повністю ім'я, по батькові, адресу з індексом, рід занять. Цитуючи матеріали з книжок, окремі автори не посилаються на джерело інформації, а інколи вдаються до переписування, тобто плагіату, з інших статей. Все це створює додаткові труднощі для малочисельного колективу редакторів, знижує якість журнальних публікацій.

Ідеальний варіант — надсилати до редакції передруковану на машинці статтю з двома інтервалами між рядками для зручності редагування. Якщо ж такої змоги немає, просимо писати розбірливо і, незважаючи на паперову кризу, лише на одному боці аркуша. Обираючи тему для замітки, перегляньте журнали, щоб не повторюватися. А то часто виходить так: багато пишуть про огірки, помідори і майже нічого про картоплю, баклажани, моркву, цибулю, перець тощо.

Тож будьмо взаємно ввічливими, терплячими, доброзичливими, і хай усім нам щастить дочекатися кращих часів. Редакція «ДСГ» робитиме для цього все, що від неї залежить. Щедрих вам врожаїв!

А. Капітульська,
редактор відділу «Щедра грядка»

Юридичні консультації

Успадкування колгоспного двору

У нашому житті виникла ситуація, яку ми не можемо владнати, бо не знаємо законів. Тож звертаємось до вас.

Мати з батьком прожили 16 років, мають двох дітей, побудували будинок (двір колгоспний). Але батько пив, бився, мати змушена була розірвати з ним шлюб. Хату поділили на п'ять частин (з нами жила бабуся — батькова мати).

У 1980 р. батька паралізувало, він став інвалідом, бабуся його доглядала. У 1987 р. батько прописав до себе жінку з двома дітьми (зараз хлопцям 16 і 21 рік). Доглядала 6 років. У шлюб з батьком не вступала і була прописана тимчасово. Спільних дітей не мають.

Ми з матір'ю жили окремою сім'єю, тепер уже одружені, але зв'язку з батьком не втрачали.

У 1989 р. померла бабуся, а в березні 93-го року — батько. У хаті лишилася жінка, яка його доглядала. Хотілося б знати, чи маємо ми, діти, право на спадщину після смерті батька.

Л. В. Печеньова,
Київська обл.,
Васильківський р-н, п/в Гребінки

У даному випадку йдеться про успадкування в колгоспному дворі. Відповідно до ст. 563 Цивільного кодексу України в разі смерті члена колгоспного двору успадкування майна двору не відкривається. Усе майно колгоспного двору залишається у спільній власності членів двору, що в ньому проживають і продовжують вести господарство.

Якщо ж після смерті члена колгоспного двору інших членів двору не залишається, тобто вмирає останній член двору, то на майно двору поширюються загальні правила успадкування майна.

Таким чином, якщо жінка з двома дітьми, що доглядала Вашого батька, є членом цього колгоспного двору, спадщина в ньому не відкривається. Майно двору переходить автоматично у власність тих, що залишились у дворі. При цьому шлюбні відносини не мають вирішального значення. Достатньо, щоб ця жінка була оформлена як член даного колгоспного двору.

Винятком з правила є успадкування особистого майна померлого члена колгоспного двору. Одяг, взуття, інші речі, які належали особисто небіжчику, переходять у спадщину на загальних підставах. Вони можуть бути успадковані і рідними (в першу чергу дітьми) померлого, які проживають в інших дворах і навіть населених пунктах.

І. М. Миронець,
юрист

Дім сад город 5 1994

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник — Мліївський НДІ садівництва Лісостепу України ім. Л. П. Симиренка

Зареєстрований Держкомпреси України, серія КП, № 153

Видається з 1989 р.

Читачі радять, пропонують, запитують

Ділімося чим можемо

У № 8 «ДСГ» за 1993 рік у своєму матеріалі «Шануймо один одного» я просила моїх замовників надсилати для відповіді конверти, оплачені за новим тарифом. Бо старих конвертів, яких у мене зібралося понад півтисячі, пошта не приймає.

На жаль, не всі відгукнулися на моє зауваження. Продовжують надходити листи, де просять насіння (а я його надсилаю безкоштовно), але або зовсім без конверта для відповіді, або із старим конвертом, або без чіткої зворотної адреси. Звичайно, такі замовлення я не можу виконати. Скажімо, від Онищука С. С. з Волинської області отримала аж три листи й жодного конверта.

Іноді надходять листи без конвертів для відповіді від школярів, які просять надіслати насіння лікарських рослин для хворих мам, бабусь, дідусів і татів. Незважаючи на сьогоднішні ціни поштових послуг, я надсилаю їм потрібне насіння, бо діти повинні вірити нам, дорослим, що ми робимо добру справу не з метою наживи.

Зрозуміло, є замовники, котрі розуміють, скільки треба праці, щоб виростити й зібрати чисте насіння. А ще ж потрібний папір для листа, клей, стержні, а їх у нашому містечку й за гроші не завжди сьогодні придбаєш. Я не кажу вже про те, скільки необхідно часу для оформлення й пересилання листів. Усім, хто за моє насіння надіслав своє, а також папір, конверти, стержні, навіть гроші, хоч я і не просила, велике спасибі. Дякуючи саме цим замовникам, я змогла відразу відіслати цілу в'язку листів тим, хто не вклав конверти для відповіді.

Отож, складаю щиру подяку за допомогу І. К. Даннику з Києва, Є. Ключку з Миколаївщини, О. Ю. Сіренку з Кременчука, А. Н. Пипеню із Закарпаття, С. В. Балюку з Полтавщини, Ю. Гернешній із Харківщини, А. І. Головку із Хмельниччини, Н. І. Симонюку та О. А. Климовичу із Рівненщини, Т. І. Дубининій з Волинської та П. І. Павлову з Вінницької областей та багатьом іншим, кого тут, за браком місця, не можу назвати.

Працюю з листами й уночі, коли всі люди відпочивають, але не шкодую, бо розумію, що роблю людям, нехай і маленьке, але все ж таки добро й від чистого серця. Дехто із замовників скаржаться, що отримали розірвані й порожні конверти. Не знаю, чому так, я вже відіслала понад тисячу листів, а пакетів ще більше, й усі сама ношу на пошту до сортувального відділення. А я вже немолода людина та ще й інвалід другої групи, маю на утриманні дорослу доньку — інваліда першої групи. Але в мене власний будинок, господарство, сім'я, знаходжу час спілкуватися з людьми, відчуваю від того задоволення.

Шановні замовники! Багато хто з вас просить насіння меліси лимонної. Але ця меліса дає мало насіння, тому всім вислати не можу, замість неї пропоную котовник — рослину, яка за лікувальними властивостями прирівнюється до меліси. А ще вона корисна і як медонос та й чай із неї дуже смачний.

Маю ще насіння оману високого. Кому потрібно, надішлю, тільки, повторюю, вкладайте конверти, оплачені за новим тарифом, розбірливо пишіть свою адресу.

Отже, будь ласка, пишіть мені і давайте дружити й ділитися тим, чим можемо.

Ганна Антонівна Шульга,
256230, Київська обл.,
смт Баришівка,
вул. Комсомольська, 65

На якій відстані садити дерева?

В № 7 «ДСГ» за 1993 рік читач М. П. Симоненко в замітці «У чужому городі», посилаючись на юриста, пише, що немає законів, які б регламентували відстань від дерев до межі сусідської ділянки.

З приводу цієї проблеми хочу повідомити таке. Відповідно до державних будівельних норм України «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» — ДБН360 — 92, пункт 3,25, які затверджені Мінінвестбудом України наказом № 44 від 17.04.1992 року, відстань від сусідніх ділянок садибної забудови до стовбурів дерев, які тільки-но висаджуються, повинна бути не менше 4—6 м залежно від розміру крони, а до чагарників — 0,7—1 м.

Ці норми введені з 1.04. 1993 року й розраховані на перехідний період — до розробки загальної концепції нормативної бази України в будівництві.

Слід звернути увагу, що ці вимоги стосуються тих дерев, які тільки-но висаджуються, а на старих ділянках, де вони вже посаджені, цю проблему слід розглядати в кожному окремому випадку.

І. І. Подранецький,
працівник обласної служби
«Укрінвестекспертиза», м. Рівне

Хочу листуватися

Пише вам учениця восьмого класу. Моя сім'я уже кілька років передплачує ваш журнал, і з великим задоволенням читаю його. Тому й надумала звернутися саме до вас.

Звичайно, у мене є друзі, але я хотіла б листуватися з ровесниками з інших міст. Люблю шити, вишивати, готувати страви. Буду дуже рада, якщо хтось відгукнеться.

Іванна Кугут,
293780, Львівська обл.,
м. Трускавець,
вул. Стебницька, 64, кв. 65

Навчаюся у шостому класі. Ваш журнал читаю постійно й з великим задоволенням — його вже кілька років передплачує моя мама. А пишу до вас ось чому: хочу листуватися з хлопцями й дівчатами, яким 12—13 років. Я непогано вчуся, захоплююся спортом, умію готувати всілякі солодощі. Відгукніться на мій лист, хлопці та дівчата. Буду чекати на ваші листи і в журналі, й на свою адресу.

Микола Цісарук,
264014, Волинська обл.,
Горохівський р-н, с. Липа

Допомагаймо один одному

Шановна редакціє! Звертаюся до вас по допомогу. Три роки тому ми купили хату і переїхали жити до села. Дали нам й земельну ділянку. Все літо працюю на городі. Маю двох синочків, чекаю ще й на доньку. Але я дуже хворію, страшні головні болі.

Та мову хочу повести про інше. Чоловік мій працює в колгоспі. Зарплата в нього не вельми, і на неї наша сім'я поки що розігнатися не може. Тому зважилася написати до журналу ось з якою метою. У «ДСГ» дехто із читачів пропонує за гроші насіння багатьох городніх культур. Та коли я одержую листи від тих рекламодавців, то, довідавшись про ціни на насіння, просто опускаються руки. Але я дуже хочу придбати саджанці винограду, слив, груші, яблунь, вишень, червоної і чорної смородини, агрусу. Буду дуже вдячна тим читачам журналу, хто може увійти в моє становище й допомогти мені за помірну ціну. А ще хотіла б мати й насіння помідорів та огірків, капусти, а також і квітів, бо в минулому році в мене загинули всі гладіолуси.

Шановна редакціє, пробачте за турботу — раніше ніколи з таким проханням не зверталася. А зараз дуже прошу надрукувати мого листа, бо напевне знайдуться люди, котрі почують мій голос і відгукнуться. А я обов'язково віддячу добром всім тим, хто підтримає мене, бо вірю, що моя сім'я все-таки стане на ноги. Віримо й у те, що й наші діти матимуть усе те, що мають діти тих батьків, котрі сьогодні живуть заможніше від нас.

С. О. Жила,
245505, Сумська обл.,
В. Писарівський р-н, с. Рябина

З донькою на руках

Мені дуже незручно звертатися до вас і турбувати своїми проблемами, але доля розпорядилася так, що я залишився сам з донечкою на руках. Живемо й господарюємо самі. Уже маємо свій будинок.

Зрозуміло, доньці потрібне молоко. Своє. Від власної корови. Але нам потрібна корова невелика, низькоросла. Кажуть, що такі є в Україні. Може, хтось порадить, де їх можна придбати.

Г. Н. Ладоня,
313450, Харківська обл.,
м. Первомайськ, 2 м-н, буд. 28, кв. 10

1*

УЩІЛЬНЕНІ ПОСІВИ КУКУРУДЗИ

Хотів би дізнатися про особливості вирощування кукурудзи в ущільнених посівах з іншими культурами на присадибній ділянці.

В. І. Лоха,
с. Требухів Броварського району Київської області

Ущільнені посіви дають змогу ефективніше використовувати земельну ділянку і збільшувати вихід продукції, адже з однієї і тієї ж площі можна одержати два врожаї, наприклад, кукурудзу в суміщці з квасолею або із соєю.

Останнім часом дедалі частіше висівають кукурудзу з гарбузами та іншими кормовими культурами. Чи доцільне таке поєднання? Наука й практика стверджують, що при сумісному вирощуванні двох або більше культур рослини продуктивніше використовують сонячну енергію та інші фактори зовнішнього середовища — вологу, поживні речовини тощо. Високі стебла кукурудзи чергуються з низькими стеблами квасолі або сої, що дає можливість густіше розмістити рослини на ділянці. Кукурудза має міцні стоячі стебла, заввишки до 2—3 м, а стебла кормових гарбузів стеляться по землі. Соя завдяки наявності на її корінні бульбочкових бактерій, що засвоюють азот з повітря, сприяє нагромадженню його в грунті, а кукурудза використовує цей азот.

Щоб одержати високий урожай, ущільнені посіви треба розміщувати на родючих грунтах, після удобреної попередньої культури та на добре зволожених низинних ділянках. На посівах кукурудзи, висіяної на зерно за схемою 70×35 см пунктирним способом, після появи сходів висівають насіння кормових гарбузів. Схеми ущільнених посівів можуть бути різними, це залежить від родючості грунту та кліматичних умов. Наприклад, у Лісостепу та на Поліссі, де випадає достатня кількість опадів, на посівах кукурудзи з площею живлення 70×35 см насіння кормових гарбузів висівають біля кожного восьмого або десятого гнізда, через 4—5 рядків, таким чином, на одній сотці одержують 8—12 кущів. У південних районах Лісостепу, де кількість опадів недостатня, насіння гарбузів висівають біля кожного десятого або дванадцятого гнізда через 5—6 рядків; при цьому на 100 м^2 виростає 6—8 кущів.

Висівають насіння кормових гарбузів під сапу в поздовжньому рядку на відстані 5—7 см від гнізда кукурудзи. У кожне гніздо кладуть по 2—3 насінини гарбузів на глибину 4—5 см з таким розрахунком, щоб вони були у вологому шарі грунту. Квасолю висаджують з кукурудзою в кожне гніздо. А можна біля гнізда кукурудзи (на відстані 5—7 см) після з'явлення

Соя—культура для всіх

У № 5—6 «ДСГ» за 1993 рік прочитав статтю В. О. Зубрицького «Соя на городі». Хоч з деякими порадами автора я не згоден (зокрема, з тим, що сою доцільно висівати з інтервалом 15 см між рядками), однак вважаю її публікацію своєчасною і корисною. Головне — поширювати цю культуру.

Розповім дещо про свій досвід. Я вирощую сою на своїй городній ділянці вже 8 років. Про те, що вона є основним постачальником білка, гадаю, говорити не треба. Добавки із соєвого борошна ідуть і до хліба, й до ковбас, інших м'ясних виробів. Але це ще найнеобхідніша кормова культура в домашньому господарстві. Вона дає добрий урожай, її легко доглядати, збирати і зберігати. А від згодовування її користь домашній живності в 3—4 рази вища, ніж від традиційних злакових.

Спочатку про агротехніку. Сою висіваю, коли грунт прогрівається до 10—12°, на глибину 3—4 см рядками. Можна садити під лопату в неглибокі ямки по дві зернини в кожну. Ширина міжрядь — 30—35 см, в рядку відстань між рослинами повинна бути 10—15 см. У густіших посівах урожай значно знижується. Тому, якщо сходи густіші, ніж треба, їх слід обов'язково прорвати. Потім сою необхідно 2—3 рази просапати, особливо в ранній період, коли вона ще невеличка. Як тільки рослини пішли в ріст, вони більшість бур'янів глушать, тож догляд полягає тільки у виполюванні бур'янів, що залишились після просапування.

Соя дуже добре реагує на підживлення органічними добривами. Відра перегною на 1 м^2 достатньо на весь період росту. Можна підживлювати розчином коров'яку (1:10) або курячого посліду (1:30). Як тільки соя достигла повністю, облітають усі її листочки. Залишаються тільки стебла (основне і бічні), вкриті стручками із зерном, зібрані у вузлики по 3—4 стручки в кожному (в стручку 2—4 зернини). Стручків буває від 80 до 120 і більше. У 1989 році кожна рослина сої на моїй ділянці дала по 150—170 стручків.

Оскільки основний корінь знаходиться дуже близько від поверхні землі, збирати сою просто. В суху погоду її виривають із корінцем. Можна також зрізувати секатором біля самої поверхні грунту і в'язати в снопи по 10—15 рослин, просушити на сонці два-три дні перед тривалим зберіганням. Зауважу, що стручки сої не тріскаються від сонця й добре зберігаються на відкритому повітрі, навіть у мороз. Снопики слід скласти або підвісити в сухому приміщенні чи на горищі, можна й під навісом.

Соя зберігається тривалий час (1—2 роки). За один день 2 чоловіки можуть зібрати її і нав'язати в снопи з площі 10 і більше соток.

сходів. У Лісостепу на удобрених грунтах в кожне гніздо потрібно покласти 3—4 насінини квасолі.

Догляд за ущільненими посівами такий: розпушування сапкою міжрядь кукурудзи (основної культури), виполювання бур'янів, проривання (у гнізді залишають по одній рослині гарбузів і одну-дві рослини кукурудзи й квасолі). Для ущільнених посівів краще брати кущові форми кормових гарбузів, що мають короткі стебла і майже не стеляться.

Тим, у кого є домашня ферма, можна вирощувати сумісні посіви кукурудзи з іншими кормовими культурами на зелений корм. У районах, де випадає достатня кількість опадів, кращими компонентами для кукурудзи є кормові боби, соя, соняшник з такими нормами висіву, кг/100 м^2: кукурудза 0,75 — кормові боби 1; кукурудза 0,5 — соя 0,4; кукурудза 0,8 — соняшник 0,2; кукурудза 0,65 — кормові боби 0,8; соняшник 0,1 — кукурудза 0,6; соя 0,4 — соняшник 0,12. Крім того, до сумішок можна додавати горох (0,3—0,5 кг). В Лісостепу й на Поліссі на легких за механічним складом грунтах висівають: кукурудзи — 0,75, люпину — 0,9, а на інших грунтах кукурудзи — 0,75, сої — 0,5, суданської трави — 0,20. До цієї сумішки можна також додавати горох (0,4) і соняшник (0,06— 0,08 кг). Практикують вирощувати кукурудзу в сумішці з горохом (кукурудза — 0,8, горох — 1,2) та викою ярою (кукурудза — 0,8, вика яра — 0,45).

В Степу кукурудзу доцільно висівати в сумішах з соєю, сорго, суданською травою. Якщо із соєю, то компоненти висівають або висаджують в один рядок чи окремо. Коли розміщують їх в одному рядку, насіння перемішують з розрахунку на одну частину кукурудзи дві частини сої. Якщо ж висівають ці культури окремо, відстань між рядками має становити 45 см.

Кукурудзу з кормовими бобами й соняшником доцільно висаджувати через один рядок. Для сумішок використовують такі гібриди кукурудзи: Київський 271 М, ТОСС 235 МВ, Ювілейний 70 М, Ювілейний 60 МВ, Кулон МВ, Колективний 100 СВ, Молдавський 291 АМВ, Од Ма 310 М. Сорти гарбузів — Мозоліївський 15, Український багатоплідний, Херсонський; кормових бобів — Янтарні, Чабанські, Хоростівські; суданської трави — Миронівська 10, Чорноморка; сорго — Кубань 1, Силосне 3; квасолі — Дніпровська бомба, Синельниківська 6, Красноградська 5; гороху — Неосипаючий 1, Труженик, Топаз, Уладівський ювілейний; сої — Білосніжка, Зарніца, Нива, Юг 30; ярої вики — Орловська 84, Білоцерківська 33; сорти соняшника силосного напрямку — Печеніг, олійного — Первенець, Лідер.

Після появи сходів під час розпушування міжрядь підсівають соняшник. Кормові сумішки кукурудзи із сорго, суданською травою скошують на високому зрізі, оскільки ці культури здатні інтенсивно поновлювати вегетацію після скошування, забезпечуючи одержання другого й наступного укосів зеленої маси.

У Лісостепу в післяукісних посівах вирощують такі сумішки кормових культур (кг/100 м^2): кукурудза — 0,5, кормові боби — 0,6; кукурудза — 0,5, соя — 0,4, соняшник — 0,1; на Поліссі — кукурудза — 0,6, люпин жовтий — 0,8, соняшник 0,12; у Степу — кукурудза — 0,5, суданська трава 0,15, соняшник — 0,15; кукурудза — 0,6, соя — 0,4, суданська трава — 0,15. Це дає змогу забезпечувати худобу різноманітними кормами і збагачувати раціони на білок. Бобові компоненти в посівах з кукурудзою також сприяють нагромадженню азоту в грунті, отже, підвищується його родючість.

Догляд за такими посівами полягає у розпушуванні сапкою міжрядь без проривання рослин у рядках. На зелений корм сумішку починають косити після виходу кукурудзи в трубку, коли травостій має висоту 60—80 см, і закінчують на початку викидання волотей. Якщо ж рослини переростають і корм грубішає, доцільно подрібнювати зелену масу перед згодовуванням на силосорізках.

Кліматичні умови лісостепових районів, де вегетаційний період тривалий, рання весна і тепла осінь, вистачає вологи, дають змогу одержувати високі врожаї ущільнюючих культур. Їх, як правило, висівають у декілька строків.

В. М. Гаврилюк,
287585, Вінницька обл.,
Теплицький р-н, с. Велика Мочулка,
вул. Урожайна, 15

Сою я не обмолочую. Справа в тому, що вона іде на корм усім без винятку домашнім тваринам і птиці. Набагато зручніше користуватися снопиками. Козам і вівцям сою згодовують разом із стручками і стеблами. Через 5—10 хв залишаються одні товстіші стебла.

Свиням, коровам, бичкам стебла і стручки треба подрібнити на невеликі відрізки по 5—6 см (можна на січкарні або секатором чи сокирою), але так, щоб стручки трималися у вузликах, після чого все це змолоти. Розмелене зерно — основний корм, а розмелені стручки і стебла — хороший наповнювач. При відгодівлі свиней краще на 1—2 год замочити цю розмелену масу теплою водою (великій рогатій худобі замочувати не обов'язково; гусям і качкам ще простіше — підвісив 1—2 снопики у зручному місці, і вони все виберуть до зернини, залишаться одні порожні стручки).

Слід зазначити, що молодняку птиці, а також індикам краще давати розмелену разом із стручками сою як добавку до вологих мішанок, адже через великий вміст жирів (більш як 20 процентів) вони не можуть все засвоїти. Нутріям і кролям теж снопик — з'їдять повністю.

Тепер і міркуйте, що краще — купувати по великих цінах комбікорм чи посіяти декілька соток сої. Вона може дати урожай 40—50 ц з гектара, а її калорійність в 3—4 рази вища від злакових.

За декілька років я випробував 5—6 сортів сої. Із них відібрав і залишив для використання два найбільш продуктивних — соя біла і соя червона. Вони практично щороку дають стабільні врожаї, ніяких хвороб за 8 років не помічав. Останнім часом віддаю перевагу сої червоній (точної назви сорту, на жаль, не знаю). Вона вже протягом п'яти років дає високі й сталі врожаї — до 40 ц чистого зерна з гектара. Дуже добре кущиться, усе зерно в стручках повністю достигає. Коріння рослини розміщене поблизу поверхні грунту, тому виривати її легко і землі на корінчиках немає. На одній рослині формується до 120—150 стручків.

Якщо хтось із читачів зацікавиться, можу продати насіння, у мене його зараз вдосталь.

Мушу зазначити, що сою полюбляють не лише свійські тварини, а й люди. Підсмажене зерно — справжній делікатес. А діти дуже люблять сою з цукром або цукровою пудрою. Смажену сою готують так. Спочатку її треба замочити у воді кімнатної температури на 12—15 год, але так, щоб води зверху було не більш як 1—2 мм. Через 15 год соя вбере всю воду, збільшиться в розмірах у 2—3 рази. Якщо вода вбирається швидко, слід долити ще трошки. Потім на сухій чистій сковорідці її смажать, помішуючи, щоб не пригоріла. Ні олії, ні інших жирів не треба додавати. Соя сама — хороша олійна культура. Хто любить солодощі, хай розмішає її із цукром у якомусь посуді.

Маючи в своєму господарстві такі культури, як соя, амарант, кукурудза, топінамбур (земляна груша) і картопля, ви вирішите всі проблеми з кормами.

Сійте сою і збирайте високий урожай!

Олександр Арсентійович Машталір,
фермер
280000, м. Хмельницький,
пров. Іподромний, 2, кв. 68

СМАЧНА Й КОРИСНА

Чуфу, або земляний мигдаль, культивували у стародавньому Єгипті ще 5 тисячоліть тому. Вирощують її заради одержання жовто-бурих бульб мигдального смаку, довжиною 1—2 см і товщиною 0,5—0,7 см. Нині чуфа поширена в Іспанії, Італії, Південній Америці, у країнах Африки. В її бульбах міститься 25—30% жиру, 30% крохмалю, 15% цукру, до 7% смолистих речовин і 12% клітковини. Олія з чуфи за якістю не поступається оливковій, а в кондитерській справі її бульби замінюють арахіс, сою, мигдаль. Від згаданих культур чуфа вигідно відрізняється високою урожайністю. З 10 квадратних метрів можна зібрати 20,5 кг (зважували в сухому вигляді) бульб. За кількістю утворених поживних речовин з одиниці площі чуфа найкраща від усіх інших культур. Ось приклад: калорійність однакового за масою врожаю картоплі в 5 разів нижча.

Кліматичні умови півдня України для чуфи дуже сприятливі. Завдяки порівняно короткому вегетаційному періоду (110—120 днів) повноцінний урожай одержують, незважаючи на похолодання у травні і вересні.

Для чуфи найкращі чорноземи та піщані суглинки. На заболочених і солонцюватих грунтах рослини пригнічуються. З цієї ж причини не рекомендується застосовувати добрива, що містять хлор. До садіння бульби тримають у прохолодному місці в мішку з тканини. Перед висаджуванням їх обробляють 1—2 год малиновим розчином марганцівки. Потім замочують на 1—3 доби між шарами марлі для забезпечення припливу повітря. Бульби набухають і починають проклюовуватися вічка підземних паростків. Під час передсадивного обробітку грунту вносять по 5 кг перегною на один квадратний метр ділянки.

Бульби чуфи садять на глибину 4—6 см. Відстань у рядку — 10—12 см, ширина міжрядь — 50—70 см. Строк садіння — друга половина квітня, коли грунт на глибині висіву прогріється до 14° тепла. Гострі прямі листочки сходів з'являються через 3—4 тижні. Якщо вони частково загинуть, можна висадити на їхньому місці пророслі сходи чуфи з грудкою грунту — вони добре приживлюються. Рослини позитивно реагують на полив і ретельне розпушування грунту, регулярне прополювання бур'янів.

За період вегетації чуфу 3—4 рази підживлюють повним мінеральним або рідким органічним добривом. З однієї бульби виростає до 100 паростків, тому рядки змикаються і ділянка набуває вигляду густого травостою осоки.

До збирання врожаю приступають наприкінці вересня, коли починає жовтіти та скручуватися гичка. За два тижні до цього припиняють поливи. Рядки обережно підкопують лопатою і струшують бульбочки. Потім їх промивають від бруду на сонячному місці, яке добре провітрюється.

В описах своїх мандрівок в Іспанію В. П. Боткін та М. І. Вавилов згадують про арчаду — смачний напій із чуфи, що нагадує рідкий шоколад. Пропонуємо технологію його приготування, а також цукерок із чуфи.

Арчада

Висушені бульби чуфи обсмажити на сковороді при безперервному помішуванні до світло-коричневого кольору. Потім змолоти їх на кавомолці, додати до одержаного борошна трохи води чи молока, ретельно розмішати до зникнення грудочок і тонким струменем вилити одержану суміш в кипляче підсолоджене молоко, часто помішуючи. Для ароматизації в кінці приготування можна додати трохи ванілі чи какао. Подавати в гарячому вигляді. На 1 склянку молока брати 1—2 чайні ложечки порошка чуфи.

Цукерки із чуфи

Борошно з обсмажених бульб чуфи змішують з цукровою пудрою у співвідношенні 2:1. Перемішують, додають трохи холодної води і розмішують до утворення густої однорідної маси. Потім її обережно нагрівають, не доводячи до кипіння. Крохмаль, який є в чуфі, зробить масу для цукерок більш клейкою. З неї роблять невеликі кульки і висушують при кімнатній або трохи підвищеній температурі.

С. Є. Краснобородько,
Херсонська обл.,
м. Нова Каховка, вул. Миру, 9

Служба взаємодопомоги

Підвозити воду для поливу городу можна за допомогою 100-літрової бочки. Для м'якої ходи на неї натягують старі паси. На протилежному від пробки боці роблять клапан у вигляді болта, який відкручують, коли зливають воду. Раму і опори для осей виготовляють з кутників.

Для закріплення скла у вікнах широко застосовують штапики — дерев'яні реєчки. Виготовити їх набагато легше, якщо зробити пристрій — дерев'яний брусок з канавкою.

Надійно закріпити колодязне відро на ланцюгу можна так: відігнути кінець дужки відра, витягнути її з вушка, надіти ланку ланцюга, вставити дужку на місце і знову загнути кінець.

Якщо під рукою немає викрутки для відкручування дрібних гвинтів (у приладах, годинниках тощо), замість неї можна використовувати учнівське перо. Одну половинку відламують, а другу заточують до потрібних розмірів. Перо вставляють у ручку і діють нею як викруткою.

Зручний гніт для розпочатої банки з солінням можна зробити із поліетиленового пакета. Його опускають у банку і наповнюють водою або чистим піском. Для надійності бажано вкласти один в другий 2—3 пакети.

Влітку тримаю курей на дачі, а взимку — на балконі. Несуться, але тільки-но прогавиш, яйця поїдають. Цікаво, чому кури їдять свої ж яйця?

І взагалі хотілося б прочитати в журналі про досвід утримання курей на балконах: чим краще годувати, щоб неслися, не хворіли, швидше набирали ваги.

В. Ф. Сушко,
Донецьк-76, пров. Миру, 61, кв. 67

Ми з чоловіком чули, що люди розводять павичів та цесарок в домашніх умовах. З великим задоволенням придбали б і собі таких птахів.

Можливо, хтось із передплатників журналу прочитає цього листа й відгукнеться на наше прохання за адресою або поділиться досвідом утримання цих симпатичних птахів у домашніх умовах і порадить, де їх можна придбати.

Лідія Степанівла Манталуца,
317501, Кіровоградська обл.,
Добровеличківський р-н,
с. Піщаний Брід, вул. Грицая 5

Біла гірчиця — проти мокрецю

На великих земельних площах колективних сільськогосподарських підприємств бур'яни знищують впровадженням сівозмін, внесенням гербіцидів, механічним способом. Проте на городніх ділянках ці методи не завжди прийнятні. Звичайно, і тут можна застосовувати проти бур'янів гербіциди, зокрема, для знищення мокрецю — 2,4 Д (2 г на сотку), базагран (4 г на сотку), дактал (20 г на сотку) та ін. Але мало хто з господарів бажає на своєму городі застосовувати ці хімічні засоби, не кажучи вже про такі гербіциди, як банвел-Д, тордон, пропазин, далапол, ТХА, строк розкладання яких у грунті не менше півроку.

У США та Канаді для знищення бур'янів почали застосовувати електричний струм напругою від 0,01 до 100 В/см^2. Для цього там створено машину з високочастотним перетворювачем. Струм високої напруги надходить до дугоподібної пластини, навколо якої створюється електричне поле. Під час руху агрегату пластина пересувається над поверхнею, мікрохвилі електромагнітного поля проникають у верхній шар грунту і згубно діють на бур'яни. Цю дугу можна спрямовувати в міжряддя культурних рослин і знищувати там бур'яни. Фірма «Ласко» (США) сконструювала установку «Лайтинг». Джерелом струму в ній є генератор, що приводиться в дію від вала відбору потужності. Потужність агрегату — від 10 до 200 кВт. Для бур'янів достатньо 10 кВт. Такі агрегати неважко виготовити й аматорам. Ми вважаємо, що за ними майбутнє.

Що ж нового проти бур'янів на городніх ділянках, зокрема проти мокрецю, можна запровадити вже зараз? Ця рослина дуже забур'янює ділянки картоплі, овочів, ягідників. Любить зволожені місця, життєздатність зберігає 4—5 років, вегетаційний період триває до 40 днів, але за сезон може давати три покоління. Особливо забур'янює площі після збирання овочевих культур восени, зиму переносить добре і навесні продовжує розвиватися. Традиційними способами здолати цей бур'ян важко.

Ми давно помітили: якщо після збирання городніх культур повторно зайняти ділянку суцільними посівами рослин з добре розвинутим корінням та соковитою зеленою масою і використати цю масу як сидерат (тобто прикопати восени на зелене добриво), то бур'янів на цій площі стає менше. Водночас прикопана маса замінює органічні добрива, завдяки чому родючість грунту підвищується. Проте, оскільки городину здебільшого збирають пізно, деяким повторним культурам не вистачає часу для вегетації, інші дають мало органічної маси і мають незначну кореневу систему. Одна з культур, що повністю підходить для цієї мети,— гірчиця біла (цвіте жовтим цвітом). Недарма її прозвали санітаром від бур'янів.

Гірчиця біла — високоурожайна культура, яка потребує мінімальної суми ефективних температур для формування маси. За 40—50 днів вегетації в післяжнивних посівах вона дає понад 200 ц зеленої маси в перерахунку на гектар. Це холодостійка культура, витримує тимчасові заморозки до мінус 10°С, не втрачаючи здатності відновлювати ріст, коли настає потепління.

Зелену масу гірчиці можна використовувати на корм худобі. Вона має й інші дуже цінні властивості, завдяки яким її корисно застосовувати на садових та присадибних ділянках. Коренева система гірчиці добре розвивається у поверхневому шарі грунту, а головне — виділяє токсичні речовини, які згубно впливають на схожість і розвиток бур'янів, зокрема мокрецю.

Ми помітили, що цей бур'ян не росте, якщо на ділянці посіяна гірчиця, і, навпаки, добре вегетує там, де її немає. Тому після збирання редьки, картоплі, огірків, цибулі ми одразу висіваємо гірчицю. До середини жовтня вона дає соковиту зелену масу, яку можна використовувати на корм худобі або приорати на зелене добриво.

Якщо посіяти гірчицю у міжряддях суниці першого року садіння, вона не тільки захищає її від бур'янів, а й оберігає від морозу, бо після пошкодження низькими температурами зелена маса гірчиці падає на рослини суниці і прикриває їх. Тому ми радимо застосовувати гірчицю на городніх ділянках.

В. І. Волинець,
канд. с.-г. наук,
м. Вінниця

Новий сорт огірків

Щороку на своєму городі вирощую багато сортів різних овочевих культур. В результаті обміну з іншими природолюбами мені вдалося дістати близько двох десятків нових, стійких проти захворювань сортів огірків, у тому числі таких популярних нині, як Фенікс 640, Міг, Крепиш, Фейворит. Заради експерименту ніяких засобів хімічного захисту рослин проти хвороб не застосовував. Хотілося на власному досвіді переконатися, який сорт найбільш придатний для вирощування в наших умовах.

Минулий рік був у нашій зоні сприятливим для вирощування огірків, отож вдалося одержати непоганий урожай. Але найкраще зарекомендував себе, як не дивно, сорт німецького походження Кароліна. Взагалі, він дуже оригінальний і перспективний. Усі плоди невеликі, рівні, дуже смачні. Насінники до кінця вегетації залишаються зеленими, навіть зірвані тривалий час не жовтіють (можливо, саме про цей сорт огірків йшлося в опублікованій у «ДСГ» № 9—10 за 1993 р. замітці П. О. Яценко «Диво-огірок»). Плоди придатні для споживання свіжими та для консервування.

Вирощуючи огірки, потрібно враховувати деякі особливості їхньої агротехніки. Обов'язковою умовою є протрування і замочування насіння в розчині мікроелементів протягом доби. Перед висівом грунт удобрюю перегноєм-сипцем. Мінеральні добрива використовую тільки у підживленнях після появи трьох справжніх листків. До цвітіння поливаю через кожних 3—4 дні на ніч теплою водою і безпосередньо під корінь. Для цього використовую будь-які відрізки труб різного діаметра завдовжки 40—50 см з численними отворами. Закопую їх у землю і навколо них висіваю насіння в чотирьох місцях.

Проти баштанної попелиці сходи вранці посипаю попелом від спаленої соломи. Загущення рослин не допускаю, залишаючи чотири рослини на квадратний метр.

Хочу застерегти овочівників-любителів, які займаються вирощуванням огірків: я описав результати спостережень лише за один рік і для нашої степової зони. Можливо, й інші сорти добре зарекомендували себе минулого року. Тому прошу читачів журналу поділитися своїми спостереженнями на сторінках «ДСГ».

О. А. Андрусів,
332719, Запорізька обл.,
Оріхівський р-н, с. Новоіванівка

Бургундська рідина

Хотів би довідатися, у якому співвідношенні змішувати мідний купорос і каустичну соду, щоб виготовити бургундську рідину для обприскування помідорів проти фітофторозу, огірків — проти пероноспорозу, а також проти мільдью винограду та кокомікозу вишні.

Н. С. Бородієнко,
м. Київ

Бургундську рідину (препарат «Медекс») готують безпосередньо перед обробкою так, як і бордоську рідину. Спочатку 100 г мідного купоросу розчиняють у неметалевому посуді у 2 л води. В іншому посуді також у 2 л води розчиняють 100 г кальцинованої соди. Потім у мідний купорос вливають, поступово помішуючи, розчин соди і доливають воду до 10 л. Добре перемішують, проціджують через капронову панчоху, заливають в обприскувач і обробляють: картоплю, помідори проти фітофторозу, огірки проти пероноспорозу, виноград проти мільдью, вишні проти кокомікозу.

За період вегетації проводять 3—4 обробки з інтервалом 7—10 днів. Остання обробка має бути не пізніш як за 20 днів до збирання врожаю. Овочі і фрукти, оброблені препаратом, слід ретельно вимити перед вживанням.

Л. Д. Шпильова,
кандидат біологічних наук

Щоб коса гарно косила

Якщо хочете, щоб ваша коса добре косила, треба мати до неї бабку і, зрозуміло, молоток. Потім починайте клепати косу. І хоч на перший погляд здається, що в тому немає нічого мудрого, проте і в цій простій справі є непрості речі. По-перше, бабка не повинна бути м'якшою, ніж метал коси, а, навпаки, твердіша. По-друге, для клепання молоток слід брати такий, щоб не дуже переобтяжував руку. Бо якщо молоток важкий, рука швидко стомлюється, і ви косу якісно не відклепаєте. До того ж від важких ударів по лезу на ньому утворюються брижі («шклярки»), які під час косіння вищерблюються, а відтак псується лезо і його зайвий раз доводиться відтягувати. Це — коли м'яка коса, а якщо вона із твердої сталі, то лезо просто викришується, тріскається і стає схожим на пощерблену пилку.

Отже, під час клепання удари молотка по лезу повинні бути неважкі, розмірені, однакові. А ще треба клеп леза не робити широким, бо широкий заломлюється, доводиться знову клепати, а це призводить до того, що коса швидко зношується.

Отже, гострота коси залежить від умілого клепання. А виклепати косу можна на квадратній і плескатій бабці. Яка з них краща? Здебільшого косарі віддають перевагу плескатій, бо на ній справді можна швидше відновити гостре лезо. Але найдосвідченіші все-таки користуються квадратною, бо на ній, як дехто із них каже, можна відтягнути лезо в ширину волосини. А вузький клеп на косі твердої сталі може триматися тривалий час, зберігаючи гостроту леза.

Дехто нарікає на те, що лезо дуже швидко затуплюється в процесі роботи. Звичайно, гострота його залежить від якості сталі, з якої виготовлена коса, але ще більше від того, чим користуєтесь — бруском чи мантачкою.

У гарного косаря завжди під руками дубова мантачка з дрібними нарізками навхрест, а також алюмінієвий казанок з дрібним піском, змоченим водою. Отже, якщо хочете, щоб клеп довше вам служив, рідше користуйтеся бруском, а більше мантачкою.

Під час косіння багато завдають клопоту купини, кротовини, всілякі горбочки, які потрапляють під косу, вона ще й від того тупиться, а відтак частіше доводиться знову братися за молоток і клепати. Але таке трапляється у господаря недбайливого. А що робить дбайливий, аби берег був у нього без купин і горбків?

Восени, коли уже й отаву скошено, він бере лопату й зрізує усі ті «горіхи», які наступного літа могла обчистити його коса. І так він робить кожної осені, бо знає: і купини, і горбки на березі утворюються від дощів, які вимивають грунт і зносять його до рівчачків і канавок, від вітрів, що наносять разом з пилом пісок та часточки землі, яку розточують мурахи, будуючи собі «оселі».

А ще треба знати, що на вологому березі купини самі ростуть. Як саме? Є така трава з міцним стеблом, яка росте щільно й кущиться і «тягне» із собою землю, цупко переплітаючи її своїм корінням. От і утворюються купини. Отже, коли хочете мати рівний берег, щоб на ньому було легко косити, то його щоосені необхідно «ремонтувати».

Ось ті основні елементи, які слід знати косареві, щоб його коса добре косила, а він мав задоволення від своєї праці. Тоді його коса не залишатиме за собою «чубів».

І. Вороневич,
Київська обл.

Як зробити глечик?

Шановні читачі, розкажіть, будь ласка, на сторінках «ДСГ», як ліпити й обпалювати горщики, як змайструвати гончарний круг, якою має бути піч. Ще хочу знати, як чинбарити шкури на хутро, на шкіру. Звичайно, подібні матеріали вже публікувалися у «ДСГ», але мене цікавлять народні методи, наприклад, з додаванням вербової кори, кінського щавлю, житніх відходів тощо. Поділіться своїми знаннями й досвідом у цій справі.

Сергій Тимчик,
288307, Вінницька обл.,
Тульчинський р-н, с. Канашів

Будьмо щедрими

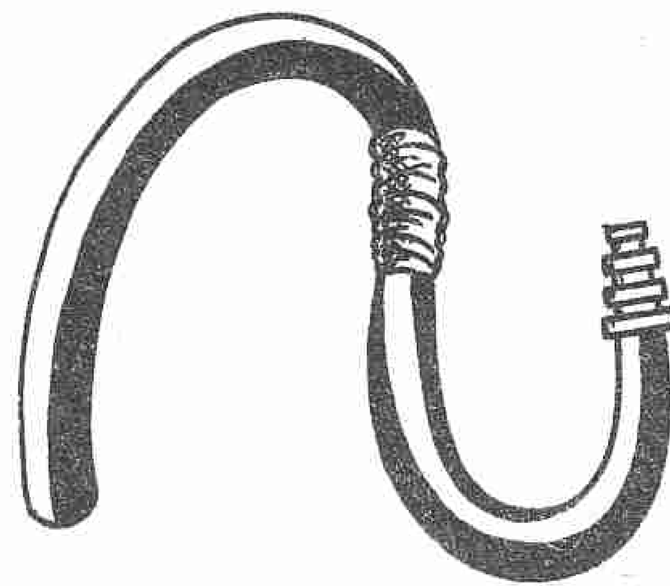
Не раз читала на сторінках вашого журналу оголошення людей, котрі просять допомогти дістати ту чи іншу лікарську рослину. Ось і мені потрібні квіти лаванди й сухе листя розмарину. В аптеках їх немає.

Прошу читачів «ДСГ» допомогти мені. А я в свою чергу можу поділитися тими лікарськими травами, які сама збираю, зокрема чебрецем, звіробоєм, шипшиною. Ці трави екологічно чисті і високої якості, перевірила на власному досвіді. Тож будьмо щедрими і допомагаймо один одному.

Ольга Андріївна Скакун,
281501, Хмельницька обл.,
Красилівський р-н, с. Котюрженці

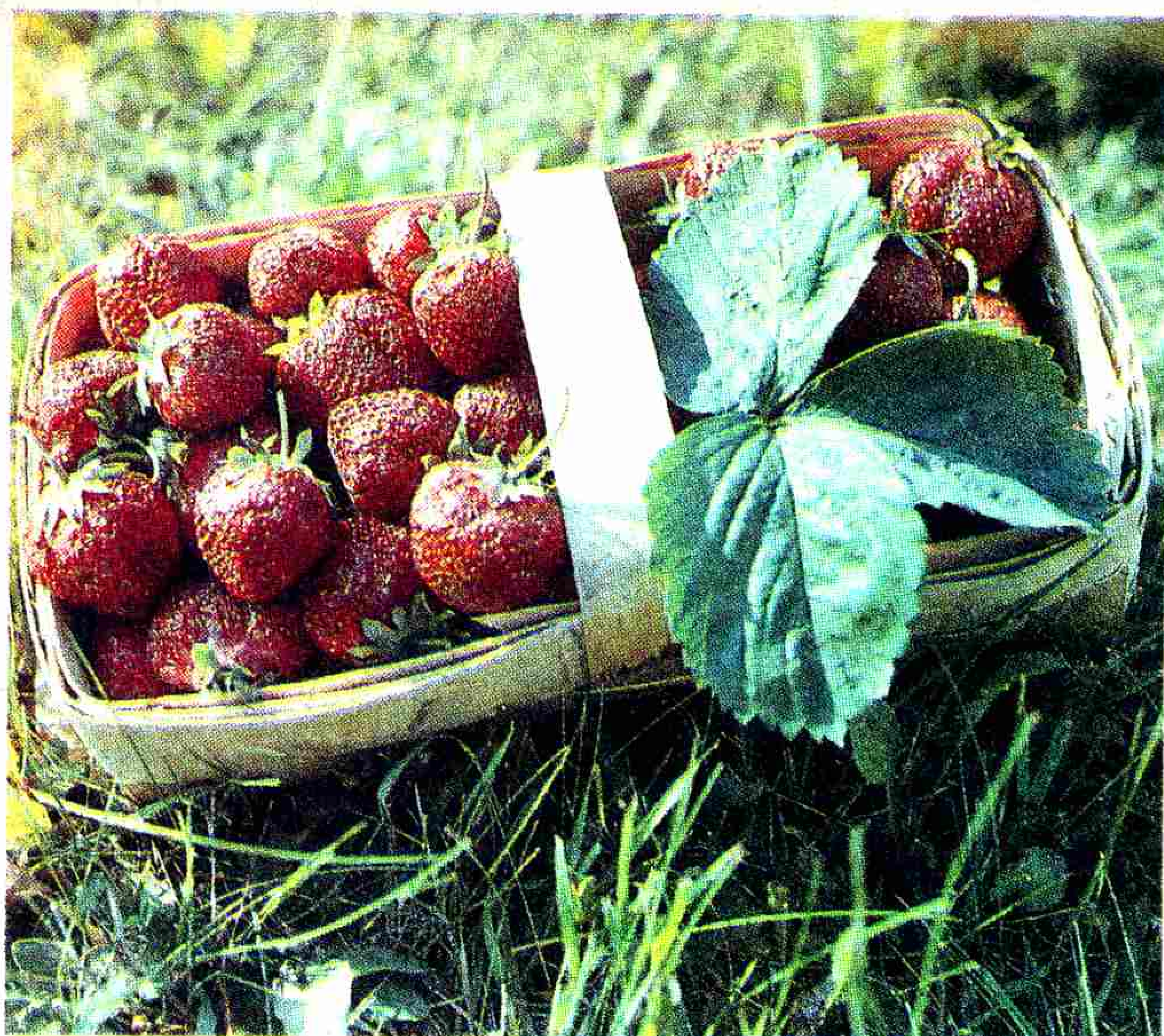
●

Гумовий шланг від пральної машини, який тріснув, неважко відремонтувати власноруч. Перш за все слід просушити пошкоджене місце, гарно зачистити його напильником, а потім змастити гумовим клеєм і загорнути ізострічкою на тканинній основі. Обмотувати треба в 2—3 шари і кожний з них промащувати клеєм.

Почистити від пилу радіатор опалення можна за допомогою пульверизатора, котрий входить до комплекту пилососа. Струмінь води і повітря спрямовують на радіатор, але перед цим слід покласти під нього ганчірку, на яку буде стікати брудна вода.

Якщо із неіржавіючого дроту зігнути захват з петлею, ним легко буде діставати з банки соління або виймати яйця з окропу.

Сорти суниці для швидкого заморожування

Ягоди суниці достигають дуже рано і користуються великим попитом у населення. Але період споживання їх дуже короткий, оскільки вони довго не зберігаються. Зарадити цьому можна заморожуванням ягід. В останні роки такий вид консервування суниці набув великого промислового значення та популярності у садівників-любителів, оскільки дає змогу максимально зберегти усі корисні властивості ягід.

В Інституті садівництва УААН провели в умовах Північного Полісся дослідження, щоб визначити придатність різних сортів суниці до швидкого заморожування. Досліджували сорти Ромашка, Ясна, Історнік, Талісман, Присвята. За контроль взяли районований сорт Ясна.

Виявилось, що в процесі швидкого заморожування і подальшого зберігання відбуваються зміни хімічного складу ягід, але у різних сортів по-різному. Так, після зберігання ягід у замороженому вигляді протягом 11 місяців вміст сухих речовин у сортів Ромашка і Талісман знизився на 10,5%, а у сортів Ясна, Історнік і Присвята, навпаки, збільшився на 5,6—17,8%. Аналогічно змінюється вміст загальних цукрів. Що ж до загальної кислотності, то у сорту Присвята вона знизилась на 9,4% порівняно із свіжими ягодами, а в інших сортів збільшилась на 10,8 (Талісман) — 52,6% (Ясна). Це значною мірою зумовлено біологічними особливостями сорту. Вміст аскорбінової кислоти у всіх сортів зменшився. Сокозберігаюча здатність ягід суниці при дефростації у всіх сортів була вищою від контролю.

Отже, дослідження показали, що за якістю та вмістом основних органічних і біоактивних речовин найбільш придатні для швидкого заморожування сорти суниці Ромашка, Історнік, Талісман, Присвята.

В. М. Боднар,
Інститут садівництва УААН

Звертаюся до квітникарів з проханням. Справа в тому, що мені дуже подобається кімнатна рослина — папороть адіантум («Венерине волосся»), та, на жаль, декілька спроб розвести цю рослину у себе вдома успіхів не принесли. Мабуть, тому, що я неправильно доглядала за нею.

Буду дуже вдячна, якщо на сторінках журналу хтось поділиться досвідом вирощування адіантуму, розкаже про тонкощі догляду за ним.

М. К. Косенко,
м. Золотоноша

Захистіть урожай черешень

Великої шкоди моїм черешням завдавали ворони. Я випробував різні заходи, навіть накривав окремі найврожайніші гілки капроновою сіткою. Але на всі гілки сітки не напасешся, та й дуже це незручно. Крім того, на вкритих сіткою гілках після дощу довго зберігається волога, що призводить до загнивання плодів. Підв'язував також до гілок блискучі бляшанки, однак й це не дало потрібного ефекту. Якось дивлюсь: сидить ворона на гілці над самою бляшанкою і нахабно каркає.

Позитивного результату досяг лише тоді, коли спробував обснувати дерева відпрацьованою магнітофонною стрічкою. Поверхня полірована і яскраво виблискує, особливо сонячного дня. Крім того, ворушиться від найменшого подиху вітру. Певну роль відіграє і те, що стрічка злегка скручена «пропелером», в будь-яку мить, під будь-яким кутом зору хоча б частина її виблискує. Ворона завжди побачить відблиск і ворушіння стрічки, з якого боку вона б не підлетіла. І ось уже два роки жоден птах не сідає на мої черешні.

Щоб обснувати стрічкою дерево, зовсім не обов'язково на нього залізати. Я беру котушку із стрічкою, туго насаджую її на паличку, а до кінця стрічки прив'язую будь-яке грузило. Тримаючи однією рукою паличку з котушкою, звільняю кінець стрічки і кидаю через гілки. Вісь палички треба спрямувати у той бік, куди кидаєте грузило. Тоді стрічка буде вільно сповзати через щічку котушки і при цьому закручуватись «пропелером».

Не обов'язково снувати стрічку дуже густо, цілком достатньо, щоб стрічки були на відстані 1—1,5 м одна від одної.

В. О. Півень,
250005, м. Чернігів-5,
вул. Круглова, 27, кв. 2

Тютюн — надійний «хімікат»

Прочитала в «ДСГ» № 1 за 1993 р. статтю «Інтегрований захист саду», де описано боротьбу проти шкідників саду, вказуються хімічні препарати. Тож сиджу і думаю: скільки пропонується людям отрут! Хіба ми не наковталися радіації на все життя, а тут ще й отрути, до того ж такі, які тепер вдень з вогнем не знайдеш. Їздила до Черкас, заходила у спеціалізований магазин. І що ж там продають? Нічого путнього, порожні полиці. А коли почала перелічувати названі в статті препарати, то з мене продавці добре посміялися.

Мені здається, що найнадійніші і найдешевші препарати — це полин (у природі його вистачає) та й ще тютюн, якого кожен господар може посадити на своєму городі кущів 10—20. Цього достатньо для обробки свого саду.

Тютюн — культура не дуже вибаглива. Я минулого року змушена була його посадити, бо в пшениці, що лежала два роки, завелася міль. Боротися з нею — марна справа. Сусіди перевіювали, пересушували, а в мене для цього немає здоров'я. Тютюн, коли достиг, зрізала, винесла на другий поверх, де була пшениця, розвішала на мотузках для сушіння білизни, хотіла відкрити кватирку у вікні, а потім передумала. Як почав тютюн сохнути, зайти було неможливо від його запаху, а через тиждень молі не стало жодної комахи. А пшеницю згодовую курям. Настоянкою тютюну обприскувала троянди. Позбулась всяких шкідників, що на них були і під ними.

Думаю, що тютюн — це саме той «хімікат», який нам потрібен: завжди на городі, завжди під руками, вари, настоюй, обприскуй рослини, і все буде гаразд. Чистотіл теж можна садити під деревами в саду, щоб не ходити за ним в ліс. Він знадобиться для обробок кущів смородини, порічок, винограду. Буде тоді сад чистим, бо недарма його наші пращури назвали чистотілом.

М. Виноградова,
Черкаська обл.

ФУНДУК у центральному Лісостепу України

Серед горіхоплідних рослин одне з головних місць має бути відведене фундуку. Зумовлено це високою поживністю горіхів, простотою агротехніки, невибагливістю до грунтово-кліматичних умов, до розміщення в саду, іншими корисними властивостями.

Горіхи фундука містять майже все, що визначає високу поживність продукту: жирів — 63—72, білків — 15—23, вуглеводів — 6—10%, багато вітамінів, мікроелементів, інших речовин. Так, плоди перспективних сортів, що нами вивчаються, мають такий хімічний склад: Гянджа — олії 66,5%, білка 16,8, вуглеводів 4,4%, вітаміну С 13,4 мг%; Боровський — олії 63,7, білка 17,9, вуглеводів 4,5%, вітаміну С 11,7 мг%; Лозівський кулястий — олії 63,4, білка 16,7, вуглеводів 5,3%, вітаміну С 11,8 мг%; Кульовий — олії 64,2, білка 14,4, вуглеводів 4,7%, вітаміну С 12,3 мг%; Жовтневий — олії 68,5, білка 14,1, вуглеводів 4,1%, вітаміну С 11,2 мг%.

Ядро фундука використовують у кондитерській та харчовій промисловості. Олія, що добувається з горіхів, має приємний смак і аромат, є замінником мигдальної олії, а за поживністю прирівнюється до вершкового масла. Використовують її у фармацевтичній промисловості.

За калорійністю фундук перевершує хліб, м'ясо, молоко, не кажучи вже про картоплю, овочі, фрукти. Завдяки простоті розмноження і вирощування його можна розводити як у промислових, так і в колективних та присадибних садах, а також на орнонепридатних землях.

Пилок суцвіть цієї рослини є найпершим весняним кормом для бджіл.

Фундук — багаторічний чагарник з обпадаючим листям, належить до родини березових, роду ліщини. Рослина однодомна, вітрозапильна, з різностатевими квітками. Чоловічі квітки зібрані в довгі циліндричні суцвіття — сережки, які з'являються в червні-липні у пазухах листків однорічних пагонів. Жіночі квітки формуються у бруньках, які дуже схожі на ростові і розміщені збоку або на верхівках однорічного приросту.

Цвіте фундук задовго до розпускання листкових бруньок — на початку березня, а масове цвітіння настає в середині березня — на початку квітня. Тривалість його залежить від погодних умов, здебільшого 5—15 днів у чоловічих і 8—28 днів у жіночих квіток.

Основні сорти	%	Сортозапилювачі	%
Гянджа	60	Лозівський кулястий	30
		P_4M_{30}	10
Лозівський кулястий	60	Гянджа	30
		P_4M_{30}	10
Жовтневий	40	Гянджа	40
		Лозівський кулястий	20
Кульовий	60	Жовтневий	20
		Лозівський кулястий	20

В межах одного сорту чоловічі і жіночі квітки цвітуть у різний час. Це означає, що фундук самобезплідний. Щоб мати гарантований щорічний урожай, у насадженнях обов'язково потрібно мати 4—6 взаємозапильних сортів. Для Центрального Лісостепу України, за даними Т. А. Абасова, рекомендована схема розміщення основних сортів і сортів-запилювачів в одному кварталі, подана в таблиці.

Морозостійкість і зимостійкість фундука висока. В умовах Центрального Лісостепу вегетативні органи можуть переносити морози понад мінус 30°С. Підмерзання однорічних пагонів у зимостійких сортів становить лише 0,3—1,5 бала.

Порівняно з іншими плодовими культурами фундук не вибагливий до якості грунту. Але гарантовані високі врожаї можна одержати тільки на достатньо родючих і забезпечених вологою землях.

Під фундукові сади відводять рівні ділянки або схили (до 10°). Можна також його садити і на крутих схилах після їх терасування. Придатні майже всі типи грунтів, крім сухих піщаних, заболочених і засолених. Погано вдається фундук на закритих понижених чашоподібних непровітрюваних ділянках. Добре росте на західних, північно-західних, північних, північно-східних і східних схилах. Зовсім не придатні південні схили, які відзначаються сухістю. Тут передчасно розцвітають і жіночі, і чоловічі квітки, пошкоджуючись при цьому можливими запізнілими холодами.

Кращий період для садіння фундука — осінь, десь за місяць до настання холодів та замерзання грунту. Можна садити і рано навесні.

Садильні ями копають такого розміру, щоб вільно розмістилося все коріння. Техніка садіння, як і інших плодових культур. Для поливу висадженої рослини роблять канавку, заливаючи в неї 2—3 відра води.

За період вегетації поливають не менше 2—3 разів. Зразу ж після садіння саджанець зрізують на висоті 15—20 см від поверхні грунту.

Враховуючи особливості сорту, силу росту, грунтово-кліматичні і екологічні умови, визначають оптимальні схеми розміщення рослин у саду. Площа живлення для слаборослих сортів, коли залишають 4—10 стовбурів, — 4×4; 5×5; 6×5 м; для сильнорослих при формуванні куща з 10—12 стовбурців на плодоношення — 6×6 м.

Фундук — рослина перехреснозапильна. Тому сади, закладені одним сортом, дають дуже низькі врожаї. У промислових садах необхідно мати не менше 4—6 взаємозапильних сортів, розміщуючи їх почергово через кожних 3—4 ряди. У колективних садах слід поєднувати сортимент із сусідніми ділянками або висаджувати 2—3 рослини в одному кущі.

Грунт після закладання саду утримують у чистому від бур'янів стані. Міжряддя обробляють на глибину 8—10 см, а приштамбові круги сапою на 6—8 см. У трирічних і старих насадженнях приштамбові круги перекопують вилчастою лопатою.

Обрізування і формування кущів має важливе значення для одержання ранніх, високих і регулярних урожаїв. За нашими спостереженнями, вже на першому-третьому році після садіння у рослин з'являється залежно від сорту чи форми від 1 до 10 порослькових пагонів на кущ, а на четвертий рік їхня кількість різко збільшується — до 20 і більше. Особливо багато їх утворюється у таких сортів і форм, як Жовтневий, P_7M_9, Ліщина, Гянджа, Кульовий, Клиноподібний та ін.

Для формування майбутнього куща відбирають, починаючи з осені наступного після садіння року, 8—10 (не більше 12) добре розвинутих, розміщених далеко один від одного порослькових пагонів — майбутніх основних стовбурів крони. Формують кущ протягом двох-трьох років, до 4—5-річного віку, тобто до вступу рослини в пору плодоношення. З третього року видаляють зайві і невдало розташовані пагони. Доцільно залишати на кущах по 2—3 запасних пагони, які можна вирізати пізніше, якщо вони будуть не потрібні. Подальше обрізування полягає в систематичному видаленні порослі, що з'являється, та сухих і поламаних гілок на стовбурцях. Однорічні прирости не вкорочують, бо на них утворюються генеративні бруньки і обрізуванням можна знизити продуктивність насаджень.

Н. А. Москаленко,
Мліївський інститут садівництва
ім. Л. П. Симиренка

СМОРОДИНУ РОЗМНОЖУВАТИ НЕСКЛАДНО

Смородина дуже легко розмножується вегетативно: здерев'янілими та зеленими живцями, відсадками, іноді поділом куща, коренів. При цьому зберігаються всі властивості сорту і навіть материнського куща. Маючи хоч один пагін бажаного сорту, протягом одного-двох років ним можна засадити цілу ділянку.

Спочатку пагін розрізують на шматки (живці) довжиною 18—20 см, можна й коротші (навіть з однією-двома бруньками), ставлять нижніми кінцями у посудину з водою (шар води до 1 см), накривають поліетиленовою плівкою і витримують у теплому приміщенні 15—20 днів. Як тільки в нижній частині живців з'являться корінці, їх висаджують на грядку, а відрізки з однією-двома бруньками в парник.

У промислових умовах живці висаджують рядками з міжряддями 70 см та відстанню між рослинами в рядку 5—8 см. На присадибній чи дачній ділянці живці можна садити щільніше: міжряддя 15—20 см, відстань в рядку — 5—6 см. У промислових розсадниках кращими строками закладання шкілки восени є вересень, а весною — до початку вегетації.

Домашні умови дають змогу розмножувати смородину в такий спосіб практично весь рік, а точніше — тоді, коли придбав живець.

У травні-червні живці ще зелені, але й вони легко укорінюються. Для цього видаляють 3/4 площі листкових пластинок і встромляють живець у вологий пісок, насипаний на блюдце. Зверху рослину накривають склянкою і ставлять у затінку. Через 12—15 днів почнуть з'являтись корінці, а ще через два тижні живець можна висаджувати на звичайну грядку.

Садити саджанці смородини краще восени: наприкінці вересня — у жовтні і навіть у листопаді, якщо в цей час ще стоять погожі дні і не мерзлий грунт. Кажуть, що «погане» осіннє садіння ліпше за найкраще весняне, бо рослини смородини дуже рано відновлюють вегетацію.

Схеми садіння кущів можуть бути різні залежно від мети, з якою закладаються насадження, напрямку і розмірів ділянки. У колективних садах смородину рекомендують садити вздовж межі, відступивши на 0,8—1,0 м, а кущ від куща на відстані 0,5—0,7 м. При цьому саджанці розміщують в ямці під кутом 60—65° з нахилом на північ. Садять їх на 5—10 см глибше, ніж вони росли в розсаднику.

Після осіннього садіння пагони зрізують на відстані 10—15 см від поверхні грунту, а весною обрізують додатково, залишаючи на них по 3—4 бруньки, щоб швидко сформувати повноцінний кущ. Ще через рік (весною) усі пагони, що виросли за першу вегетацію, знову вкорочують, залишаючи 3—5 бруньок.

У такий спосіб отримують добре сформований високопродуктивний кущ, який повинен мати 12—15 різновікових пагонів, коли садили за схемою 0,5—0,7 м, та 12—20 пагонів, якщо кущі висаджували на відстані 1—1,25 м один від одного. При цьому 1—3-річних пагонів має бути по 3—4, а 4—5-річних — по 2—3 шт. Чим молодші пагони, тим більше їх повинно бути в кущі, бо з віком їх видаляють з різних причин — через механічні травми, пошкодження хворобами та шкідниками, старіння, дрібноплідність тощо.

Коли садять дворічні саджанці, кущ формують за один рік. Усі пагони (а їх буває 2—5) зрізують на 3—4 бруньки. Видалення всього приросту не тільки прискорює формування нового куща, а й сприяє очищенню його від такого небезпечного шкідника, як склівка, личинки якої зимують у старшовікових пагонах. Тож не варто нові насадження смородини закладати дорослими кущами або залишати на них 2—3-річні пагони, котрі найдоцільніше зрізати і спалити.

Слід також зауважити, що при садінні одно-дворічних саджанців усі зрізані пагони, якщо вони мають цінність, можна і навіть варто використовувати для закладання шкілки і вирощування нових саджанців, як описано вище.

Переважна більшість сортів смородини дає ягоди масою 1—3 г. Але останнім часом завдяки невтомній праці селекціонерів з'явилось чимало нових сортів з набагато більшими ягодами — до 5—7 г. Багато з цих сортів стійкіші до борошнистої роси, антракнозу, інших хвороб. Тому вибір сорту — одна з найголовніших складових успіху у вирощуванні смородини.

За зовнішнім виглядом саджанця чи живця навіть досвідчений спеціаліст не визначить сорту смородини, що значно легше зробити в яблуні, груші, сливи, інших плодових культурах. Тож, щоб бути певним у вибраному сорті, саджанці найкраще брати лише в державних плодорозсадниках. Для орієнтування у великій кількості існуючих сортів пропонуємо характеристику окремих з них.

Славута. Отриманий на Мліївській дослідній станції шляхом складної гібридизації сортів і форм смородини дикуші європейської та сибірської різновидностей. Має ранній строк достигання. Кущі середньорослі, до 1,5 м. Характер плодоношення, скороплідність та компактність кущів дають змогу вирощувати їх у загущених насадженнях (0,5—0,7 м один від одного). Ягоди великі, мають високі смакові якості. Вміст цукрів до 9,8%, кислот — 1,8%, вітаміну С — 180 мг% і більше. Урожайність — 4—5 кг з одного куща. Сорт середньостійкий до грибкових захворювань.

Юннат. Виведений науковцями Мліївської дослідної станції шляхом повторного схрещування сорту Обільная з сортом Голіаф. Раннього строку достигання. Кущі середньорослі, до 1,5 м у висоту, придатні для загущених насаджень. Ягоди дуже великі — до 3,2 г. Приємного кисло-солодкого смаку, специфічний запах чорної смородини в них дещо пом'якшений. Ягоди у гронах до 10 шт. в кожному. Довжина грон до 6 см. Урожайність — до 8—10 кг з куща. Сорт середньостійкий до борошнистої роси.

Пам'ять Правика. Отриманий на Мліївській дослідній станції шляхом повторного схрещування гібриду № 24475 з сортом Славута. Ягоди великі, кисло-солодкі, приємні на смак, цукрів містять 9,5%, кислот — 2,7%, вітаміну С — від 140 до 200 мг%. Кущі середньорослі, слабкорозкидисті, придатні для щільних насаджень. Урожайність — до 6 кг з куща. Сорт має високу стійкість до борошнистої роси і антракнозу.

Мінай Шмирьов. Білоруської селекції, раннього строку достигання. Зимостійкий, середньостійкий до борошнистої роси і антракнозу. Кущі сильнорослі, середньорозкидисті, пагони товсті, зігнуті, зелені, неопушені, блискучі, ягоди великі, грона середньої довжини. Ягоди чорні, матові, шкірочка тоненька. Плодоніжки довгі, тонкі. М'якуш кисло-солодкий, смачний, вміст вітаміну С — 171,1 мг%. Урожайність — 1,5—4 кг з одного куща.

Білоруська солодка. Виведена в Білоруському НДІ картоплярства та плодоовочівництва. Сорт середнього строку достигання. Стійкий до борошнистої роси. Кущі сильнорослі, середньорозкидисті. Вимагає більш розріджених насаджень: до 1 $м^2$ на кущ. Плодові грона довгі, з хвилястою віссю, слабкоопушені. Ягоди великі, округлої форми, блискучі, солодкі. Урожайність — 1,5—4 кг з куща.

Полтава-800. Отриманий на Решетилівській сортодільниці Полтавської області. Середнього строку достигання. Кущі середньорослі, слабкорозкидисті з товстими еластичними пагонами, придатні для ущільнених насаджень. Молоді пагони з фіолетовим відтінком. Грона великі — до 8 см. Ягоди середнього розміру, одномірні, привабливі, майже чорні, шкірочка середньої товщини. Опушеність слабка. Смак ягід — кисло-солодкий, приємний, вміст вітаміну С — до 203 мг%. Сорт відносно посухостійкий, зимостійкий, імунний до борошнистої роси, має високу самоплідність. Урожайність — 1—2,5 кг з куща.

Сіянець голубки. Отриманий в НДІС ім. Лісавенка. Дуже раннього строку достигання. Кущі середньорослі, середньорозкидисті, густі. Можуть рости в загущених насадженнях. Стійкість до грибкових захворювань висока. Ягоди великі, кисло-солодкі, шкірочка нещільна. Середній вміст вітаміну С — 157 мг%. Урожайність висока — 3—4 кг з куща.

М. М. Артеменко,
М. М. Горьовий
(Мліївський НДІ садівництва Лісостепу України ім. Л. П. Симиренка)

Живцювання аличі

На земній кулі поширено 36 видів сливи, з них в Україні — слива домашня, тернослива, терен та алича.

Слива домашня, до якої входить 90% поширеного сортименту, утворилась у природних умовах від схрещування терену та аличі. За формою, розмірами і особливостями м'якуша плодів сливи поділяють на чотири групи: ренклоди, угорки, яєчні та мірабелі. У ренклодів плоди округлої форми з ніжним соковитим м'якушем, вони використовуються переважно для споживання у свіжому вигляді. Таке ж призначення слив яєчної групи, у яких великі яйцеподібні плоди з щільним м'якушем. Угорки мають плоди видовженої форми з щільним м'якушем і використовуються для сушіння. А мірабелі з дрібними округлими плодами, в яких добре відстає кісточка, йдуть здебільшого на технічну переробку. Терносливу та терен вирощують переважно як підщепу для сливи, промислового значення вони не мають.

В останні роки ширше почали використовувати такий вид сливи, як алича. Вона займає в Україні близько 4 тис. гектарів, її часто вважають самостійною культурою. Однак це не так. Як уже зазначалося, алича — один з видів сливи, теплолюбніший від неї, врожайніший, ніж сорти сливи домашньої, краще розмножується вегетативним способом. Переважно це дерева висотою 4—6 м, з розлогою кроною і плодами масою 20—45 г. За смаковими якостями плоди культурних сортів не поступаються сливі домашній, але достигають значно раніше (в середині липня). В аличі дикої плоди дрібні — 4—20 г, кислі, використовуються здебільшого для переробки. Алича дика — хороша підщепа для абрикоси, сливи та персика.

Щоб мати у своєму саду дерева сортової аличі, саджанці найкраще придбати в плодовому розсаднику або іншій установі, яка гарантує відповідність сорту та належну якість садивного матеріалу. А ще саджанці можна виростити самому зеленим живцюванням, заготовивши живці з пагонів дерева відомого сорту; з кореневласного дерева придатні для розмноження і кореневі живці.

Для розмноження зеленими живцями готують парник. Бажано, щоб він був над поверхнею землі. Живці заготовляють у червні, коли ще не закінчився ріст пагонів і верхня частина їх не здерев'яніла. Вибирають пагони довжиною 30—40 см, зрізують і ставлять у відро з водою. У цей же день з них нарізують живці. З нижньої частини пагона заготовляють живці з трьома, а з верхньої — з чотирма листками. У живців залишають по два верхніх листки, а нижній один чи два обрізують, залишаючи по половині черешка.

Живці зв'язують у пучки по 20—30 шт. і ставляють у розчин гетероауксину (100 мг гетероауксину розбавляють у 20—50 г спирту, а потім доливають водою до 1 л). В такому розчині їх витримують 12—20 год, після чого висаджують. Садять вертикально на глибину 2,5—3,5 см (до черешка нижнього листка) на відстані 5—6 см один від одного. Поливають не менше трьох разів на день, а за сонячної погоди, щоб не було перегріву і опіків, парник притінюють. Через 3—4 тижні після садіння підживлюють азотними добривами, поливаючи розчином селітри (30 г) або сечовини (20 г на 10 л води).

Після укорінення рослинки загартовують. Спочатку парник відкривають трохи, потім більше й більше і, зрештою, повністю знімають парникові рами. Восени укорінені рослини викопують і зберігають у траншеї, яку добре прикривають зверху тирсою або опалим листям. Весною наступного року їх висаджують у грунтові грядки, де протягом 1—2 років вирощують якісні саджанці.

Кореневими живцями розмножують лише кореневласні рослини. Відступають від штамба дерева на 1 м і заготовляють кореневі живці товщиною 0,5—1,5 см і довжиною 15 см. Найкраще це робити пізно восени або рано навесні. Кореневі живці, заготовлені восени, зберігають у траншеї глибиною 40—50 см, засипавши їх торфом.

У середині квітня живці висаджують на грядки на відстані 8—10 см один від одного, пильнуючи, щоб була витримана полярність. Грунт у розсаднику підтримують зволоженим, чистим від бур'янів, рослини підживлюють азотними добривами, як при зеленому живцюванні. Після укорінення рослинки висаджують розріджено (між рядками 70—90 см та 20—30 см в рядку) і дорощують 1—2 роки.

У саджанців аличі, вирощених як першим, так і другим способом, під час садіння на постійне місце в саду можна заглиблювати умовну кореневу шийку на 10—20 см.

Аличу також можна розмножувати вегетативно й іншими способами, загальноприйнятими для плодових порід: окуліруванням та щепленням, використовуючи підщепою аличу дику.

За всіх цих способів розмноження дочірні рослини аличі повністю зберігають ознаки материнської рослини і через 2—4 роки після садіння на постійне місце дають високі врожаї плодів.

Рослини, вирощені з кісточки, не зберігають властивостей батьківських форм і, як правило, значно їм поступаються за якістю плодів. Тому розмножують аличу насінневим способом тоді, коли вирощують сіянцеві підщепи для аличі, абрикоси, сливи і персика.

В. Г. Лисанюк,
доктор с.-г. наук,
Л. І. Тимків,
аспірантка

Зав'язь, пошкоджена пильщиком

Захист саду влітку

Найпоширеніші хвороби

Розмір і якість цьогорічного врожаю, а також формування врожаю наступного року значною мірою залежать від фітосанітарного стану плодових і ягідних насаджень влітку. Так, у дощові роки збудники парші яблуні й груші протягом літа можуть дати 8—10 генерацій і спричинити масове ураження листків, плодів та пагонів. У таких дерев листя передчасно обпадає, плоди майже вдвічі дрібніші від здорових, а дуже уражені розтріскуються і загнивають. Плями парші на плодах різко знижують їхні смакові якості, товарність, тривалість зберігання. На молодих пагонах груші кора здувається, розтріскується і відмирає. При сильному ураженні молоді дерева, особливо груші, можуть загинути. Пригнічується також ріст пагонів, знижується інтенсивність формування плодових бруньок влітку та стійкість до пошкоджень низькими температурами взимку.

До аналогічних наслідків призводить масове ураження яблуні борошнистою росою, збудник якої протягом літа теж дає 8—10, а іноді й більше генерацій. Розвитку цієї хвороби сприяє спекотна погода з підвищеною вологістю повітря.

Влітку великої шкоди вишні та черешні завдає кокомікоз. Уражує головним чином листки, які передчасно жовтіють і обпадають. При сильному розвитку хвороби в липні-серпні дерева втрачають до 90% листків, внаслідок чого різко знижується врожайність в наступні роки та стійкість до пошкоджень морозами.

Помірна тепла дощова погода влітку сприяє розвитку не тільки кокомікозу, а й клястероспоріозу кісточкових, насамперед абрикоси, персика, сливи, рідше вишні та черешні. Гриб уражує усі надземні органи. На листках спочатку утворюються некротичні плями, а потім дірки різної форми з червоно-бурою облямівкою; на молодих пагонах — пурпурово-червоні плями, в середині яких розтріскується кора, а з тріщин витікає камедь. На плодах абрикоси й персика теж з'являються червоні плями у вигляді бородавок та суцільних струпів, з яких виділяється камедь. За сильного розвитку хвороби спочатку відмирають гілки, а згодом і все дерево.

Влітку (особливо у період достигання) плоди кісточкових уражуються моніліозом. Вони заражуються грибом через тріщини на плодах, які утворюються за дощової погоди, а також внаслідок контакту уражених плодів із здоровими. Спочатку утворюється невелика бура пляма, а згодом плід згниває повністю. Коли вологість повітря низька, уражені плоди не згнивають, а муміфікуються і залишаються на деревах або під ними. Вони, як і уражені гілки, зберігають збудника хвороби і стають джерелом первинної інфекції наступного року.

Влітку плоди абрикоси, персика, іноді сливи також уражуються паршою. Спочатку з'являються дрібні зеленкувато-оливкові плями, які згодом збільшуються, зливаються й утворюють темну кірку. Такі плоди погано ростуть, тріскаються, що сприяє ураженню їх гниллю.

У липні-серпні борошниста роса смородини, порічок, агрусу досягає максимального розвитку. Уражені верхівки пагонів засихають, листки обпадають, плоди агрусу вкриваються повстяним нальотом грибниці і стають непридатними для споживання. Кущі хиріють і через 2—3 роки гинуть. У серпні пік розвитку й антракнозу смородини, порічок та агрусу у вигляді дрібних бурих виразок на черешках, пагонах, плодоніжках і плодах. На листках утворюються дрібні бурі плями, які потім збільшуються, зливаються та чорніють. Листки всихають і передчасно обпадають.

У цей же період поширюється антракноз малини, який уражує всі надземні органи рослин. На пагонах утворюються пурпурові плями, які згодом зливаються у суцільні вдавлені сріблясто-сірі виразки з пурпуровою облямівкою. Плями поширюються вздовж стебла, окільцьовують плодові гілочки, внаслідок чого вони всихають. На листках з'являються дрібні сіруваті плями з широкою пурпуровою облямівкою, згодом тканина плям буріє і випадає, а листки стають дірчастими. На черешках плями зливаються і утворюють вдавлені виразки. Уражені ягоди погано розвиваються, засихають і буріють.

Влітку відбувається зараження молодих пагонів малини пурпуровою плямистістю. На них утворюються великі розпливчасті пурпурові або синювато-червоні плями, які восени стають сріблясто-сірими. Вони окільцьовують весь пагін, внаслідок чого порушується рух води й поживних речовин, що призводить до всихання рослин. Крім пагонів, уражуються листки, черешки та плодові гілочки, де з'являються великі трикутні коричневі плями з широкою жовтою облямівкою. Хвороба продовжує свій розвиток восени, а також у період відлиг взимку.

Небезпечні шкідники

Влітку плоди пошкоджуються личинками вишневої мухи, плодожерок, листокруток. Вишнева муха поширена в усіх зонах, але найбільше шкодить у південному Степу, Криму та Закарпатті. Личинки її живляться м'якушем стиглих плодів черешні та вишні, особливо сортів середнього і пізнього строків достигання. В окремі роки пошкоджується до 80% плодів, які загнивають і стають непридатними до споживання.

Плодожерки (яблунева, сливова, грушева) поширені по всій Україні, східна плодожерка — у більшості областей степової зони. Яблунева плодожерка пошкоджує плоди яблуні, менше груші, рідше сливи, абрикоси; сливова — сливи, абрикоси, персика, аличі, терну; грушева — тільки плоди груші; східна — молоді пагони й плоди персика, абрикоси, сливи, яблуні, груші, менше вишні, айви, глоду. Протягом літа яблунева плодожерка дає одне й частково друге покоління на Поліссі та в Лісостепу, два-три в Степу. Кожна гусениця пошкоджує 2—4 плоди. Сливова плодожерка має одне (на півночі) — два (на півдні) покоління, одна гусениця пошкоджує два плоди. У грушевої плодожерки розвивається одне покоління й кожна гусениця

пошкоджує тільки один плід, але в окремі роки ураження плодів досягає 70—80%. У східної плодожерки протягом року може бути 4—5 поколінь, одна гусениця пошкоджує 4—5 пагонів. У кожному пагоні може живитися до чотирьох гусениць, а у кожному плоді декілька десятків. Вони вигризають порожнину, заповнюють її екскрементами, пошкоджують і м'якуш, зернята.

Плоди, пошкоджені плодожеркою (особливо грушевою, сливовою та східною), швидко загнивають й непридатні для зберігання.

Гусениці листокруток-філофагів (брунькової, різнокольорової плодової, кривовусої вербової, кривовусої смородинової та сітчастої), які відроджуються в червні-липні (перше покоління) та в липні-серпні (друге покоління), за винятком брунькової, пошкоджують, крім листя, шкірку і м'якуш плодів у місцях їхнього контакту з листками.

Влітку дуже небезпечні шкідники — мінуючі молі. Міль мінуюча яблунева нижньобокова пошкоджує листя яблуні, а міль мінуюча верхньобокова плодова та глодова кружкова — листки яблуні, груші, айви, вишні, черешні, сливи, глоду, горобини. Дають за вегетаційний період 3—4 покоління. При наявності до 10 мін на листок починається передчасне обпадання листя, що значно знижує врожай плодів.

У червні — вересні листки вишні, черешні, сливи, груші, айви пошкоджують личинки вишневого слизового пильщика. Вони живляться м'якушем і скелетують листки, які потім буріють і засихають. Шкідник дає два покоління. У цей час личинки блідоногого агрусового пильщика об'їдають листки агрусу і смородини. Протягом літа розвивається 2—3 покоління. Чорну смородину, зрідка агрус і порічки пошкоджує жовтий чорносмородиновий пильщик. Личинки спочатку вигризають дірки в листках, а потім об'їдають їх з країв. За вегетаційний період буває 3—4 покоління.

На всій території України поширені сисні шкідники (попелиці, листоблішки, рослиноїдні кліщі, а в останні роки також цикадки). Влітку пошкоджують плодові рослини тільки однодомні та немігруючі форми попелиць, усі покоління яких живуть на рослинах одного виду. Найбільш шкідлива зелена яблунева попелиця, котра швидко розмножується і дає 12—16 поколінь. Личинки й дорослі попелиці скупчуються на листках, гілках і пагонах у такій величезній кількості, що повністю вкривають їх. Вони висмоктують сік з молодих листків і пагонів, внаслідок чого листки скручуються, а пагони припиняють ріст, викривлюються, часто засихають, а взимку підмерзають.

У червоногалової яблуневої попелиці розвивається 3—4 покоління. Пошкоджені листки потовщуються, грубіють, закручуються вздовж жилки на нижній бік, на них з'являються опуклі червоно-рожеві гали. Листки поступово всихають і обпадають. Влітку на вишні і черешні зустрічається вишнева попелиця, яка живиться з нижнього боку молодих листків. Пошкоджені листки зморщуються, скручуються, чорніють і засихають, пагони припиняють ріст і викривлюються. На персику, абрикосі, аличі, сливі, іноді на вишні, черешні, яблуні, айві зустрічається велика персикова попелиця, яка висмоктує сік з нижнього боку скелетних гілок та штамба, даючи за вегетацію 8—10 поколінь.

В Лісостепу і Степу поширена листоблішка грушева, личинки якої живляться влітку соком листків, молодих пагонів і навіть плодів. Вони виділяють прозору солодку і липку рідину (медвяну росу), що захищає личинок від несприятливих умов зовнішнього середовища і хижаків. На ній розвивається сажковий гриб, який вкриває листки, пагони, плоди чорним нальотом. Пошкоджені листки і гілки всихають, плоди втрачають товарну якість, дерева перестають плодоносити і пошкоджуються морозом. За вегетацію листоблішка дає 4—5 поколінь.

Методи захисту

Боротьбу з шкідниками та хворобами плодових і ягідних культур влітку проводять тільки за гострої потреби, коли вони можуть завдати відчутної шкоди. Щоб визначити чисельність шкідників, інтенсивність розвитку хвороб, а отже, доцільність обприскувань, слід регулярно детально обстежувати дерева. Якщо робити це немає можливості, можна використати спостереження за розвитком комах і хвороб торік з урахуванням погодних умов поточного року. Коли, наприклад, у минулому році було масове пошкодження плодів вишні та черешні вишневою мухою, то слід чекати появи її і нині.

Проти вишневої мухи обприскують тільки середні та пізні сорти черешні та вишні. Застосовують карбофос (75 г 10%-ного концентрату емульсії — к. е. або змочуваного порошку — з. п. на 10 л води). Для боротьби з кокомікозом до карбофосу додають хлорокис міді (40 г). Перший раз обробляють через 12 днів після початку вильоту перших мух з грунту, коли сума ефективних температур (понад плюс 10°С) у грунті на глибині 5 см досягає 190° у Степу та 223° на Поліссі та в Лісостепу (орієнтовно початок цвітіння білої акації). Другий раз через 12—14 днів обприскують тільки пізні сорти, але закінчують обробку не пізніш як за 30 днів до збирання. Забороняється обприскувати ранні сорти вишні та черешні.

Обприскування вишні та черешні проти вишневої мухи знищує також вишневу попелицю та личинок вишневого слизового пильщика першого покоління. Проти другого покоління пильщика використовують інсектициди (бензофосфат — 60 г 10%-ного к. е. або з. п., перметрин, кілзар — 50 г 5%-ного к. е. або з. п., карбофос — 75 г 10%-ного к. е. або з. п. на 10 л води), але обприскують дерева ними тільки після збирання врожаю. Для боротьби з кокомікозом до інсектициду додають фунгіцид (хлорокис міді, 40 г) або обробляють окремо 1%-ною бордоською рідиною.

Необхідність та строки обприскувань проти яблуневої, сливової та східної плодожерок визначають за допомогою феромонних пасток. Чіпляють їх по одній на присадибну ділянку у периферійній частині крони з північно-західного боку на висоті 1,5—2 м від поверхні грунту. Пастку для східної плодожерки вивішують у квітні, для яблуневої і сливової — у середині травня відразу після цвітіння плодових дерев. Оглядають пастки й видаляють з них комах не рідше одного разу на тиждень. Клей у пастках замінюють через кожних 20 днів, ампули з атрактантами — через шість тижнів.

Пастки з атрактантом ПАК-1П можна використовувати також як засіб боротьби із східною плодожеркою, якщо чисельність її не дуже велика. Для цього на 6 сотках саду вивішують 6 пасток. Чисельність гусениць та личинок яблуневої та сливової плодожерки знижують за допомогою ловильних поясів з гофрованого паперу або мішковини, які накладають на стовбури плодоносних дерев у другій половині червня. Пояси переглядають кожних 8—10 днів і знищують гусениць та лялечок.

Перше обприскування проти сливової та яблуневої плодожерки проводять у червні через 8—10 днів після того, як феромонна пастка відловила понад 5 метеликів яблуневої або 11 метеликів сливової плодожерки за 7 днів при температурі повітря на заході сонця вище 15,5°С, що відповідає сумі ефективних температур повітря (вище 10°) 200°С для сливової і 230°С для яблуневої плодожерки.

У цей період яблуню, грушу й сливу обприскують бензофосфатом (60 г 10%-ного к. е. або з. п.) або кварком (60 г 10%-ного з. п. на 10 л води). Проти парші яблуні, груші до бензофосфату або кварку додають хлорокис міді, поліхом чи полікарбацин (40 г). Для сортів яблуні, які уражуються борошнистою росою, додають також сірку колоїдну або змочуваний порошок (50—100 г), азоцен або байлетон (по 4 г 5%-ного з. п.).

Друге обприскування проводять в кінці червня — на початку липня перметрином або кілзаром (50 г 5%-ного к. е. або з. п. на 10 л води) через 5—7 днів після відлову феромонною пасткою трьох метеликів яблуневої і 8 метеликів сливової плодожерки за тиждень, але не раніше, ніж втратять токсичність бензофосфат чи кварк від попереднього обприскування, тобто через 12—14 днів. Обробку ранніх сортів закінчують не пізніш як за 20 днів до збирання. Для боротьби з хворобами яблуні і груші до перметрину або кілзару додають фунгіциди.

Наприкінці липня і в серпні сорти яблук і слив, що пізно достигають, обприскують проти другого покоління яблуневої та сливової плодожерок карбофосом (75 г 10%-ного к. е. або з. п. на 10 л води).

У Степу осінні і зимові сорти яблук та груш обприскують ще один-два рази одним з названих вище препаратів (перметрином, кілзаром або карбофосом). Обов'язково треба чергувати препарати, це запобігає накопиченню їх залишків у плодах, а також пристосуванню шкідників до одного з них.

Використання інсектицидів проти яблуневої плодожерки знижує також чисельність листокруток (сітчастої, різнокольорової плодової, кривовусої вербової, кривовусої смородинової) та мінуючих молей. Проте головним заходом проти листокруток та мінуючих молей є обприскування в більш ранній період (відособлення бутонів яблуні).

Застосування в саду карбофосу та сірки знижує також чисельність рослиноїдних кліщів. Крім згаданих препаратів, проти кліщів на яблуні і груші можна застосовувати сульфарид (40—100 г 35%-ної пасти на 10 л води).

Проти однодомних попелиць влітку ефективні всі зазначені вище інсектициди. Крім обприскувань проти попелиць та борошнистої роси, треба регулярно вирізувати та спалювати прикореневу поросль, жирові пагони та уражені борошнистою росою.

Разом з тим проти великої персикової попелиці та борошнистої роси персика можна застосовувати карбофос (60 г 10%-ного к. е. або з. п.) або розчин господарського мила (400 г на 10 л води) з сіркою колоїдною або порошком, що змочується (50—100 г). Обприскування персика карбофосом слід припиняти не пізніш як за 30 днів до збирання плодів, милом — за 5 днів, сіркою — за один день.

За теплої дощової погоди поширюється клястероспоріоз, парша та плодова гниль кісточкових. При появі цих хвороб абрикосу, персик, вишню, черешню, сливу обприскують два-три рази з інтервалом 16—18 днів 1%-ною бордоською рідиною або хлорокисом міді (30—40 г на 10 л води), додаючи колоїдну сірку (50—100 г). Закінчують обприскування за 20 днів до збирання врожаю.

За 20 днів до збирання обприскують чорну смородину, порічки, агрус перметрином або кілзаром (50 г 5*-ного к. е. або з. п. чи 25 г 10%-ного к. е. або з. п. на 10 л води) проти смородинової вузькотілої златки, смородинової скляви, жовтого чорносмородинового пильщика, жовтого агрусового пильщика та блідоногого агрусового пильщика. Проти борошнистої роси та кліщів на смородині додають сірку колоїдну або порошок, що змочується (30—40 г). Після збирання врожаю двічі з проміжками 10 днів обприскують смородину байлетоном або азоценом (20 г 5%-ного з. п. на 10 л води) проти борошнистої роси.

Проти третього-четвертого покоління жовтого чорносмородинового пильщика до байлетону або азоцену додають карбофос (60 г 10%-ного к. е. або з. п.).

Влітку проти американської борошнистої роси кущі агрусу обприскують 3—4 рази з інтервалами 10 днів кальцинованою содою — карбораном (50 г на 10 л води), до якого додають господарське мило (40 г). Можна застосовувати через кожні 7—8 днів настій гною або лісової підстилки.

Суницю і малину влітку обприскують тільки після збирання врожаю. Проти малиново-суничного довгоносика, малинового жука, кліщів застосовують карбофос (75 г 10%-ного к. е. або з. п. на 10 л води), додаючи хлорокис міді (40 г) проти пурпурової плямистості та антракнозу на малині. А проти борошнистої роси та білої плямистості на суниці до карбофосу додають сірку колоїдну чи змочуваний порошок (50—100 г) або байлетон чи азоцен (20 г 5%-ного з. п.).

В. М. Ткачов,
ст. науковий співробітник
Інституту садівництва УААН

Пропоную

...в широкому асортименті саджанці троянд різних сортів і кольорів, є сорти витких троянд для промислового зрізу (з одного куща більш як 200 бутонів на перше цвітіння). Цибулини тюльпанів, останні новинки закордонної селекції, є бахромчасті сорти. Саджанці примул декількох сортів. А також часник Кримський ранній, достигає вже в травні, маса головки 100 г і більше, Гігант — маса однієї головки 250 г і більше (не всихає).

У зв'язку з інфляцією ціна комплекту каталогів дорівнює ціні однієї буханки хліба. У лист обов'язково вкладати конверт із зворотною адресою й необхідною кількістю марок.

Олександр Володимирович Козлов,
334410, Крим, м. Бахчисарай, а/с 3

Красива і цілюща

Серед рідкісних декоративних рослин однією з кращих, на мою думку, є наперстянка пурпурова (народні назви — наперсточна трава, наперсток, наперстниця, напальники). Належить до родини норичникових.

Батьківщина наперстянки — Африка. Росте також у Центральній і Західній Європі на гірських схилах. Зустрічається в Карпатах, але за межами України. В Україні вирощують як лікарську рослину, а також з декоративною метою.

Наперстянка — дворічна трав'яниста рослина висотою 40—120 см з мичкуватим корінням. Стебла одиночні, повздовжньобородчасті, сірі від опушення. Прикореневі листки близько 30 см завдовжки, зібрані в розетку, яйцеподібно-ланцетної форми, з сітчастими, різко виступаючими знизу жилками. Стеблові листки в суцвіттях дрібні. Листки зверху темно-зелені, знизу сіро-зелені від опушення. Милує око прямостояче стебло, буквально обвішане схиленими донизу крапчастими дзвіночками білого, рожевого, червоного або фіолетового забарвлення.

В середині червня розкриваються перші нижні бутони, а в кінці липня відцвітають останні. Квітки довжиною майже 5 см з трубчастодзвіночковим, зовні пурпуровим, фіолетовим або білим двогубим віночком. Суцвіття — чудове, однобічне, багатоквіткове гроно, яке вражає своєю красою.

У серпні — вересні збирають стигле насіння. На місці кожної квітки-дзвіночка утворюється плід — яйцеподібна, суха, двостулкова коробочка з п'ятироздільною чашечкою, в якій знаходиться насіння. Кожна насінина довжиною 9 мм, світло-коричневого кольору. Зібране насіння слід зберігати в сухому місці. Висівати можна практично протягом року. Висіяне в травні — серпні насіння сходить через 35—40 днів, а рослини зацвітають наступного року (наперстянка — дворічна рослина).

Молоді однорічні рослини на зиму утеплюють.

З лікувальною метою використовують листки, які мають довжину не менше 10 см. Збирають їх від початку цвітіння до плодоношення (кінець червня — вересень). Сушать у затінку. Застосовують при серцевій недостатності, порушенні кровообігу, гіпертонічній хворобі, але обов'язково за рекомендацією лікаря.

Наперстянка — рослина отруйна, а тому при вирощуванні слід подбати про безпеку маленьких дітей.

А. Л. Кліманський,
Хмельницька обл., м. Летичів

Даруйте букети коханим

На світі існує чудова традиція — дарувати квіти. Квіти — ідеальний посередник, за допомогою якого можна висловити почуття любові й ніжності. Своїм забарвленням, формами і ароматом вони приносять радість, пробуджують фантазію, піднімають настрій і повертають бадьорість. Потрібно пам'ятати, що квіти свідчать про наш смак і про наше ставлення до тієї людини, якій ми їх даруємо.

Розумітися на цьому допомагає мистецтво аранжування квітів, яке до того ж вчить спостерігати і тонко відчувати навколишній світ, розвиває творчі можливості, художній смак.

Варто відзначити, що це не лише жіноча справа. Скажімо, в Японії протягом тисячоліть аранжуванням займалися виключно чоловіки і лише приблизно 300 років тому це було дозволено і жінкам.

Мова квітів відома з давніх-давен. Збереглися певні правила, пов'язані з квітковою символікою, які слід враховувати. Символіка забарвлення деякою мірою впливає на емоції людини. Скажімо, жовтий колір викликає відчуття тепла, світла, сонця, веселощів і легкості (символізує життя, світло, радість, розкіш), яскраво-жовтий — заздрість, свавілля, брехливість. Оранжевий — теплий, святковий, наповнений життям і радістю, сильнодіючий (символіка — тепло, сонце, влада).

Червоний — найдієвіший активний колір, який важко придушити іншими. Світлі відтінки діють збуджуюче, наступально; теплі — серйозно, солідно (символіка — життя, любов, пристрасть, святковість).

Фіолетовий — святково-розкішний, потрібен для поєднання інших кольорів (символіка — величність, гідність, розкіш, дружба).

Синій — тихий, важкий, суворий, холодний, але повний енергії; блакитні відтінки діють, як ясні, чисті (символіка — нескінченність, сум, вірність, довір'я).

Зелений — поєднуючий, заспокійливий, мирний, пасивний (символіка — надія, мир, родючість).

Білий — нейтральний. Дуже контрастує з усім темним забарвленням, збільшує об'ємність композиції, символізує незайманість, чистоту.

Особливою якістю кольору є його світлосила, котра не лише надає забарвленню певну привабливість, а й створює у людини відчуття тепла або холоду. Усі світлі відтінки, як правило, теплі, дають відчуття легкості і здаються особливо близькими. На противагу цьому темні кольори випромінюють холод, сприймаються як важкі й далекі.

Тому в композиції світлі відтінки повинні бути розташовані перед темними або під ними; легкі — перед важкими; теплі — перед холодними. Складаючи композицію, потрібно слідкувати, щоб світлі кольори складали основну групу, були в центрі, а важкі, далекі кольори слугували доповненням. За формою букет повинен повторювати положення, у якому ці рослини знаходилися у природі, мати круглу або однобічну форму.

Круглі букети (їх можна бачити з усіх боків) призначені для оформлення і подарунку. Складають їх так: високі рослини розташовують в центрі, а навколо — нижчі і гнучкі. Квіти складають таким чином, щоб вони «дивилися» вперед і не перехрещувалися. Аранжирувальну зелень розміщують в середині та навколо букета. На одному із слайдів ви бачите приклад подібної композиції — букет із чудових фрезій доповнений гвоздиками і аспарагусом.

Висловити свої почуття мовою квітів можна, даруючи жінці її улюблені квіти. Якщо є можливість, потрібно враховувати, що червоні троянди, гвоздики, маки, тюльпани свідчать про щирі почуття; рожеві квіти вважаються нейтральними і доречні у будь-якій ситуації. Орхідеї, антуріуми, лілії, гербери завжди вражають витонченістю і стриманістю. Букету з них будуть раді справжні знавці квітів.

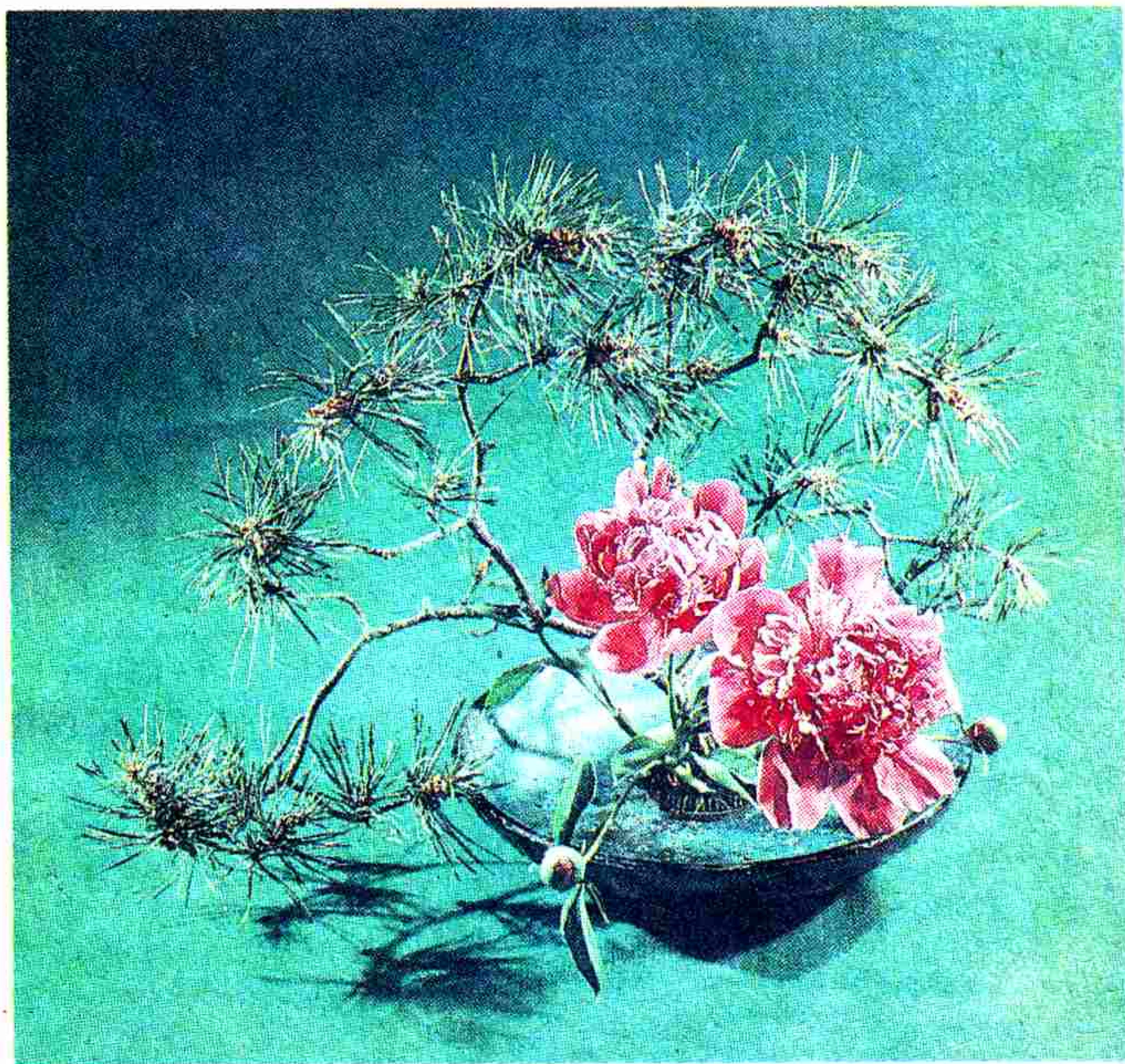
Зовсім не обов'язково дарувати великі букети чи дорогі квіти, щоб висловити свою любов, турботу, вдячність. Але для того, щоб ваш подарунок мав привабливий вигляд, слід знати деякі правила аранжування.

Оформлення букетів означає раціональне розміщення і відповідну обробку квітів. При цьому ваза та квіти повинні гармоніювати. Нещільні букети у вазі завжди привабливіші, ніж щільні. Головки квітів не повинні бути в одній площині. Не слід перехрещувати вертикальні пагони. Великі круглі квіти і суцвіття розміщують так, щоб вони не були звернені один до одного або вниз.

Як аранжувальну зелень (стофаж) використовують пагони і листя кімнатних рослин: плюща, аспарагуса, папороті, дифенбахії, кротонів та ін. Знадобляться як допоміжний матеріал квітуючі гілочки жасмину, кизилу, ліщини, вишні, персика, вільхи, берези, каштана.

Ваза з квітами має особливо привабливий вигляд, коли витримані певні пропорції (по «золотому перетину»). Вигляд вашої композиції залежить від розташування вази. Якщо вона стоїть біля стіни, її розміщують так, щоб саме фасадний бік мав привабливіший вигляд. Якщо ж букет прикрашає середину столу, композиція повинна мати гарний вигляд з будь-якої точки.

І. М. Палієнко-Слободянюк,
м. Київ

ЩЕ РАЗ ПРО ЦУКРОВУ ТРОСТИНУ

Після публікації у журналі моєї статті про цукрову тростину одержав дуже багато листів, які й зараз продовжують надходити. Приїздять додому з проханням продати насіння, а також задають дуже багато запитань і просять розповісти детальніше про цю рослину. Мушу зауважити, що моя адреса змінилася, однак листи читачів одержав і тим, кому обіцяв надіслати насіння цього року, обов'язково вишлю. Всім іншим зможу вислати згідно з чергою. У мене є два різновиди (сорти) цукрової тростини і цукрове сорго. Чому не зможу забезпечити всіх на весну нинішнього року? Справа в тому, що на насіння я вирощую тростину за дещо іншою технологією, аби воно було високоякісним, з гарантованою схожістю.

Для мене була несподіванкою така кількість листів, я не думав, що насіння цієї рослини — дефіцит. Багато хто пише, що придбали десь насіння, але воно не зійшло, просять поділитися «секретами» моєї технології. Можливо, колись у нас в Україні буде вдосталь дешевого цукру в магазинах, а поки що цукрова тростина і цукрове сорго виручать багатьох. Дехто замовляє стільки насіння, щоб засіяти 40—50 соток, однак мушу зауважити, що переробити на цукор у домашніх умовах таку кількість тростини практично неможливо. Оптимальна норма — від однієї до трьох соток, кожна з яких може дати по 100—150 кг тростинного меду (за хорошого догляду).

Найзручніше добувати сік з тростини за допомогою преса будь-якої конструкції, головне, щоб він вичавлював найбільшу кількість соку. Якщо ж преса немає, можна подрібнити стебло на часточки до 1 см, заповнити цією масою будь-яку посудину, залити водою доверху (краще взяти чотиривідерну каструлю) і випаровувати, але не більше чотирьох годин. Потім злити солодку воду, знову залити водою і кип'ятити ще 3—4 год. Після цього всю одержану солодку воду зливають, проціджують і випаровують до того моменту, коли утворюється густа піна жовтого кольору. Якщо з ложки не стікає третя-четверта крапля — мед готовий. Зеленувату піну треба збирати 2—3 рази. Бажано брати відстояну протягом доби або дистильовану воду. Випаровувати слід тільки на маленькому вогні, весь час помішуючи, щоб не пригоряло. Знявши з вогню, зварений сироп треба поставити у холодну воду. Для кращої кристалізації меду всипати трохи цукру (приблизно 50 г на трилітрову банку). Банки можна закривати різними кришками, наприклад пластмасовими, і зберігати в прохолодному місці.

Цукрова тростина до мене потрапила з двох республік колишнього Союзу (з Дагестану і Кабардино-Балкарії). Я також знаю, що раніше в Україні багато людей вирощували цю культуру для приготування як меду, так і горілки.

Цукрова тростина в наших умовах культивується як однорічна рослина і розмножується тільки насінням. Вона дуже світлолюбна, тому її треба сіяти на сонячному місці, а рядки розміщувати з півночі на південь. До грунтів невибаглива і може рости на будь-яких землях. Ця рослина легко адаптується до будь-яких кліматичних умов, практично нічим не хворіє і не уражується шкідниками. Для одержання гарантованого врожаю сію тростину в 3—4 прийоми з інтервалом 10—12 днів.

На насіння висіваю тростину дещо інакше, тут маю деякі особисті «секрети». Скажімо, для 100%-ної схожості змішую насіння на 38—50 год з вологим крупнозернистим піском, засипаю у дерев'яну або картонну коробку, накриваю темною плівкою (співвідношення піску й насіння 1:5). Постійно помішую і не перезволожую. Потім разом із піском висіваю або відбираю через дрібненьку рафу лише насіння. Як тільки тростина викидає перші волоті, я їх оберігаю, а всі інші (додаткові) виламую. Є й інші способи сівби на насіння.

Про вирощування тростини на цукор я детально розповів у першій статті. Хочу лише наголосити, що ця культура потребує високої агротехніки, а саме: глибока оранка на 30—35 см, багаторазове просапування (10—12 разів) або культивація і дво-триразове підгортання (для проростання додаткових коренів).

Під тростину треба обов'язково вносити органічні добрива. Навіть свіжий гній дає дуже великий приріст врожаю. Різні розчини (коров'яку 1:10, курячого посліду 1:20, настої перебродження відходів) дадуть змогу виростити гігантську рослину (до 3 м) з високим вмістом цукру. І навпаки — на неудобрених землях тростина виросте не більше 1 м. Завдяки розвинутій кореневій системі ця культура дуже добре витримує пересаджування. Її можна вирощувати і розсадою в горщечках, а потім висаджувати у відкритий грунт. Ріст тростини повністю залежить від догляду, праця не буде марною — рослина віддячить врожаєм.

Я вже згадував, що у тростини дуже розвинута коренева система (корені сягають в глибину до 2 м). Вона здатна витримувати посуху і навіть за несприятливих щодо зволоження погодних умов добре росте, треба лише регулярно просапувати посіви.

Тростину можна вирощувати і на силос та зелений корм. Вона дає дуже багато зеленої маси — значно більше, ніж кукурудза, її охоче поїдають усі домашні тварини. А молоді пагони, які виривають під час прополювання,— справжні ласощі для поросят, козенят і телят, вони з'їдають їх, не залишаючи жодної стеблини. У період достигання очищену від верхньої плівки серцевину тростини можна їсти як цукерку, порізавши її на палички. Вони дуже солодкі й приємні на смак.

Тим читачам, які просять вислати технологію або рецепти приготування горілки, я вишлю їх разом із насінням (до речі, разом з ним я вишлю і технологію вирощування тростини).

Олександр Арсентійович Машталір
280000, м. Хмельницький,
пров. Іподромний, 2, кв. 68

ДОГЛЯД ЗА ПЛОДОНОСНИМ ВИНОГРАДНИКОМ

Весняні роботи на винограднику починають, як правило, з ремонту шпалер, відкриття неморозостійких сортів, остаточного обрізування лози, її «сухого» підв'язування, катарування кущів. Лозу як морозостійких, так і неморозостійких сортів обрізую на плодоношення пізно восени, а весною, щоб уникнути «плачу» лози, роблю лише мінімальне остаточне обрізування (тільки пошкодженої після зимівлі лози).

Відкриваю лозу неморозостійких сортів з 20 березня до 15 квітня — залежно від того, коли настає весна. Після цього піднімаю лози із землі, очищаю і зв'язаними у фашинки підв'язую вертикально до шпалери на деякий час для остаточного природного очищення (дощами і вітром), просушування, прогрівання і пробудження вічок.

Катарування кущів винограду полягає у видаленні поверхневих коренів на підземному штамбі. У верхньому шарі грунту, особливо при наявності достатньої кількості вологи, умови для розвитку коренів кращі, ніж на глибині, тому нерідко на верхній частині підземного штамба утворюється велика кількість швидкоростучих, так званих «росяних» коренів. При цьому основні (п'яткові) корені ростуть погано, з часом хиріють та відмирають, а живлення куща переходить на поверхневі корені. Але за тривалої посухи влітку або сильних морозів взимку такі кущі гинуть. Тому весною одночасно з відкриванням і обрізуванням необхідно робити катарування кущів.

Виконую його так. Навколо підземного штамба копаю яму завглибшки 20—25 см (один штик лопати) і знімаю з нього землю. Гострим ножем вирізую усі поверхневі і верхню частину середніх коренів (якомога ближче до штамба, але не пошкоджуючи його). Через 2—3 дні, коли підсохнуть рани, ями засипаю грунтом або роблю навколо куща ямку.

Щорічно катарування кущів можна не проводити, якщо обладнати спеціальний глибокий дренаж для поливу і підживлення біля кожного куща.

З початком сокоруху і набуханням вічок роблю «сухе» підв'язування лози. В цей час лози гнучкіші, зменшується ймовірність їх пошкодження при згинанні. Тут існує певний порядок. На кущах віялової форми спочатку закріплюю до першого дроту шпалери рукави з нахилом праворуч і ліворуч, тобто у такому положенні, в якому вони були під схованкою взимку. Кут нахилу рукавів — 35—40°. Піднімати їх під більшим кутом аж до вертикального положення не рекомендується. Плодові лози (стрілки) приєдную до першого і другого дроту горизонтально, рівномірно по всій площі шпалери. Плодові лози підсиленої ланки підв'язую на другий дріт і вище з обов'язковим нахилом горизонтально вздовж дроту, а верхівку лози закріплюю з нахилом вниз. Підв'язувати треба нещільно, бо рукави і лоза за вегетацію потовщуються і можуть бути кільцеві перетяжки. Для підв'язування використовую різні матеріали (шпагат, вологу рогожу тощо), але найкраще підходять смужки бавовняної тканини.

«Сухе» підв'язування роблю один раз на рік — весною, а «зелене» — протягом всього періоду вегетації в міру приросту лози. Мета його — рівномірне розміщення зелених пагонів на шпалері для кращого освітлення і провітрювання, захист від поломок вітром або під дією маси врожаю. Перше «зелене» підв'язування виконую, коли пагони досягнуть в довжину 30—50 см і переростуть другий дріт шпалери. Буває це, як правило, перед цвітінням. Подальші «зелені» підв'язування проводжу вибірково в міру потреби.

Зелені операції

Виконання операцій із зеленими частинами виноградного куща сприяє формуванню повноцінного високоякісного врожаю, нормальному розвитку куща, збереженню його довголіття. До таких операцій належать: виламування непотрібних зелених пагонів; вилучення пасинків; прищипування пагонів; чеканка пагонів; кільцювання плодоносних пагонів.

Виламування зайвих зелених пагонів — найважливіший агротехнічний захід. Проводять його, коли вже чітко визначились сильні і слабкі, плодоносні і безплідні пагони. Запізнюватися з цією роботою не слід, бо зайві пагони заберуть багато поживних речовин, та й пошкодження після виламування перерослої лози будуть більшими. Найкращий термін: кінець травня — початок червня. Видаляють зайві пагони як на молодих, так і на плодоносних кущах. На молодих кущах виламують усі пагони, які за своїм розташуванням зайві при створенні певної форми куща. Завдяки цьому посилюється ріст залишених пагонів, а також зменшуються пошкодження під час майбутнього обрізування.

На плодоносних кущах виконую цю операцію, щоб створити оптимальне навантаження добре розвинутими плодоносними і безплідними пагонами, яке забезпечує високий цьогорічний урожай і нормальне закладання врожаю наступного року.

Зайві зелені пагони виламую у два строки. Перший раз (коли зелені пагони досягнуть довжини 5—6 см) видаляю всі пагони на багаторічних рукавах, якщо вони не плануються для омолоджування чи заміни рукавів, підщепну поросль, слабкі, пагони-двійники, а також зайві пагони і суцвіття на залишених пагонах у плодових ланках для одержання повноцінних грон. Під час другого виламування регулюю співвідношення плодоносних і безплідних пагонів. Для цього треба знати біологічні властивості кожного сорту. Наявність плодоносного і безплідного пагона визначаю з появою першого вусика, після чого суцвіть на пагоні уже не буває.

Але вважається, що чим більша урожайність і величина грон у сорту, тим більше треба залишати безплідних пагонів на кущі. У таких сортів, як Страшенський, Біруїнця, Русмол, Аркадія, Восторг та інші, співвідношення безплідних і плодоносних пагонів повинно бути 1:3. У сортів з середнім і вищесереднім за розміром гроном — Російський ранній, Фрумоаса албе, Кодрянка, Юрін, Ланка, Ляна, Таїровський вогник, Вієрул-59, Мінжирський, Айваз, Ювілей-70 та інші — залишають один безплідний пагін на чотири плодоносних.

На сучках заміщення видаляють тільки пагони-двійники.

Виламувати зайві зелені пагони треба на кущах всіх, без винятку, сортів. Для винних сортів необхідно залишати на 1 погонний метр шпалери 30—35, для столових — 20—25 пагонів.

Прищипування — це видалення трав'янистих верхівок пагонів (з двома-трьома листочками). Цю операцію виконую в основному для того, щоб зменшити осипання квіток і зав'язі, прискорити формування куща, відновити формування куща після вимерзання великої кількості вічок, одержати урожай на пасинках.

Прищипування для зменшення осипання квіток і зав'язі роблю на початку цвітіння, коли окремі суцвіття скинуть перші кілька ковпачків. Раніше не можна, бо не буде бажаного результату. Прищипування верхівок пагонів перед цвітінням на плодовій стрілці використовую для тимчасового затримування їх росту. В результаті органічні речовини, які виробляються листям, у великих кількостях надходять до суцвіть, що сприяє їх кращому розвитку. Через 10—12 діб ріст пагонів поновлюється за рахунок росту пасинків. Усі пасинки, що виросли, вкорочую, залишаючи по 2—3 листочки, крім верхнього, якому даю рости до самої осені.

Прищипувати слід усі сильнорослі пагони, крім тих, що на сучках заміщення та укорінюваних відсад-

ках. Якщо на сучках заміщення пагонів немає, два нижніх пагони на плодових стрілках не прищипую.

Прищипування не застосовую за тривалої посухи, на слабкорослих сортах, при обробках кущів препаратом ТУР, а також на кущах з високоштамбовим формуванням.

Вилучення пасинків — повне або часткове видалення пагонів другого порядку (пасинків), надмірний розвиток яких загущує життєвий простір рослини, погіршує асиміляційну діяльність листя і провітрювання куща. Потреба в пасинкуванні визначається як біологічними властивостями сортів, так і умовами вегетації. Пасинки інтенсивно розвиваються, якщо ростуча верхівка пагонів пошкоджена весняними приморозками, градом тощо. Видаляють пасинки, коли вони досягають довжини 10—15 см, нігтями над першим листком. Залишені перші листки збільшують листкову поверхню куща. Це поліпшує ріст і достигання ягід, а також закладання врожаю наступного року.

Якщо кущі недовантажені, загинуло багато вічок, а також пошкоджене листя основних пагонів градом, шкідниками чи хворобами, проводити пасинкування не слід.

Чеканка пагонів — видалення верхівок на певній висоті для того, щоб перевести потік поживних речовин (внаслідок припинення росту) на визрівання грон, лози та формування вічок. Її проводять у період початку затухання активного росту (коли починають виправлятися верхівки пагонів) — з 1 по 20 серпня, залежно від особливостей сорту і умов вегетації. Під час чеканки видаляю верхівки пагонів (лише сильнорослих) з 5—8 ростучими листками. Листки, що досягли нормальних розмірів, залишаю, бо найактивніше процес фотосинтезу в другій половині літа відбувається у верхньому ярусі листя.

Слід зазначити, що ефективна тільки своєчасна чеканка. Якщо ви запізнилися (пагони закінчили ріст, верхівки їх випрямились), проводити її немає сенсу.

Кільцювання пагонів роблю для того, щоб затримати відтік поживних органічних речовин по тканинах кори з ділянки пагона, що знаходиться вище місця кільцювання, і спрямувати їх туди, куди потрібно. Мета кільцювання і строки його виконання можуть бути різні. Я кільцюю, зокрема, частини куща, які видалятиму під час обрізування куща. Кільцювати можна не більш як 25% плодоносних сильнорослих пагонів.

Для поліпшення зав'язі ягід у гроні кільцюю відразу після цвітіння, а щоб запобігти осипанню квіток (на сортах, схильних до цього, наприклад Мерцишор) — на початку цвітіння; для збільшення розмірів ягоди в гроні — коли ягоди досягають розміру горошини, а для прискорення достигання їх — на початку достигання.

Кільцюю пагін так. По всій його окружності нижче грона або на початку плодової стрілки вирізую смужку кори шириною 3—5 мм і знімаю її до деревини. Роблю це дуже обережно, місце, де знято кору, обов'язково об'язую пергаментним папером або поліетиленовою плівкою.

В результаті кільцювання розмір ягід і грон збільшується в 1,5—2 рази, поліпшується їхній товарний вигляд, достигання прискорюється на 8—10 днів.

О. М. Олексієнко,
322628, Дніпропетровська обл.,
м. Дніпродзержинськ,
пр. Металургів, 76-а, кв. 28

У молодих насадженнях

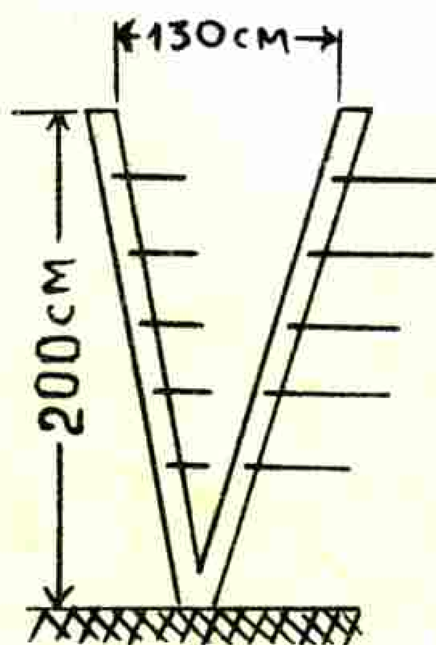
Після публікації в «ДСГ» № 9—10 за 1993 рік моєї статті «Укорінення виноградних чубуків» мені надійшло багато листів з різних куточків України. Читачі просять розповісти про особливості вибору ділянки для садіння винограду та про догляд за молодими насадженнями. Ось кілька практичних порад, які я можу дати, виходячи із свого досвіду і набутих знань.

Виноград — багаторічна ліаноподібна рослина. Плодоносить 50—70 років, починаючи з 2—3-го року після садіння. Культура ця потребує багато сонця й тепла. Тому під виноградник слід відводити південну, відкриту сонячним променям і захищену з півночі частину садової або присадибної ділянки. Сприятливі для винограду також місця біля будинків, парканів, огорож та інших садибних споруд. Тут сума температур порівняно з рівнинними ділянками набагато більша, що дає змогу вирощувати високоякісні, більш теплолюбні сорти. У таких випадках ряди кущів, застосовуючи вертикальну шпалеру з козирком, розміщують із сходу на захід. Коли використовують пристінну шпалеру, біля парканів, огорож виноград висаджують, відступаючи на 20—30 см від споруд, а відстань між кущами має становити 1,5—2 м.

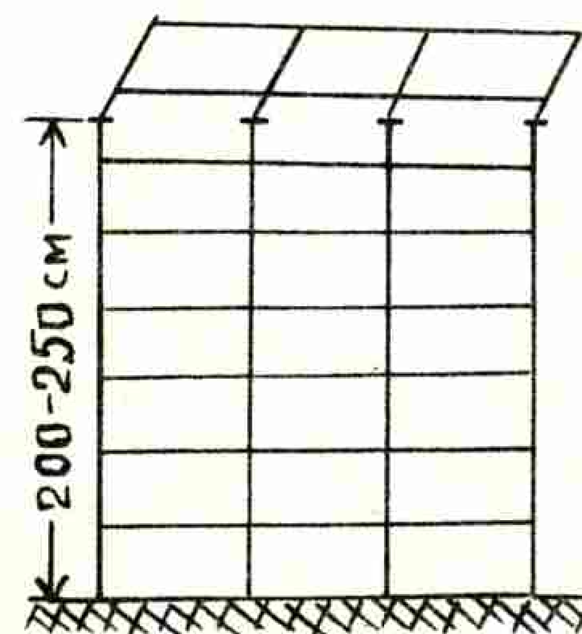
На відкритих ділянках ряди кущів на вертикальній шпалері розміщують з півночі на південь з відстанню між ними 2,3—2,8 м. Відстань між рядами повинна бути на третину більшою від висоти шпалери і відстані між кущами в ряду.

Не можна висаджувати кущі винограду поруч з деревами й кущами (ближче 2—3 м), а також у низинах, де рослини будуть пригнічуватись весняними і осінніми заморозками та уражуватись мільдью.

Непридатні для винограду грунти заболочені та дуже засолені, низинні з великим вмістом вапна та з близьким заляганням підгрунтових вод (ближче 1,5—2 м).

Двоплощинна шпалера.

Вертикальна шпалера з козирком.

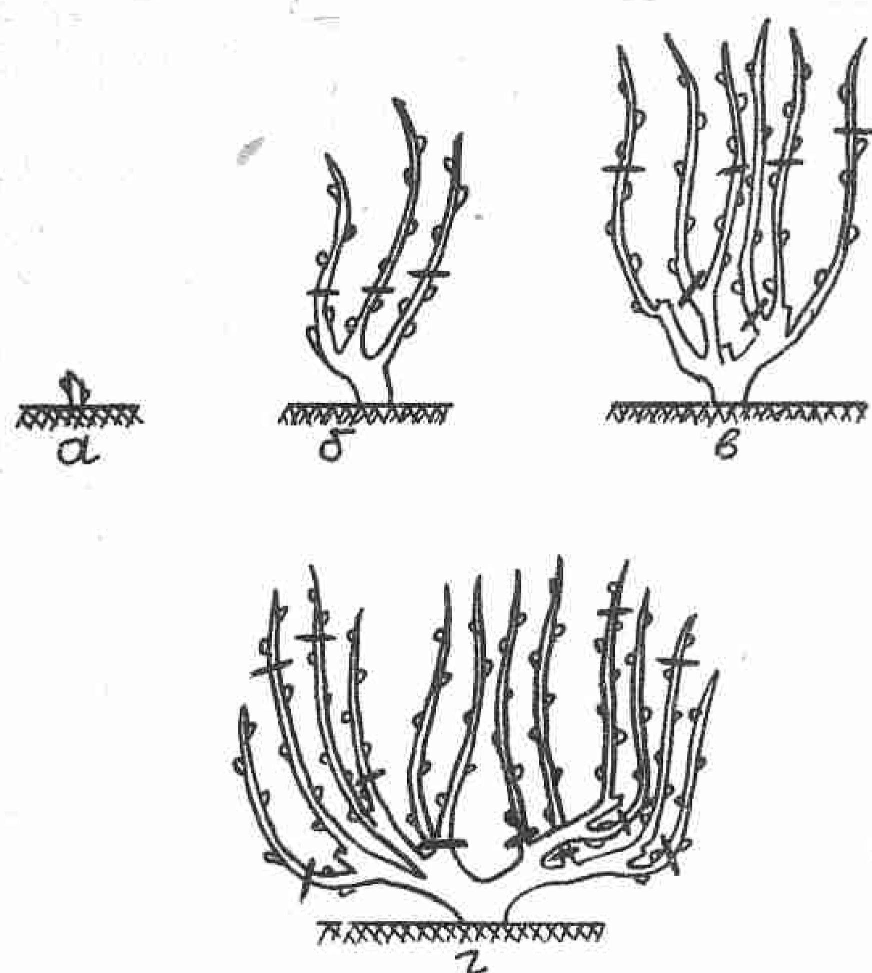

Рис. 1. Формування безштамбового віялового куща винограду: а — саджанець після садіння; б — кущ другого року і його обрізування; в — кущ третього року і його обрізування; г — кущ четвертого року і його обрізування.

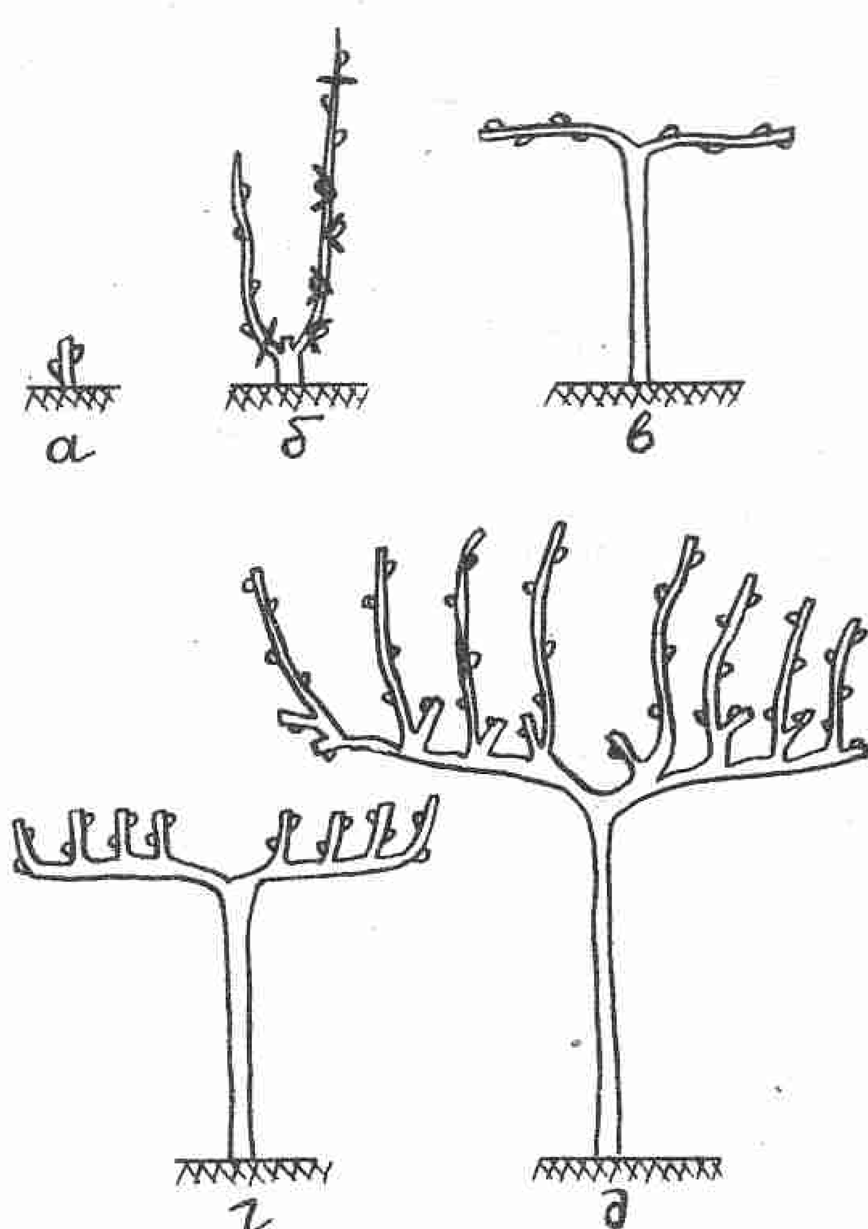

Рис. 2. Високоштамбове кордонне формування: а — саджанець у рік садіння; б — кущ на другий рік після садіння; в — кущ на третій рік після садіння; г — кущ на 4-й рік після садіння; д — повністю сформований кущ весною після обрізування.

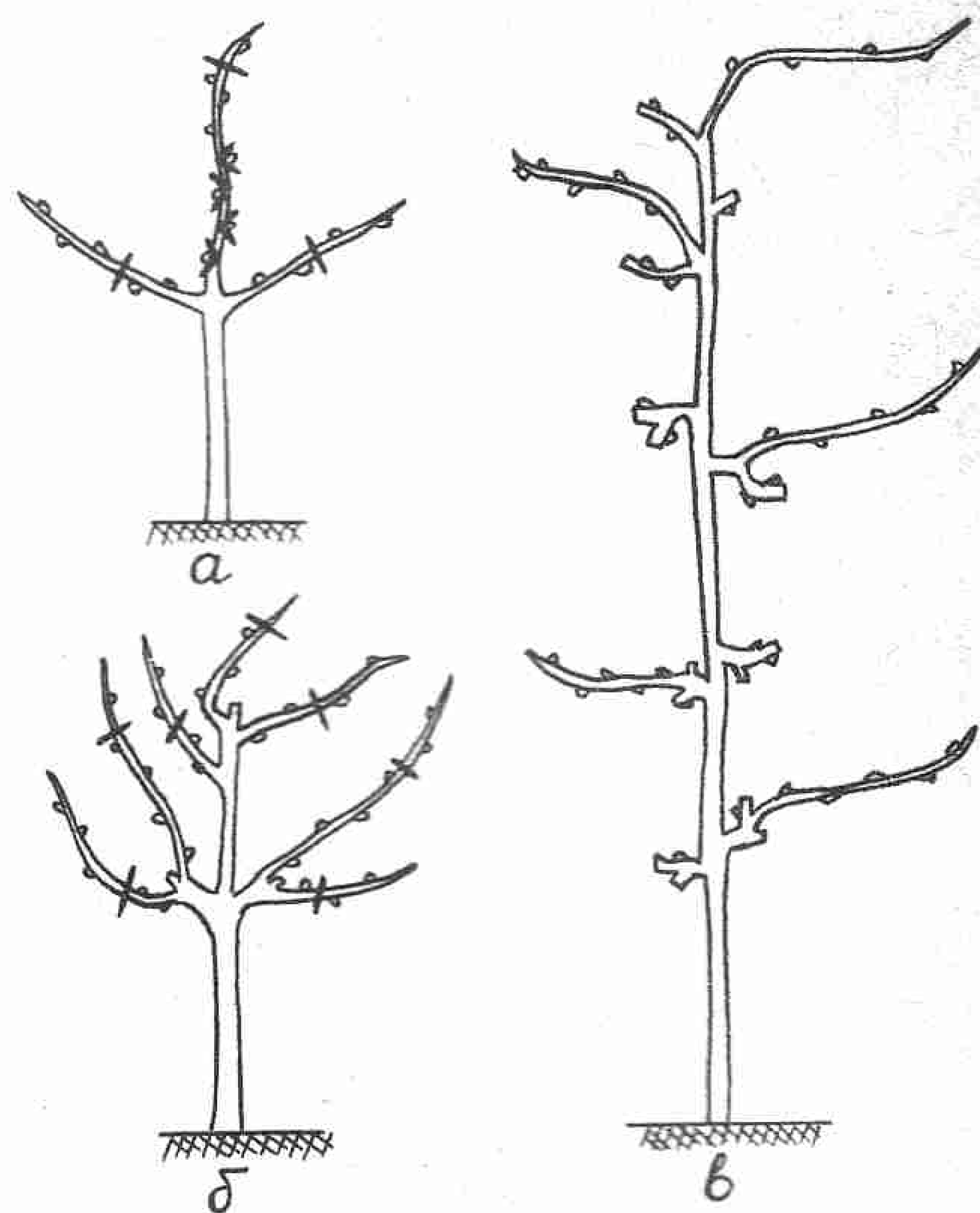

Рис. 3. Формування вертикального кордону: а — обрізування на третій рік після садіння; б — четвертий рік формування куща; в — довго- і короткообрізаний сформований вертикальний кордон.

У перший рік догляд полягає в розпушуванні грунту, боротьбі з бур'янами, шкідниками та захворюваннями, зрошенні, підв'язуванні пагонів до кілків. Поливи корисно поєднувати з підживленням гноївкою (1,5—2 л на 10 л води). До розчину додають також 100 г суперфосфату та 45 г аміачної селітри з розрахунку на 100 кв. м.

У другій половині літа у хмарний день проводять катарування — видаляють усі корені у верхній частині підземних штамбів рослини.

На другий і третій рік виконують усі згадані вище агротехнічні заходи, але особливу увагу приділяють формуванню та обрізуванню виноградного куща.

Форму куща вибирають залежно від природних умов, агротехніки, біологічних особливостей сорту. Віялове безштамбове формування куща широко застосовують у північних районах України, що дає змогу досить легко вкривати кущі на зиму. При цьому у площині однорядної шпалери розміщують 3—5 рукавів різної довжини. Однак надалі у зв'язку із збільшенням приросту і сили куща потрібно нарощувати його навантаження за рахунок нових рукавів. Але 6—8-рукавний кущ важко розмістити на однорядній шпалері, він дуже загущується, що призводить до зниження врожаю. Тому за такого способу формування доцільно у перший рік встановити двоплощинну шпалеру.

Після третього року кущ (рис. 1) обрізують так, щоб рукави закінчувались ріжками (укороченими дворічними стеблами), що несуть плодову стрілку (однорічне стебло), обрізану на 5—12 вічок, та сучок заміщення (однорічне стебло, обрізане на два-три вічка).

Високоштамбове кордонне формування застосовують у неукривній зоні, а також при вирощуванні морозостійких сортів винограду (рис. 2).

У перші 2—3 роки вирощують вертикальний штамб заввишки близько 1,2 м. Для цього в перший рік обрізують саджанці на 2 вічка, а з двох пагонів, що виростають з них, залишають один кращий. Цей пагін підв'язують до кілка, а коли він перевищить висоту майбутнього штамба на 10—15 см, його прищипують. Видаляють усі пасинки, за винятком двох верхніх. З них і формують два кордонних рукави, спрямовані у протилежні боки. Навесні третього року ці рукави обрізують на довжину, що дорівнює половині відстані між кущами в ряду. Через 25—30 см на рукавах формують ріжки, а на ріжках — плодові ланки.

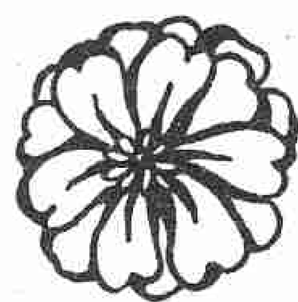
Вертикальний кордон (рис. 3) застосовують, коли вирощують виноград без укривання на зиму біля стін будинків, парканів, для створення алеї.

У перший рік вирощують один сильний пагін (на сильнорослих кущах — 2—3 пагони, застосовуючи 2—3-штамбове формування). Його підв'язують вертикально до кілка 3—4 рази протягом літа. Навесні другого року цей пагін обрізують на 8—10 вічок, з яких три верхніх залишають, а інші видаляють. Пагін, що виростає з верхньої бруньки, підв'язують вертикально, а два інші спрямовують у протилежні боки під кутом 45°. На третій рік вертикальний пагін обрізують на 6—8, а інші два на 2—3 вічка. Це майбутні ріжки, на яких будуть сформовані плодові ланки. На вертикальному пагоні знову видаляють вічка, крім трьох верхніх. Таке формування триває доти, поки кущ не досягне необхідної висоти.

Штамбовому формуванню куща віддаю перевагу у сортів Молдова, Лідія. Вирощуючи в умовах присадибного господарства сильнорослий морозостійкий сорт Молдова з його чудовими господарськими та декоративними якостями, штамб куща та всі інші його органи — рукави, ріжки, плодові ланки — можна розмістити на горизонтальній шпалері на висоті 2—2,5 м над подвір'ям, алеєю, доріжкою, що дуже практично.

Коротко про захист винограду від шкідників та хвороб. Навесні до розпускання бруньок проводять обприскування 4%-ною емульсією препарату № 30 проти павутинних та галових кліщів. На початку росту пагонів, якщо виявлено виноградну листокрутку, обприскують 0,9%-ною емульсією 10%-ного карбофосу. Коли приріст пагонів становитиме 20—25 см, обробляють проти мільдью 1%-ною бордоською рідиною.

О. М. Косевич,
317633, Кіровоградська обл.,
Ульянівський р-н, с. Богданівка

Що слід знати, аби вивести гарних курей

Правильні прийоми природної інкубації у присадибному птахівництві забезпечують виведення здорового молодняка птиці, а з іншого боку, знання умов, за яких вона відбувається, дасть змогу опанувати основи й техніку штучної інкубації.

За природної інкубації основні умови створюються квочкою, яка своїм тілом обігріває яйця. Температура, за якої розвивається ембріон, залежить від температури тіла квочки. Але вона у курей не постійна і змінюється від 40 до 42,4°С протягом дня. Температура в гнізді під квочкою нижча — від 33,4 до 38,8°С, причому на периферії гнізда вона менша, ніж у його центрі. Таким чином, яйця під квочкою перебувають у постійних, хоч із значними коливаннями, температурних умовах.

Отже, умови насиджування в основному залежать від таких факторів: зміни температури тіла квочки протягом доби й температури навколишнього середовища, переміщення яєць квочкою у гнізді (а коли вона сходить з гнізда, температура знижується на 2—3°С), зміни температури в яйці залежно від часу насиджування.

Відносна вологість повітря у гнізді залежить від вологості повітря у приміщенні, де перебуває квочка.

А тепер про вибір самої квочки й місця для насиджування. Останнім часом значно збільшився продаж молодняка птиці інкубаторно-птахівничими станціями. Але в присадибних господарствах його виводять і за допомогою квочок. А найкращі з них — кури м'ясо-яєчного напрямку і прості місцеві.

З цією метою потрібно вибирати здорову, спокійну птицю з явно вираженим інстинктом насиджування. Приміщення для квочок повинно бути сухе, добре провітрюватися, чисте. Гніздо можна обладнати у кошику, решеті, ящику з нещільно збитих дощок. Якщо в приміщенні долівка, гніздо можна влаштувати просто на землі. Робити його слід такого розміру, щоб було місце для підстилки, яєць і квочки. На дно насипають шар землі товщиною 5—8 см для забезпечення належної вологості повітря, а зверху кладуть суху солому (краще вівсяну). На неї бажано постелити м'яке сіно.

Гніздо ставлять у затемнене місце, де температура повітря не нижча 10°С. У приміщенні має бути тихо. А коли в пташнику обладнують кілька гнізд, їх необхідно відокремити одне від одного дерев'яними або картонними перегородками, щоб забезпечити квочкам спокій.

Під квочку середньої величини підкладають 11—13, під малу — 9—11, а під велику — 15 яєць. Садити квочку в гніздо краще під вечір, у цей час вона спокійніша. Поруч з гніздом мають бути корми, вода і ящик з піском, а також гравій та вугілля.

У перші два дні квочку не турбують навіть тоді, коли вона не сходить з гнізда і не їсть. У подальшому її випускають 1—2 рази на день на 10 хв. Якщо ж квочка не сходить з гнізда більше двох днів і не хоче їсти, потрібно зняти її і піднести до годівниці. Коли вона зійшла з гнізда і через 20—30 хв не повернулася, її слід обережно посадити на місце, а за цей час замінити биті яйця та брудну підстилку. Щоб не турбувати квочку, яйця оглядають тільки один раз за увесь період інкубації — на 5—6-й день.

Незапліднені видаляють.

Коли молодняк вилупиться, потрібно дати йому обсохнути під квочкою, а потім перенести до теплого місця, де температура повітря 28—30°С. Квочка водить курчат 30—40 днів.

Підсаджування молодняка птиці добового віку з інкубатора під квочку. Молодняк добового віку, придбаний на інкубаторно-птахівничих станціях, можна вирощувати під квочкою. Для цього використовують курку, індичку, качку або гуску. Під індичку підсаджують 40—50 голів, під курку, гуску, качку — 20—30. Але до цього квочку треба підготувати. До гнізда, обладнаного в тихому теплому місці, кладуть кілька яєць, садять на них квочку і накривають ящиком. Випускають її для годівлі 2—3 рази на день. Через 3—4 дні, коли вона почне квоктати, до неї підсаджують 2—3 курчат. Якщо квочка їх прийме, курчат залишають у гнізді на ніч, а вранці підсаджують решту.

Перші дні квочку не випускають з пташника. В цей час вона навчає курчат їсти, зокрема дзьобати те, що їм подано: сир, круто зварені яйця, пшоно. Годують молодняк 5—6 разів на день через рівні проміжки часу. Квочку годують окремо тричі на день зерном і комбікормами. У теплі сонячні дні курчат з 3—5-денного віку разом з квочкою випускають на вигул, а на ніч заганяють до теплого приміщення. Відсаджують курчат від квочки в 1—1,5-місячному віці.

Насиджування у водоплавної птиці та індичок. Нині часто виникає потреба виводити гусенят під квочкою. Слід знати, що інстинкт насиджування найкраще проявляється у холмогорських, уральських, шадринських гусей, а китайські майже не насиджують. Гусячі яйця можна підкладати під індичку (9—11 шт.), качку (7—9), курку (5—7 шт.).

Для насиджування використовують не молодих, а старих гусок. Гніздо для них збирають у ящику діаметром 40 і висотою 10 см. Влаштовують його у тому ж приміщенні, де утримують гусей, але за суцільною перегородкою.

Під гуску підкладають 13—15 яєць. Годують квочку двічі на день сухим, чистим зерном або сухими мішанками. Свіжа вода повинна бути біля гнізда постійно. Якщо гуска не хоче вставати, її у перші дні обережно беруть із гнізда й підносять до годівниці. Коли квочка зійде з гнізда, оглядають яйця. Розбиті забирають і заміняють брудну підстилку. Гусячі яйця оглядають на 10-й і 20-й дні інкубації.

Щодня біля гнізда зволожують долівку, оскільки яйця водоплавної птиці потребують достатньої вологості повітря. А з 15—20-го дня щоденно зволожують яйця теплою водою за допомогою розпилювача.

Гусенят з-під квочки забирають у міру їхнього вилуплювання. Коли виведення закінчиться, їх увечері підпускають до квочки. Якщо одночасно було посаджено 2—3 квочки, молодняк можна об'єднати в одну групу й випасати з однією гускою.

Інкубація качиних яєць під квочкою не відрізняється від інкубації гусячих. Але в зв'язку з тим, що в качки інстинкт насиджування розвинений слабко, качині яйця краще насиджувати під куркою чи індичкою.

Індичок за їхню виняткову здатність до насиджування називають живими інкубаторами. Їх легко можна змусити сісти на гніздо, в якому лежать яйця. Тільки індичка сидить там, куди її посадять, чого не скажеш про курей, гусей, качок. Залежно від величини індички, під неї підкладають 13—21 яйце. А догляд такий самий, як і за куркою. Гніздо розміром 60—70 см збирають у сухому, чистому, злегка затемненому приміщенні.

Через тиждень після початку насиджування яйця оглядають і забирають незапліднені. Стежать за тим, щоб індичка щодня сходила з гнізда на 30 хв. У цей час її годують чистим, сухим зерном і напувають. В останній тиждень інкубації яйця зволожують водою два або три рази на день.

Насиджування яєць одного виду птиці квочкою іншого виду. У практиці присадибного птахівництва часто доводиться використовувати квочок одного виду птиці для насиджування яєць іншого. Це пов'язано з тим, що деякі види птиці —

погані квочки. Оскільки гуски та індички несуть мало яєць, щоб зібрати їх більше для інкубації, для насиджування використовують курей (якщо немає інкубатора). Під курку підкладають 5—8 гусячих яєць, 7—12 качиних, 8—10 індичих. Індичка може насиджувати 25—31 куряче, 13—21 качине, 11—15 гусячих яєць.

Розгулювання квочок. Щоб відновити несучість квочок навесні і на початку літа, їх треба швидко розгуляти. Якщо зганяти квочку з гнізда, позитивних наслідків не буде. Дехто із птахівників-аматорів навіть купають таких курей, але це для птиці небажано. Інколи квочок вилучають із стада і не годують, що дуже виснажує їх. Тому найкраще робити ось що.

Квочку негайно відсаджують до клітки і забезпечують кормами і водою. Вдень влітку тримають на вигулі, а на ніч заносять до приміщення. На день до неї бажано пускати енергійного півня. Квочка в цій клітці повинна бути 2—3 дні. Увечері, коли всі кури сядуть на сідало, її випускають із клітки й дивляться, куди вона піде. Якщо полетить на сідало, значить, усе в порядку, а якщо в гніздо, то потрібно ще на один день посадити її до клітки. Розгуляні квочки через тиждень уже несуться.

Качок, гусок та індичок, які починають насиджувати, щодня зранку виганяють на вигули, на пасовище до птиці, що в цей день не несеться. На ніч їх заганяють до пташника чи загону, де немає гнізд. Качок і гусок розгулюють на водоймах, після чого вони знову несуться.

А ще можна розгулювати квочок і за допомогою електрошоку. Для цього звичайну напругу електричного струму трансформатором знижують до 12В. Потім беруть електричний шнур з металевими пластинками на одному кінці, якими затискують гребінь, а інший кінець шнура вводять квочці в рот. Електричним струмом діють на неї 30 сек. Через півгодини цей прийом повторюють, щоразу викликаючи шок (втрату руху). Після дворазового шоку курка вже не квокче, а через 3—4 дні починає нестися.

Отже, як свідчить практика догляду за домашньою птицею, щоб мати у господарстві гарне стадо курей чи гусей, качок чи індичок, не достатньо сипати їм досхочу зерна. Потрібно глибоко знати «психологію», скажемо так, кожного виду птиці, максимально використовувати набутий нашими дідами й батьками досвід і наукові знання. Тільки за таких умов матимемо гарні яйця, поживне м'ясо і високоякісне пір'я.

О. І. Лашко

ЧИ У ВАШОМУ ДВОРІ Є ТАКІ ПОРОДИ?

Щоб тримати птицю, не обов'язково будувати дорогі приміщення. Її можна розводити у пристосованих будівлях, під навісами або просто на подвір'ї. Сьогодні утримують переважно гібридну птицю, бо за продуктивністю вона перевершує чистопородну.

Велике значення має правильний вибір породи. За ознаками будови тіла й напрямку продуктивності породи птиці об'єднують у групи. Зокрема, у курей групи порід розрізняють такі: яєчну, м'ясну, м'ясо-яєчну, бійцеву і декоративну.

Яєчні породи

Російські білі. Середня жива маса півнів 2,8—3,1, курок — 2,1—2,2 кг, несучість 180—200 яєць на рік. Маса яйця — у середньому 60 г, шкаралупа біла, ступінь виведення молодняка 80—86%. Гібриди кращих поєднаних ліній перевершують вихідні лінії за несучістю на 10—14%, виведенням молодняка — на 8—10, за його збереженістю — на 1—3%. Яйцекладку кури починають у віці 5 місяців.

Леггорн. Жива маса півнів 2,3—2,5, курок 1,5—2 кг. Несучість 220—240 яєць на рік, маса яйця 56—62 г, шкаралупа біла. Інстинкту насиджування у леггорнів майже немає. Яйцекладка починається у віці 140—150 днів.

Беларусь-9 — трилінійний крос. Середня несучість курок 255 яєць на рік, маса яйця 60 г. Виведення молодняка 84%, збереженість — 99%. Яйцекладку кури розпочинають у віці 170—180 днів.

Хайсекс білий — чотирилінійний крос. Несучість курок 290 яєць, середня маса яйця 62 г, збереженість молодняка 99%.

М'ясні породи

Корніш. Жива маса півнів 4—5, курок 3—3,5 кг. Несучість — 130—150 яєць на рік, маса яйця — 58—60 г, шкаралупа бура. Оперення досить щільне, різнобарвне. Яйцекладка починається у 180 днів. Інстинкт насиджування проявляється добре. Корніш широко використовують як батьківську форму для одержання бройлерів.

Плімутрок. У породі є багато різновидів: білі, смугасті, сріблясто-крапчасті, колумбійські, куріпчасті. У нашій країні розводять тільки білих та смугастих плімутроків. Несучість курок 160—180 яєць. Жива маса півнів 3,8—4, курок 2,8—3 кг. Білі плімутроки є основною породою, яку використовують як материнську форму для одержання бройлерів.

Бройлер-6. Жива маса птиці у 52-тижневому віці 3,4—3,8, у 8-тижневому — 1,5—1,8 кг. Несучість курок 120—160 яєць на рік, маса яйця 62—65 г. Ступінь виведення молодняка — 70%, збереженість — 96%.

У присадибних господарствах любителі-птахівники розводять також малопоширені породи м'ясних курей — браму й кохінхінів. Жива маса цих курей сягає 4,5 кг, півнів 5,5 кг. Несучість за рік становить 100—120 яєць, середня маса яйця 60—70 г.

М'ясо-яєчні породи

Род-айланд. Порода виведена у США. Оперення темно-червоне, пір'я хвоста чорне із зеленкуватим відтінком. Жива маса півнів 3,4, курок 2,4—2,6 кг. Несучість 160—170 яєць і більше, середня маса яйця 56—58 г, шкаралупа бура. Ступінь виведення молодняка — 75%. Яйцекладку кури розпочинають у віці 210 днів. Інстинкт висиджування розвинений добре.

Нью-гемпшир. На відміну від род-айландів у нью-гемпширів колір оперення світлий (світло-коричневий), несучість і швидкоспілість вищі. Жива маса півнів 3,5, курок 2,7 кг. Несучість — 200 яєць за рік, середня маса яйця 58—59 г. Яйцекладка починається у віці 180 днів. Квочок у стаді мало. Яєчна шкаралупа жовто-коричнева. Нью-гемпшир — спокійна птиця.

Московські чорні кури. Мають довгий тулуб, широку й глибоку з листоподібним гребенем голову. Оперення чорне. Жива маса півнів — 3,5—3,7, курок — 2,4—2,6 кг. Забійна маса становить 89 %, вихід їстівних частин тушки — 68 %. Шкаралупа яєць жовто-коричнева.

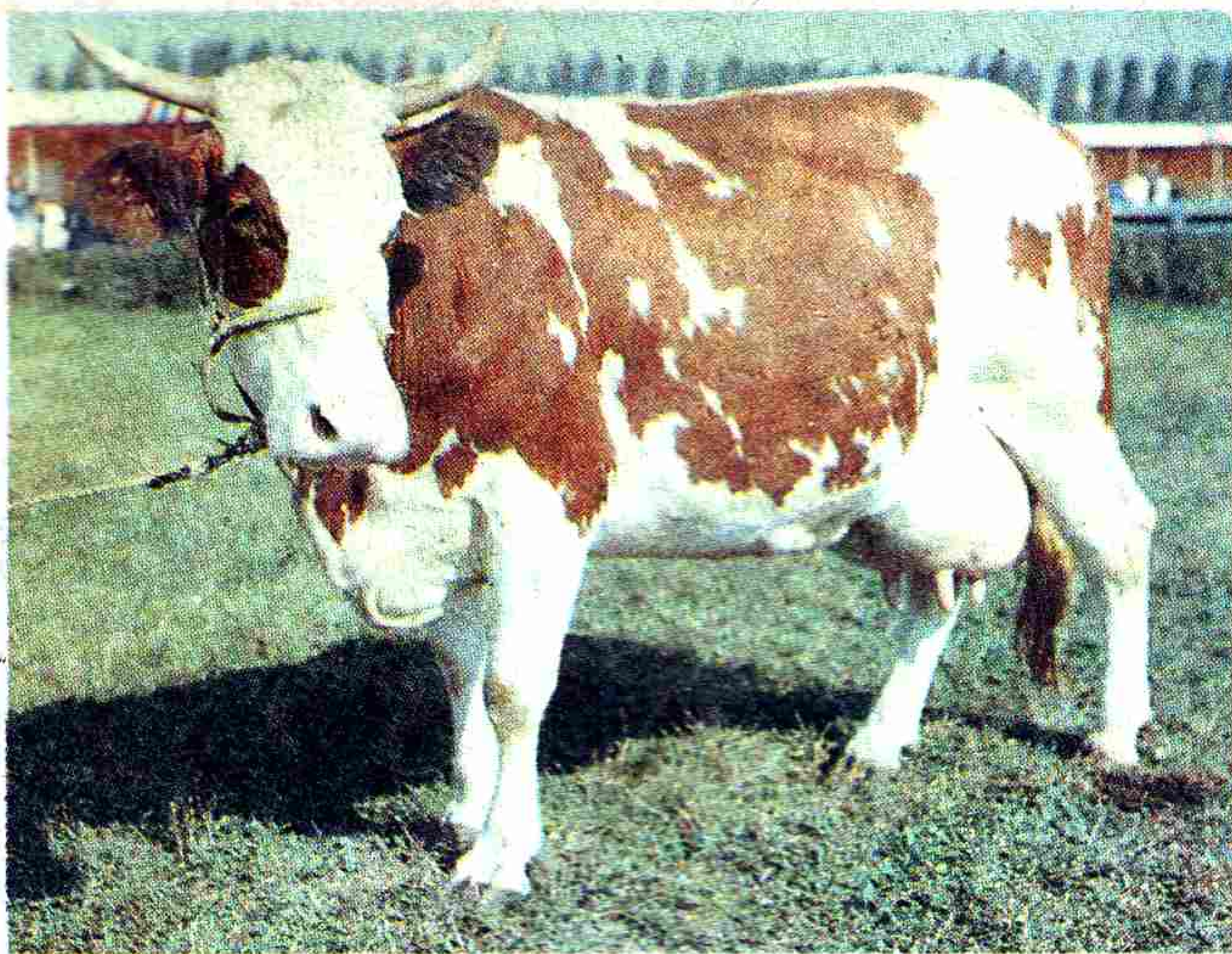
Кучинські ювілейні кури. З-поміж вітчизняних м'ясо-яєчних породних курей мають найбільшу живу масу: півні — 3,8, курки — 2,8 кг. Несучість — 170—180 яєць на рік, середня маса яйця 60—61 г. Колір шкаралупи світло-коричневий.

Полтавські кури. За кольором оперення поділяються на три групи: глинясті, зозулясті, чорні. Найпоширеніші глинясті. Колір оперення від світлого до темно-глиняного. Жива маса півнів 3, курок 2,5 кг. Несучість до 200 яєць на рік, середня маса яйця 55 г. Ступінь виведення молодняка — 83—87, збереженість — 99,3%. Шкаралупа яєць коричнева.

Адлерські сріблясті кури. Оперення біле, пір'я гриви, махове і кермове чорне. Жива маса півнів 3,3—3,5, курок 2,5—2,7 кг. Несучість — близько 200 яєць на рік, середня маса яйця 60—64 г. Ступінь виведення молодняка 86—87%. Шкаралупа яєць світло-коричнева.

На Україні в присадибних господарствах утримують багато порід курей, добре пристосованих до місцевих умов. Це — українські вушанки, прикарпатські, орловські, голошиї, лангшани, кохінхіни та ін.

М. Ф. Токарєв, В. І. Ведеречко,
О. І. Лашко

Як запустити корову

Тільну корову запускають за 45—60 днів до отелення. Під час запуску зменшують кількість доїнь, їхню тривалість, кількість даванок корму, а коли й це не допомагає, знижують рівень годівлі, виводячи спочатку з раціону соковиті корми, потім концентрати, а іноді сіно замінюють соломою. За 5—7 днів до отелення припиняють згодовувати концентровані корми й більшу частину коренеплодів, але дають досхочу якісне сіно.

В середньому сухостійним коровам на 100 кг живої маси згодовують грубих кормів до 2—2,5 кг, коренебульбоплодів — 1—2 кг. концкормів — залежно від продуктивності, але не більше 1—3 кг на добу. Влітку, коли тільних корів безперебійно забезпечують зеленими кормами, даванку концентратів зводять до мінімуму.

Згодовування мерзлого, зіпсованого, забрудненого землею корму може призвести до розладу травлення і навіть до аборту.

Годують тільних сухостійних корів 2—3 рази на добу, водою забезпечують вдосталь. В останні два місяці лактації у зв'язку з підвищеним обміном речовин і ростом плода норми годівлі збільшують на 5—10%. У день отелення дають досхочу високоякісного сіна й до 1,5 відра теплої підсоленої води. У наступні два дні до сіна додають 1—1,5 кг концентратів у вигляді пійла, а потім до раціону поступово вводять інші корми у таких кількостях, щоб на 10—15-й день після отелення корова отримувала їх повну норму.

Роздоювати корів розпочинають відразу після отелення. Роздоювання — це комплекс заходів, спрямованих на підвищення молочної продуктивності: повноцінна годівля, правильне доїння з масажем вим'я, раціональне утримання тощо.

Поступове збільшення даванки кормів відповідно до стану вим'я і органів травлення — одна з основних умов успішного роздоювання корови. Авансують кормами з розрахунку на 4—6 кг молока понад фактичний надій. Додатково дають коренебульбоплоди, але найчастіше концентрати. Якщо протягом декади надій збільшився, авансування кормів повторюють. Так роблять доти, поки надій від чергової добавки кормів зростає. Якщо ж він не збільшується або підвищується незначно, авансування припиняють або змінюють набір кормів у раціоні.

Для високопродуктивних корів авансування не має значення, бо після отелення вони дають молока значно більше, ніж поїдають корму. Тому їм згодовують таку його кількість, яку вони здатні споживати без шкоди для здоров'я. Не можна допускати перегодовування: надмірна кількість кормів, незбалансованість раціону можуть призвести до зменшення надою, зниження жирності молока, ожиріння.

Влітку роздоювання ефективне тільки тоді, коли тваринам дають безперебійно і досхочу зелену масу і підгодовують концкормами.

Після роздоювання корів до наміченої продуктивності годівлю організовують так, щоб досягнутий рівень тримався якнайдовше. Не менше двох разів на місяць раціон слід коригувати відповідно до продуктивності корів, поступово зменшуючи даванку концентрованих кормів.

Раціони для тварин, яких роздоюють, складають з наявних кормів. На 100 кг живої маси згодовують 1,5—2 кг грубих кормів, 8—10 — соковитих. Оптимальна добова даванка сіна 0,7—2 кг, а коли ще годують сінажем і силосом, її зменшують до 0,5 кг на 100 кг живої маси.

Якщо в раціоні є сіно високої якості, близько 25—30% грубих кормів можна замінити поживною соломою ярих культур. Даванку концентрованих кормів встановлюють з розрахунку на 1 кг молока залежно від надою. Спочатку дають концкорми, потім соковиті і наприкінці грубі, але можна також згодовувати їхні суміші. Роздавати корми рекомендується після доїння. Дійні корови живою масою 500—600 кг за добу з'їдають до 100 кг молодої трави і близько 60 кг стиглішої.

У високопродуктивних корів фізіологічні процеси відбуваються інтенсивніше, ніж у тварин з низькою і середньою продуктивністю. Уже в сухостійний період таких корів слід готувати до наступної лактації. Взимку їм згодовують досхочу високоякісне сіно, 15 кг трав'яного силосу, 20 — кормових буряків, 3—5 кг концкормів на добу. Частину сіна й силосу можна замінити високоякісним сінажем. Влітку дають зелену масу з бобовими травами.

На повний раціон переводять у 2—3-й декаді після отелення, поступово збільшуючи даванку різноманітних концентрованих кормів. Раціон складають на основі норм годівлі високопродуктивних корів з авансуванням на роздоювання 2—3 кормових одиниць і відповідної кількості інших поживних речовин.

Сіна високопродуктивним коровам згодовують 1,5—2 кг на 100 кг живої маси. Даванку різноманітних соковитих кормів поступово збільшують і доводять до 55—60 кг на добу. Концентратів дають у середньому за лактацію до 400—450 г на 1кг молока. Пшеничні висівки, дерть вівсяна й кукурудзяна, соняшникова та льняна макуха або шроти — добрі компоненти раціону.

Годують високопродуктивних тварин 3—4 рази на добу. Роздають корми й доять корів так, щоб вони мали достатньо часу для відпочинку.

М. Ф. Токарєв,
В. І. Ведеречко,
О. І. Лашко

Служба взаємодопомоги

ЯК ЗБЕРІГАТИ ЧАСНИК...

Просушити, обрізати чубчики й трошки корінчики. Вимити і добре висушити трилітрову банку, покласти до неї сухий часник, засипати сухою кухонною сіллю, закрити капроновою кришкою і поставити в прохолодне місце. Наголошуємо: усе повинно бути сухе. У такому стані часник довго зберігатиме свої природні смакові якості.

...ЯЙЦЯ

Покласти до емальованої сухої каструлі свіжі яйця, засипати сухою кухонною сіллю, накрити кришкою і поставити в холодильник або в прохолодне місце. Зберігатимуться тривалий час, будуть як свіжі.

ЧУДОВИЙ «НАПІЙ»

10 кг стиглих ягід бузини, чорної чи червоної горобини або калини, 5 кг цукру, 0,5 кг свіжих якісних дріжджів на 30 літрів води, поставити на 28 днів у тепле місце. Матимете 3 трилітрові і одну літрову банки високоякісного 60—75-градусного «напою».

Процес виготовлення «напою» із цієї маси звичайний, як самогону.

Вимушений посперечатися

У третьому номері «ДСГ» за 1993 рік надруковано відповідь І. Я. Благодіра із Вінниччини на запитання читачів журналу. Звучало воно так: «Чи правда, що перш ніж поставити ліжко у новій оселі, треба впустити до кімнати кішку?»

Відповідь: «Правда. Перед тим, як вселитися до квартири, пустіть кицьку в приміщення. Де вона вибере собі місце, там і ставте ліжко». Й далі автор цієї відповіді посилався на магнітні «меридіани» й «паралелі», якими вкрита наша земля.

А ось якої думки про кішку, на яку посилається Благодір, інженер із Луганська. (Правда, автор цього матеріалу чомусь не подав свого прізвища й адреси). Оскільки вже існує дві теорії про вибирання кішкою місця для ліжка в новій оселі, то ми вирішили надрукувати й думку іншого автора.

«Автор переконує читачів,— пише дописувач із Луганська,— що кицька визначає сприятливе місце, де можна ставити ліжко в кімнаті новосела. Але це твердження є неправильним. Насправді кицька вибирає в основному для свого відпочинку місце перехрещення магнітно-силових ліній, яке є шкідливим для перебування в ньому людини. А от пес для свого відпочинку вибирає безпечне місце, де не перехрещуються силові лінії і яке, звичайно, є нешкідливим і для людини. На цю тему сьогодні багато пишуть. А в Америці, наприклад, навіть створена спеціальна служба, яка дає пропозиції не лише для визначення місця відпочинку людини в квартирі, а навіть розташування робочих місць на виробництві.

Мій син наркоман

Моєму синові двадцять вісім років, і він наркоман. Нещодавно ми з ним їздили на місяць до іншого місця і там він цілий місяць лікувався, та варто було тільки повернутися додому й усе почалося спочатку. Син каже мені, що хоче, але не може вийти із цього стану, а тим паче зараз, коли з'явився новий урожай маку. Про те, що син став на цей шлях, я дізналася тоді, коли на його тілі вже не було місця, де можна вколотися.

На жаль, у мене така робота, що я увесь день зайнята й не можу стежити за ним, і мені тяжко, що син у розквіті сил уже приречений, а лікарі допомогти йому не можуть.

Звертаюсь до читачів нашого журналу з материнським проханням: будь ласка, порадьте й допоможіть мені вилікувати сина — можливо, є такі трави, що виводять наркотики з організму, або інші народні методи лікування цієї хвороби.

293720, Львівська обл., м. Дрогобич, 10 поштове відділення, пред'явнику паспорта серія У-СТ, № 601193

Як вилікуватися

У «Службі взаємодопомоги» читачі часто запитують, як вилікуватися від тої чи іншої хвороби. Мені сімдесят перший і користуюся таким рецептом. Багато фізично працюю на землі, за день на городі присідаю з тисячу разів у різні боки, і оце для мене і, думаю, для багатьох із нас дуже гарні ліки.

Крім того, від багатьох моїх хвороб допомагає мені лікуватися колючий килимок розміром 30x70 см. Колись купив за 3 крб.

Отже, сам метод. Роздягаюся і хребтом (там усі нерви) лягаю на нього. Тіло стає червоне, чую, як пульсує кров, а потім стає тепло. А болять, скажімо, коліна, стаю колінами, бронхи болять, грудьми лягаю, серце болить, лягаю так, щоб килимок обіймав тіло, де міститься цей орган. Словом, від усіх моїх болячок допомагає мені мій килимок.

Михайло Хомович Жадан,
323003, Дніпропетровська обл.,
м. Павлоград, вул. Перемоги, 5

* * *

У моєї доньки збільшена щитовидка. Можливо, хтось із читачів порадить народні методи лікування. Напевно, ця проблема хвилює не лише нас. Давайте, будь ласка, шановні читачі «ДСГ», гуртом позбуватися цієї недуги.

Н. Манько,
Черкаська обл.

У моєї дитини на щоці з'явилися «плоскі бородавки». Такий діагноз визначив лікар. Вигляд мають маленьких крупинок одна біля одної. І продовжують з'являтися все більше й більше.

Можливо, хтось із читачів порадить, як позбутися цих бородавок.

І. А. Жмайло,
Полтавська обл., Лохвицький р-н,
с. Гаївщина

* * *

Моєму синові сім місяців. У нього ексудативний діатез. Щоправда, не завжди, але час від часу з'являється на щічках почервоніння. І тому від багатьох продуктів доводиться відмовлятися. Із соків сприймає тільки морквяний і яблучний. Навіть вершкове масло викликає страшну алергію.

Лікуємо тільки чередою та змащуємо почервонілі місця сметаною, тоді в нього не така сверблячка. Ніякі гормональні ліки поки ще не хочемо застосовувати.

Старші люди кажуть, що поки ця болячка сама не зійде, ніякі ліки не допоможуть. А на це може піти й 10—12 років. Люди добрі! Можливо, у когось із вас щось подібне вже було, і ви маєте досвід лікування цієї хвороби. Ми з сином будемо вам сердечно вдячні за пораду.

І. К.

Моєму синові всього тільки рік. З двох місяців він хворіє на дитячий діатез, і ніхто не може нам допомогти. Медицина безсила, а дитина страждає. Як уже не стежимо за його харчуванням, проте на руках, на обличчі, а також по всьому тілу з'являються червоні плями.

І постійно треба стежити, щоб не подряпала себе дитина. Хочеться вірити, що в наших людей є народні методи лікування цієї дитячої хвороби. Будьте добрі, поділіться своїми знаннями й на сторінках нашого журналу.

Л. В. Васильченко,
245520, Сумська обл.,
м. Охтирка, вул. Гоголя, 186-б

Будь ласка, допоможіть! Можливо, хтось із читачів «Дому, саду, городу» знає народні методи, як можна позбутися короткозорості, щоб не користуватися окулярами. Для дівчини це особливо велика вада в житті.

Не можна здобути повноцінної освіти, підточується здоров'я. А коли подивитися на цей факт у розвитку, то короткозорість усе життя буде завадою і призводитиме до додаткових грошових витрат. До того ж вона є постійним людським стражданням і не лише тільки дівчини, а і її рідних. О, скільки незручностей створює короткозорість тому, хто має її! Ось чому уклінно звертаємося до читачів журналу відгукнутися на наше горе.

З етичних міркувань не подаємо адреси під листом, а залишаємо в редакції.

Батько дочки П. Ю.

Після інфаркту занедужав на атеросклероз — закупорку судин лівої ноги. Операцію, оскільки переніс інфаркт, робити не можна. Люди радять лікуватись народними методами, але чим і як не знаю. Гадаю, що в Україні є чимало людей, які добре розуміються на народних методах лікування, сподіваюсь, що допоможуть і мені, ветерану війни і праці. Буду безмежно вдячний.

Г. О. Медведєв,
292210, Львівська обл.,
м. Червоноград, вул. В. Стуса, 5/58

Маю камені в нирках. Щоб позбутися їх не хірургічним методом, потрібна прованська олія. Кажуть, що вона має властивість розчиняти ці камені. Мені потрібно такої олії шість склянок. Та, на жаль, кого я не питав, ніхто не знає, що вона собою являє.

Ось чому звертаюся до читачів журналу: можливо, хтось підкаже, де можу дістати цей продукт. А якщо хтось надішле мені прованську олію, то, звичайно, я належно віддячу.

Степан Васильович Гладчук,
Івано-Франківська обл.,
Снятинський р-н,
смт Заболотів, вул. Богуна, 14

Можливо, хтось із читачів знає народні методи лікування вугрів на обличчі й порадить через журнал, як їх позбутися.

Сердечно дякуватиму всім, хто відгукнеться на моє прохання.

К. Олексієнко,
Херсонська обл.

Рослина лікує грижу

Одна моя знайома дала мені свого часу відросточок. Я посадила його, і тепер у мене росте кімнатна рослина, однак, на жаль, не знаю її назви.

Квітку цієї рослини уже випробували на практиці. Одна бабуся, хвора на грижу, зробила настоянку і пила два місяці. Грижа розсмокталася. Коли лікарі дізналися про те, вони були вражені.

Приготування настоянки: взяти тридцять колінців цієї квітки (рослина нагадує собою кукурудзу, особливо подібні листки, і має довгі прутики, поділені ніби колінцями) і настоювати у повній півлітровій пляшці горілки, можна й самогону, два тижні. Пити по столовій ложці за тридцять хвилин до їди.

А в нашому радгоспі один чоловік боявся пити відразу столову ложку і починав з чайної, але і від такої дози в нього розійшлася грижа. А доти носив спеціальний пояс.

Якщо хтось зацікавиться цим рецептом, будь ласка, напишіть мені і я надішлю вам для лікування цю рослину. Або приїздіть до нашого радгоспу, дам вам саджанець, і ви зможете посадити його в себе.

Галина Михайлівна Чернова,
312320, Харківська обл.,
Богодухівський р-н,
радгосп «Червона нива»

Чи будемо мати дітей?

Уже чотири роки, як ми з чоловіком не маємо дітей. Діагноз хвороби: безпліддя і простатит. Чули, ніби на Україні є людина, котра лікує такі хвороби травами, але як її розшукати? Тож і звертаємося до нашого журналу, сподіваючись на читача, котрий знає цю людину й з доброти душевної напише її адресу до редакції, а вона — нам. Отже, єдина надія у нас на журнал і вас, дорогі читачі.

Ольга й Леонід

Чи можна вилікуватись від біса?

Дорога редакціє, дуже прошу тебе надрукувати мого листа, бо сподіваюся, що є такі люди в Україні, котрі допоможуть нашому лихові. Захворів мій чоловік — страшна хвороба, яка мучить і його, і всю нашу сім'ю. У ньому, як він каже, оселився біс, який не дає спокою. Мовляв, нічого не болить, а біс мучить, «каже» йому, аби брав мотузка та йшов вішатися.

Не спить ночами, ходить по хаті, вмикає і вимикає світло, дивиться на годинник. Особливо погано йому вночі і вранці, тоді багато палить, а вдень почуває себе краще.

Шановні читачі, може, в когось із вас була така хвороба, можливо, хтось знає, як позбутися її, порадьте, бо лікарі безсилі нам допомогти. Люди добрі, відгукніться на нашу біду. За пораду ладна заплатити. Будь ласка, пишіть на редакцію.

П. Н.

Моя мама уже три роки страждає від клімаксу. Постійно її кидає у жар по двадцять і більше разів на день. Увесь час п'є таблетки, але вони їй не допомагають. Можливо, хтось із читачів журналу знає, як народними методами боротися з цією недугою, порадить нам лікарські рослини. Буду дуже вдячна за допомогу.

С. І. Романчук,
265314, Рівненська обл.,
Костопільський р-н, с. Деражно

Ніде в літературі не можу зустріти інформацію про те, чи можна поліпшити слух. Тож і прошу читачів журналу порадити, хто знає, народні методи лікування тих людей, котрі страждають на неврити слухових нервів.

Євдокія Макарівна Мандзюк,
290038, м. Львів, а/с 9820

Пропоную

...20 сортів великоквіткових клематисів та 200 сортів ірисів світової колекції.

Марія Вереміївна Александрович,
256830, Київська обл., м. Богуслав, вул. Калініна, 8/1

...на осінь саджанці 3 кольорів витких троянд, 6 кольорів клематисів, жимолості, форзиції. Вкладайте підписаний конверт.

Віктор Іванович Довганич,
293610, Львівська обл., Сколівський р-н, с. Коростів

Знайомство

Відгукніться самотні жінки віком від 50 до 60 років. Мені 56, зріст 172 см, спортивного складу. Спиртного не вживаю і не палю. Працюю. Народжений під знаком Зодіаку Рак. Є діти: син і дочка, вони вже дорослі, працюють. Я згоден переїхати до села, тому що жив і працював у селі до 19 років. Буду хорошим чоловіком і хазяїном в господі. Не відмовлюсь і від киянки.

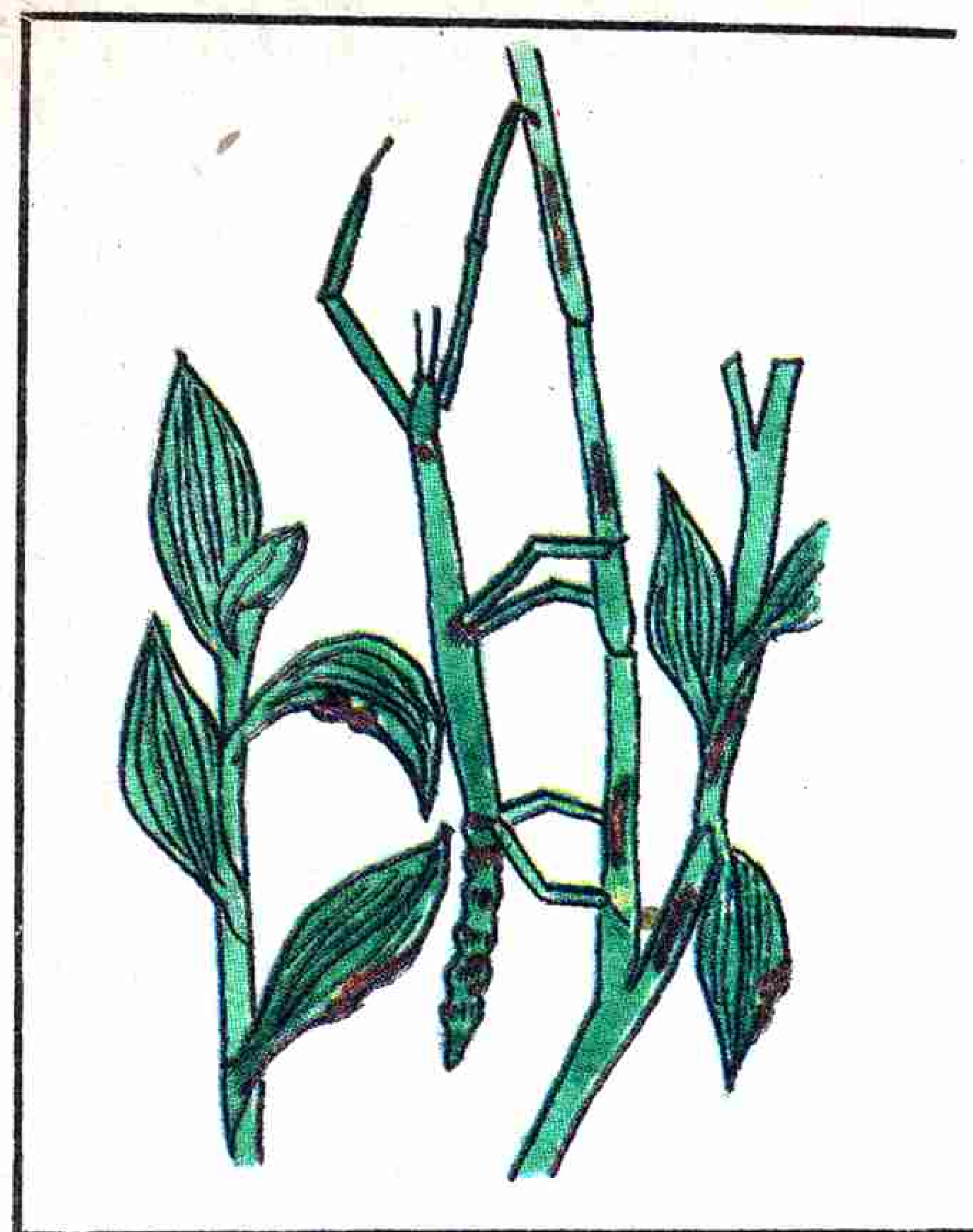
Іван Петрович

Мені 54 роки, зріст 165 см. Маю город, сад, виноградник. Хоч і багато роботи, та одному сумно. Може, відгукнеться жінка 45—53 років, яка б погодилася розділити щастя і вірність один одному і переїхала в дуже красиві місця для спокійного і дружного життя.

Іван Микитович

Вдівець, 46 років, зріст 172 см. Маю дочку 18 років. Живу в сільській місцевості. Головний спеціаліст господарства. Для створення сім'ї хочу познайомитись з хазяйновитою, порядною жінкою 35—45 років, без шкідливих звичок. Люблю працювати на городі, колекціоную картоплю і городні культури. За згодою можливий переїзд.

В. П.
Київська обл.

ЕКЗОТИКА ВДОМА

Зараз дедалі більше зустрічається людей, які люблять живу екзотику: дивовижні тропічні рослини, кактуси, акваріумних рибок, птахів і навіть комах.

До ряду паличників, або привидових, належать комахи з дивовижною здібністю імітувати гілки, сучки, стебла чагарників, шматки кори, листя. Тому вони зовсім непомітні. А коли паличники, що причаїлися, раптово й безшумно з'являються, вони нагадують привидів.

Утримувати цих комах досить просто. Місцем їхнього проживання (інсектарієм) може слугувати звичайна трилітрова банка або акваріум, які зверху накривають спеціальною сіткою або склом так, щоб була щілинка для надходження повітря. Дно засипають піском. Інсектарій буде привабливим, якщо туди покласти корч або гілку. Скло періодично протирають від екскрементів.

За способом живлення паличники — фітофаги, тому їм досить легко підібрати корм. Найкращий варіант — традесканція, бо вона досить легко розмножується і до вподоби паличникам. Можна використовувати й інші кімнатні рослини — плющ, дихоризандру тощо. Влітку комах можна годувати молодими листками кульбаби, шипшини, робінії, псевдоакації. Пагінці рослин ставлять у невеличку посудину з водою, обкладаючи її камінцями або корою.

В разі небезпеки паличники здатні довго перебувати у стані «воскової гнучкості» (так звана каталепсія). Вони досить часто (5—6 разів за життя) линяють: старий кутикулярний покрив замінюється новим. Починається скидання старого покриву з анальної частини тіла, привид вивертає його наче панчоху, допомагаючи кінцівками. Під час цієї процедури та після неї комаха іноді здається неживою. Це слід пам'ятати і не впадати у відчай. Під час линяння та в інших випадках можуть втрачатися кінцівки, вусики, але згодом вони відновлюються (автотомія).

У лабораторних умовах зустрічаються переважно самки паличників. Але проблем з розмноженням не виникає — їм властивий партеногенез (одна з форм статевого розмноження, за якої жіночі статеві клітини розвиваються без запліднення). Іноді здається, що життя в інсектарії припинилося (повмирали дорослі паличники). Виникає бажання звільнити посудину, де вони мешкали. Але не поспішайте, комахи вже встигли безладно розкидати по інсектарію малопомітні яєчка, покриті особливою капсулою з кришечкою. І через 10 тижнів при кімнатній температурі, мов привиди, будуть з'являтися личинки, схожі на дорослих особин. Тому паличників відносять до комах, що розвиваються з неповним перетворенням. Самка довжиною 10 см може залишити 20—50 нащадків.

Ці комахи ведуть нічний спосіб життя, а вдень вони завмирають на корі, рослинах чи на склі інсектарію. Якщо для життя паличників ви вибрали темний куточок, то достатньо 4—5-годинного штучного освітлення щодня.

Паличники — миролюбні комахи. В їхній поведінці і повільних рухах багато загадкового. Тому досить заспокійливо діє на людину спостерігання за цими добрими привидами, які то з'являються, то зникають з поля вашого зору.

О. В. Лукаш,
Ю. О. Карпенко,

Дім і садиба

Мікрозрошення на моєму городі

Передусім хочу подякувати редакції за цікавий матеріал М. І. Ромашенка та В. В. Безрука «Мікрозрошення присадибних та дачних ділянок», який був надрукований у «ДСГ» № 4 за 1993 рік. Дійсно: мікрозрошення є надзвичайно ефективним агротехнічним заходом, що дає змогу не тільки досягти значної економії води та затрат праці, а й відмовитися від формування зрошувальних лунок та рівчачків, під час якого нерідко травмуються рослини, надто ж їхнє коріння.

Запропонована у названому дописі автоматична зрошувальна система, безперечно, може з успіхом використовуватися у господарстві. Але — в умовах дефіциту та дорожнечі — чи зможе господар придбати усі ті деталі та пристрої, що необхідні для такої системи? Гадаю, навряд чи.

Ось тому і вирішив розповісти на сторінках часопису про свою, спрощену систему мікрозрошення. Вона непогано зарекомендувала себе: вже протягом п'яти років «напуває» мої огірки, помідори, перець та інші культури.

У системі використовують звичайні поливні труби — гумові, поліетиленові, пластикові. Можна застосовувати і металеві труби, але це неекономно і незручно.

Для спрощення системи магістральні труби 2 та переносні поливні труби можна взяти одного діаметра. Для невеликих городніх ділянок (5—6 соток) цілком придатні труби з внутрішнім діаметром 15 мм, усі з'єднувальні деталі (фітинги) — 0,5 дюйма. Виходячи з можливостей городника та особливостей ділянки (розміри, рельєф тощо) можна використовувати труби більшого діаметра, особливо магістральні.

Система здатна працювати безпосередньо від водогону. Але, вважаю, краще підключити її до бака чи іншої ємкості: вода, що трохи відстоялася, не така холодна, а це, звичайно, корисніше для рослин. Бажано тільки підняти бак хоча б на метр від землі, щоб забезпечити достатній тиск у трубах. На жаль, я не зміг цього зробити, тому що при слабкому тиску у водогоні (а тиск у нас майже завжди слабкий) вода не піднімалася б у бак. Отож, у мене тиск води на виході з баку становить 0,8—1,5 м. Щоб забезпечити за таких умов зрошення віддалених грядок, розпочинаю полив саме з них: поки бак повний і відповідно тиск дещо більший.

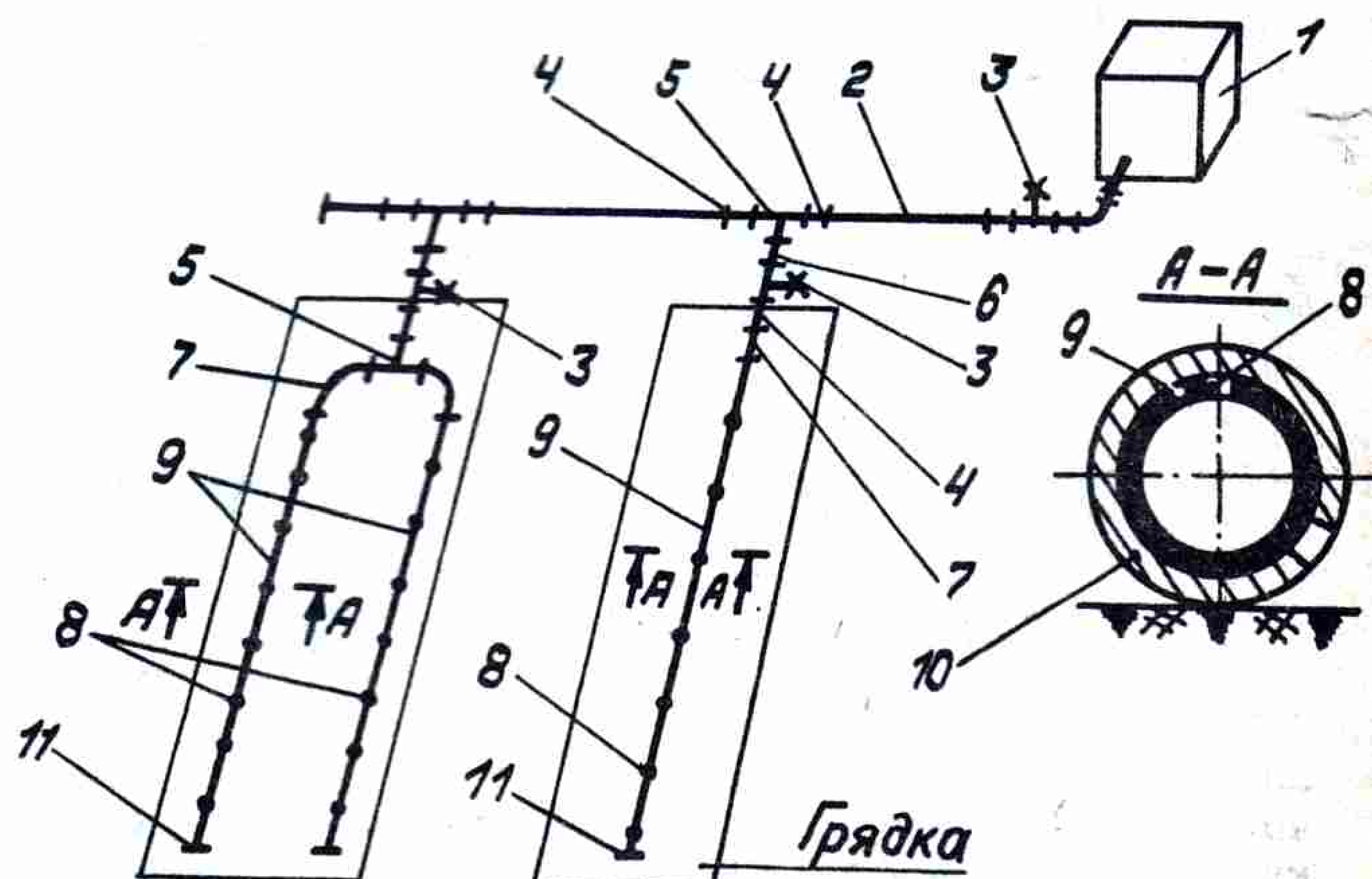

Схема системи мікрозрошення: 1 — ємкість з водою; 2 — магістральний трубопровід; 3 — вентиль; 4 — патрубок; 5 — трійник; 6 — ніпель; 7 — відрізок гнучкої труби; 8 — крапельниця; 9 — поливний трубопровід; 10 — хомут; 11 — чіп.

Але повернемося до будови моєї системи.

Оригінальною її складовою частиною є, на мій погляд, крапельниця (див. малюнок, розріз А — А), яка складається з отвору 8 у поливній трубі 9 та хомута 10, який охоплює трубу у місці отвору.

Хомут найзручніше зробити з відрізка поліетиленової труби довжиною 8—15 мм. Одержане поліетиленове «кільце» розрізується збоку і таким чином утворюється хомутик, що натягується на трубу. Оскільки хомут прилягає до труби не зовсім щільно, він не перешкоджає витіканню крапель води, але не дає змогу їй вільно струмувати чи пирскати «фонтанчиками». Якщо ж немає шматка поліетиленової труби, підійде гумова, пластикова або — у крайньому разі — смужка щільної тканини, що здатна перекрити вільне **витікання води і створити «крапельний ефект».**

Інтенсивність зрошення можна регулювати вентилем 3 поливної труби. На інтенсивність подавання води на грядку, звичайно ж, впливають і розміри отворів у трубах, і положення хомутиків. Зрозуміло, що обираючи розміри отворів чи припасовуючи хомути (більш чи менш щільно), господар має виходити з особливостей конкретної ситуації (рівень тиску води, розміри та рельєф ділянки, тип грунтів, потреби рослин та ін.). У моїх умовах оптимальний діаметр отворів 1,5—2 мм. Роблю отвори шилом чи свердлом.

Відстань між отворами залежить від того, яку культуру має «напувати» та чи інша труба. В моїх умовах для високорослих помідорів — 70—60 см, для середньорослих — 60—50, для низькорослих помідорів та перцю близько 40, для огірків 50 см тощо. Отож маю «помідорні», «огіркові», «перцеві» та інші труби. Оскільки вся система легко розбирається (на зиму я демонтую її), кожної весни труби міняю місцями. Виходячи з потреб сівозміни, «помідорна» труба лягає туди, де цього року мають рости помідори, «огіркова» займає місце там, де будуть огірки, та ін.

Магістральні та поливні труби фіксують на грунті за допомогою металевих (дротяних) або дерев'яних скалок. Розсаду висаджую після закріплення на грядках поливних **труб; рослини, звичайно, розміщую навпроти крапельниць.**

Який режим крапельного поливу? Це залежить від якості грунтів, від погоди, від того, які рослини вирощують. Рекомендації щодо цих питань можна знайти у будь-якому спеціальному виданні. Я ж орієнтуюся на глибину зволоження грунту.

Принагідно зазначу, що, використовуючи крапельне зрошення, віддаю перевагу розміщенню рослин на грядках: так зручніше доглядати городину, та й використання води, здається, ефективніше. Розміщую рослини по-різному: високо- та середньорослі помідори, огірки висаджую в один рядок, перець та низькорослі помідори — у два рядки (мої грядки приблизно 80 см завширшки). Але залежно від особливостей планування городу, від того, які овочі переважають на ньому, можна, гадаю, застосовувати мікрозрошення і на ділянках, що не мають поділу на грядки: аби тільки овочі висаджували рівними рядками.

Насамкінець ще одне зауваження. Певен, що мікрозрошення має велике майбутнє. Якщо приділити йому належну увагу, воно здатне стати надійним помічником не тільки городника, але й садівника, квітникаря — усіх, хто працює на землі.

І. П. Приходько,
310125, Харків, вул. Новгородська, 20, кв. 16.

Пропоную

...картоплю високоврожайних голландських сортів. Надсилайте конверт.

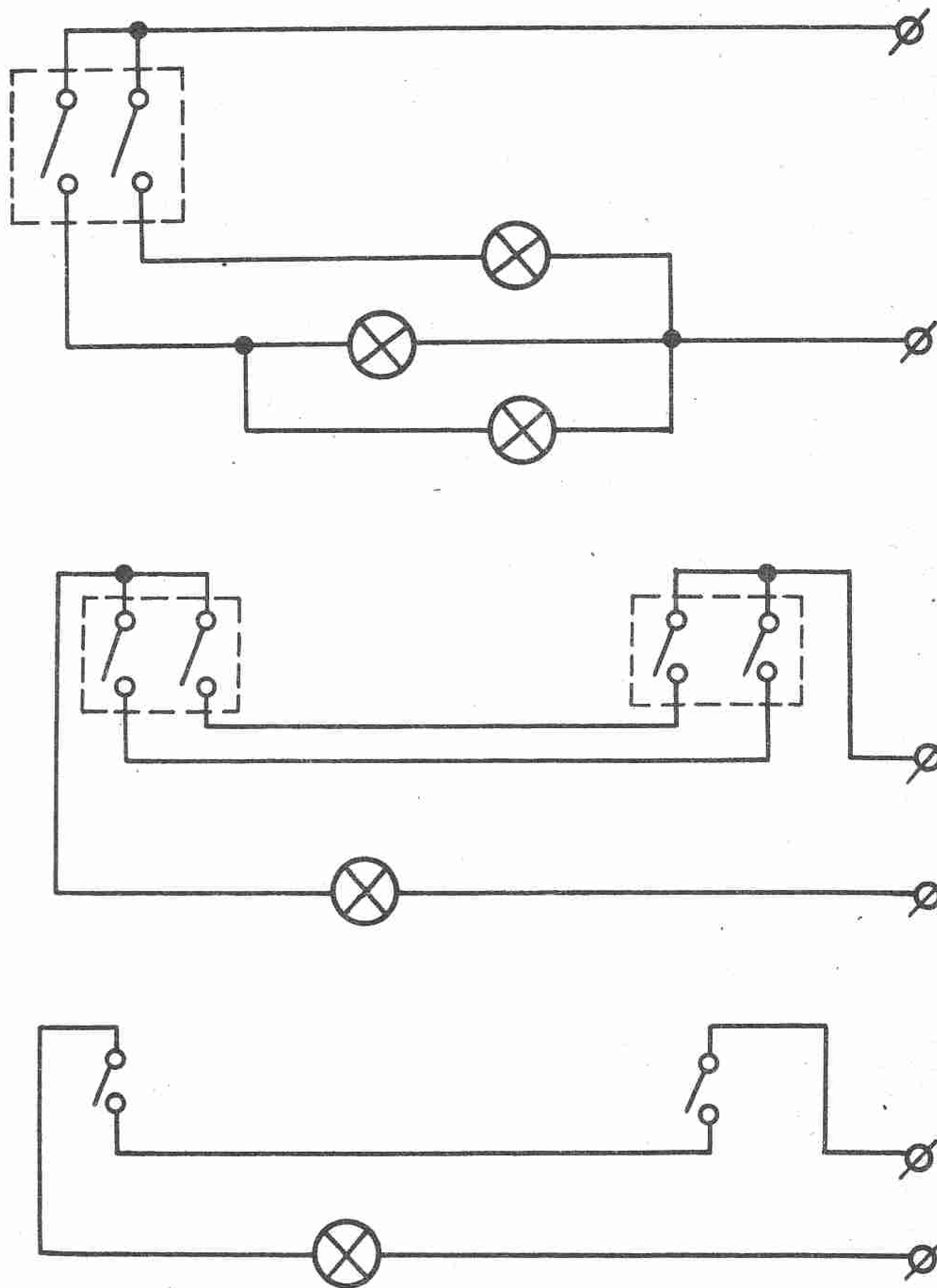
Володимир Іванович Петренко,
315863, Полтавська обл., Гадяцький р-н, с. Березова Лука

...широкий асортимент насіння овочевих культур; живці чорної смородини Диковинка, Виноградна (ягоди завбільшки з вишню); цибулини найкращих сортів гладіолусів, тюльпанів. Обов'язково вказуйте культуру, яка цікавить, надсилайте конверт.

С. Б. Сапего,
245110, Сумська обл., м. Шостка, вул. Горького, 7-а, кв. 2

Раціональне освітлення

Часто-густо приміщення в будинку розташовані так, що потрапити, скажімо, в майстерню чи гараж можна тільки через неосвітлені коридор або сходи. Якщо вимикач встановлено біля входу, то, пройшовши коридором, неможливо вимкнути зайве світло. У цьому випадку раціонально встановлювати вимикачі, підключені послідовно (рис. 1). Це дає можливість, заходячи в перехід, увімкнути світло, а виходячи — вимкнути. Два таких вимикачі варто встановити і в спальні: заходячи до неї, світло вмикають біля дверей, а коли лягають спати, то вимкнути його можна вимикачем, прикріпленим над ліжком.

Цей спосіб керування освітленням дуже економний, однак на останньому прикладі помітний і недолік: однобічний порядок переключення вимикачів вимагає, щоб спочатку світло вмикали біля ліжка, а вимикали біля дверей. Восени і взимку це не сприймається, як незручність. Зате сонячним ранком додаткові маніпуляції вважаються зайвими.

Позбавитися такого недоліку дасть змогу незалежне керування світильником від обох вимикачів (рис. 2). Для цього використовують два звичайних двоклавішних вимикачі: клавіші кожного повинні завжди перебувати в протилежних положеннях, а вмикають і вимикають світильник, змінюючи положення обох клавішів будь-якого вимикача.

Для стаціонарної люстри у великій кімнаті доцільно передбачити кілька ступенів вмикання. Двоклавішний вимикач, що керує триріжковою люстрою (рис. 3), забезпечує освітлення однією, двома чи усіма трьома лампочками, триклавішний для п'ятиріжкової — першої одної, другої одної, першої і другої разом, трьох інших, трьох і першої, трьох і другої, всіх п'яти лампочок.

Г. С. Ярмош, А. Г. Ярмош

Такі страви вам вкрай необхідні

У цьому номері мова піде про овочеві страви. Закуски з овочів урізноманітнюють харчування збуджують апетит. Проте багато людей споживають в основному білки тваринного походження — м'ясо, ковбасу, яйця. Це може призвести до порушення обміну речовин, діяльності органів травлення.

Цінність овочів в тому, що вони містять найнеобхідніші компоненти для оновлення клітин організму, збагачують його мінеральними солями, вітамінами та іншими біологічно активними елементами. Однак слід мати на увазі, що деякі з них легко руйнуються під час кулінарної обробки.

Для збереження вітаміну С помиті і почищені сирі овочі слід відразу ж споживати. Не можна довго зберігати овочеві холодні і особливо гарячі страви.

Якщо варити овочі у великій кількості води у відкритому посуді, вони втрачають багато поживних речовин, тому посуд повинен бути закритий кришкою, а вода тільки прикривати овочі. Ще краще готувати їх на пару.

Овочі варять у підсоленій воді, щоб надати їм кращого смаку і зберегти якомога більше корисних речовин. З цією ж метою нарізувати їх доцільно великими шматками. Нашинковані овочі треба негайно готувати, інакше зруйнуються усі вітаміни.

Не слід без потреби збільшувати час теплової обробки овочів, бо це погіршує смак страви і призводить до великих втрат цінних речовин.

Обробляючи овочі, ми, як правило, викидаємо листя та качани цвітної капусти, гичку молодої моркви, буряків, брукви, ріпи, листя редиски, серцевину і шкірочку кабачків, волокнистий м'якуш гарбуза. Тим часом усе це — цінні продукти, які містять не менше вітамінів та інших корисних речовин, ніж основний плід. Так, листя і качани цвітної капусти, серцевину і шкірочку кабачків, вимиті і пропущені через м'ясорубку, можна додавати до овочевого супу.

Гичку буряків використовують для приготування перших страв, а моркви — для омлетів. З неї, як і з листя цвітної капусти, роблять смачні салати.

Страви з овочів подавайте до столу свіжоприготовленими. Підігрівання погіршує їхній смак і повністю руйнує вітамін С. Якщо борщ, рагу чи іншу страву приготували на кілька днів, розігрівайте стільки, скільки ваша сім'я з'їсть за один раз.

Страви з овочів, в яких є каротин (морква, солодкий перець, зелена цибуля, помідори), готуйте з олією або вершковим маслом, із сметаною, інакше каротин буде погано засвоюватись організмом.

Каструлі беріть такого розміру, щоб овочі разом з водою наповнювали її доверху.

У процесі варіння значна частина поживних речовин переходить у воду, тому використовуйте овочеві відвари для приготування супів і соусів. Буряки, картоплю, моркву не варять разом, вони втратять смак і колір. Чим тонше нарізати овочі, особливо моркву, тим кращими будуть при пасеруванні їхній аромат і смак.

Секрети кухні тітки Насті

Готуючи салат, слід очищені сирі овочі відразу опускати у підкислену лимонним соком або соком квашеної капусти воду, щоб зберегти вітамін С від руйнування киснем. Кислота руйнує каротин, але не ушкоджує вітамін С. Якщо заморожені овочі опустити, не розморожуючи, в киплячу воду, вітамін С збережеться. У процесі ж розмороження руйнується.

Не можна змішувати охолоджені продукти з теплими — це прискорить прокисання їжі.

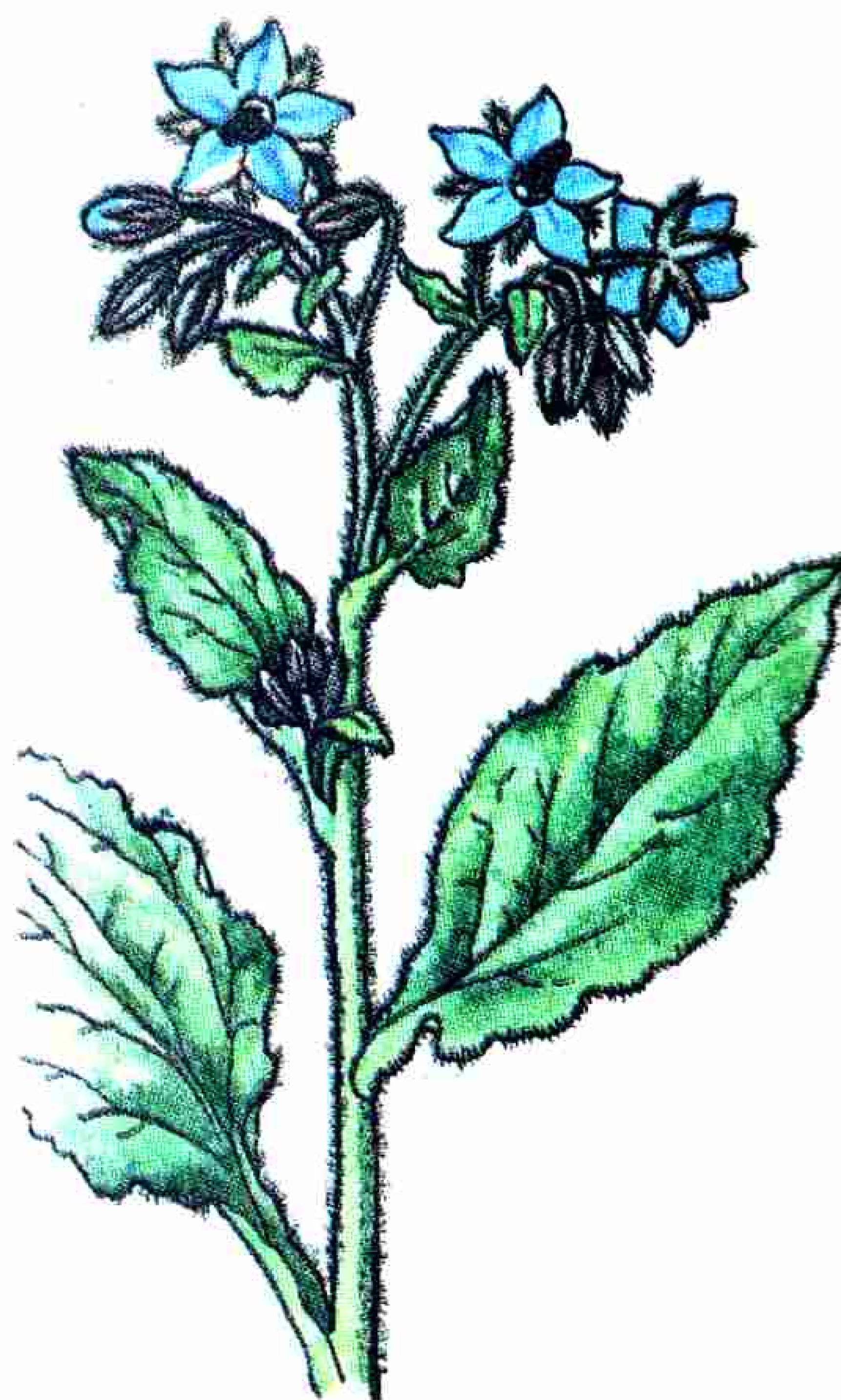
Салат із капусти та буряків

Капуста — 400 г, буряки — 200 г, олія — 25 г, цукор, лимонна кислота, сіль за смаком.

Капусту помити, тонко нарізати соломкою, посолити, відтиснути, перемішати з нарізаними вареними буряками. Додати цукор, розведений у воді з лимонною кислотою, і заправити олією.

Огіркова трава

Однорічна лікарська пряна і овочева рослина. Батьківщина — Схід; деякі автори називають також африканське узбережжя Середземного моря. Культивується на великих площах у країнах з добре розвиненим бджільництвом, оскільки є чудовим медоносом.

Про прянощі й пряні рослини

Висота огіркової трави — 10—60 см. Квіти дуже гарні, ошатні, зірчасті, блакитні чи білі. Цвіте з травня по вересень.

Вирощують на городах, у квітниках, ящиках на вікнах. Насіння у грунт висівають на початку квітня. У приміщенні чи в парниках можна сіяти набагато раніше — у лютому.

Здавна огіркову траву використовують як приправу до різноманітних страв. Стародавні римляни вважали її засобом, який надає хоробрості. Вживали всю рослину для приготування салатів, прикрашаючи їх квітками від білого до синього кольору. Використовували також у суміші з іншими травами — м'ятою, чебрецем, петрушкою, фенхелем, часником як приправу до страв з м'яса, риби, овочів.

У свіжому вигляді вживають тільки молоде листя. Його треба дуже дрібно нарізати, щоб ворсинки, якими вкрите листя, не відчувалися. Молоде соковите листя огіркової трави має приємний освіжаючий смак, що нагадує свіжі огірки. Його додають до салатів з помідорів, картоплі, з листкового салату, до вінегрету. Додають також і до рагу з овочів і м'яса, до холодних соусів, особливо до гірчичного, томатного і сметанного, майонезів, до супів, окрошок, холодних борщів, сирних паст (для намащування хліба), риби, м'яса, приготовлених у грилі. Огіркова трава надає пікантного смаку січеному м'ясу, фаршам і рибі, смаже-

Паштет з квасолі

Квасоля — 350 г, масло вершкове — 50 г, цибуля — 150 г, сіль оцет, перець за смаком.

Квасолю відварити, протерти через сито, змішати з підсмаженою цибулею, додати олію, сіль, оцет, перець, все ретельно перемішати і охолодити.

Трубочки з молодої капусти

Зелена цибуля — 50 г, кріп — 30 г, петрушка — 20 г, сир — 300 г, сметана — 200 г, капуста — 1 кг, сіль, перець за смаком.

Зелень цибулі, петрушки і кропу помити, нарізати, змішати з сиром. Полити майонезом, перемішати до густоти сметани, додати гірчицю і гарно вимішати. Можна додати товчений часник. Головку молодої капусти розібрати на пелюстки, обдати окропом, охолодити і залишити, щоб збігла вода. На кожну пелюстку покласти одержану масу і щільно закрутити її трубочкою. До столу подавати холодними із сметаною.

Ікра з баклажанів

Баклажани — 300 г, перець — 200 г, помідори великі — 200 г, олія — 60 г, часник — 30 г, петрушка — 30 г, сіль за смаком.

Підготовлені баклажани запекти в духовці, очистити від шкірки (якщо залишити їх нечищеними, почорніють). Спекти стручки перцю і очистити від шкірки та насіння. З великих міцних помідорів зняти шкірку, розрізати навпіл або на часточки і злегка відтиснути, щоб витік сік. Потім баклажани, перець і помідори порубати на шматочки. До одержаного пюре додати подрібнені часник і зелень петрушки, олію, сіль. Все ретельно перемішати, викласти гіркою в салатницю і прикрасити зеленню. Таку ікру можна зберігати кілька днів.

Салат з червоного перцю, зеленого горошку і рису

Рис варений — 200 г, перець червоний стручковий — 100 г, горошок зелений — 200 г, олія — 60 г, яйце — 1 шт., оцет, сіль за смаком.

Зварити розсипчастий рис. Спекти в духовці червоний солодкий перець, нарізати його довгими смужками. Відварити зелений горошок. Змішати овочі з рисом, посолити за смаком. Заправити соусом з олії, оцту і цукру. Перекласти в салатницю і прикрасити кружальцями яйця та зеленню петрушки.

Цей салат можна приготувати швидше, використовуючи маринований червоний перець і консервований зелений горошок. У цьому разі до заправки додають менше оцту.

Помідори по-домашньому

Помідори середнього розміру — 1 кг, цибуля — 150 г, олія — 100 г, часник — 20 г, гриби свіжі — 300 г, сухарі товчені — 50 г, сіль, перець за смаком.

Не зовсім стиглі помідори помити і розрізати навпіл, злегка відтиснути сік, вибрати насіння. Підсмажити на олії дрібно нарізану цибулю, додати відварені, нарізані часточками гриби, небагато помідорного соку з м'якушем, розтерти часник, заправити все сіллю, перцем і тримати на вогні, поки соус не загусне. Кожну половинку помідора наповнити приготовленою масою і скласти у змащений олією посуд, пересипати товченими сухарями. Додати олію і поставити в духовку на 10—15 хв.

Салат із сирої моркви з хріном

Морква — 500 г, хрін (корінь) — 100 г, сметана — 60 г, сіль, цукор за смаком.

Моркву натерти на тертушці тонкою стружкою, додати тертий хрін, сметану, сіль, цукор і все перемішати.

ній на олії. Смачне поєднання огірочника з сиром чи бринзою.

У деяких європейських країнах огіркова трава використовується у дрібно нарізаному вигляді з цибулею чи з іншими травами для приготування зеленого масла. З трави і стебел також готують начинки для пирогів.

Всю рослину можна застосовувати як гарнір до м'ясних, рибних і круп'яних страв чи самостійну страву. Вважається делікатесом листя, тушковане з маслом.

В Іспанії огірочник подають як шпинат (тушкують на цибулі і маслі). З нього готують салат, приправлений лимоном, сіллю і перцем.

Готують з огірочника і напої на основі кислого молока, а також інші освіжаючі напої. Листя і квіти використовують для ароматизації алкогольних напоїв, оцту. Коріння застосовують для ароматизації пива, настоянок і столового оцту.

Листя зі стеблом кладуть під час соління огірків, кабачків, капусти й інших овочів.

Листя і пагони також можна заварювати замість чаю.

З квіток колись робили цукати, та й нині квіти огірочника, перемішані з цукром, можуть бути пікантним десертом.

Про сік з огірочника стверджують, що він допомагає при неврозах і депресіях.

Качанний салат з огірковою травою

2 качанних салати, цибулина, жменя посіченої огіркової трави, столова ложка олії, сіль, перець, столова ложка лимонного соку.

Помитий качанний салат порізати чи розібрати на шматочки, додати цибулю тоненькими кружальцями, жменю огіркової трави, сіль, перець, олію, лимонний сік, перемішати.

Подавати охолодженим.

Сир з огірковою травою

250 г сиру (чи бринзи), велика жменя дрібно посіченого листя огіркової трави, сіль, перець, склянка молока.

Сир (бринзу) посолити і поперчити за смаком, додати, якщо потрібно, молоко і добре перемішати з дрібно посіченим листям огіркової трави, після чого поставити на холод, поки листя стане м'яким. Подавати з хлібом і кисляком чи кефіром.

Так приготовлену суміш можна вживати як фарш до пирогів чи на піццу.

Масло з огірковою травою

150 г масла, по столовій ложці огіркової трави, кропу, зеленої цибулі, трошки соку з лимона, сіль, перець, чайна ложка дрібно посіченої невеличкої цибулі.

З масла, дрібно посіченої огіркової трави, кропу і зеленої цибулі, лимонного соку, солі, перцю і чайної ложки дрібно посіченої цибулинки збити смачне масло з травами, яке вживають з хлібом або м'ясом чи рибою, приготовленими в грилі.

Паста бутербродна

400 г сиру, 100 г молока, по чайній ложці зелені цибулі, гісопу, огіркової трави, готового хрону, сіль.

Сир протерти через сито, трохи розвести молоком, додати дрібно нарізану цибулю, огіркову траву, гісоп, хрін, сіль і перемішати.

Соус з огірковою травою

30 г борошна, 50 г вершкового масла, 500 г міцного м'ясного бульйону, два жовтки, по чайній ложці цукру і яблучного оцту, три чайні ложки подрібненої пряної зелені і 1—2 цілі гілочки, сіль.

Борошно спасерувати на вершковому маслі, розвести бульйон і довести до кипіння. В окремій чашці розтерти жовтки з невеликою кількістю солі і влити оцет у соус. Додати сіль, цукор, оцет і подрібнене листя огіркової трави. Подавати до вареного м'яса, січених котлет, вареної і смаженої риби. Такий соус можна приготувати, використовуючи й інші пряні трави, наприклад базилік, кріп, естрагон.

Сушене листя огіркової трави

Огіркову траву помити, сушити на повітрі у затінку. Зберігати у паперових мішечках. Використовують як приправу до супів і м'ясних страв.

БІОДИНАМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Липень

Овен

30.VI (5.12) — 2 (17.18)

30 червня Місяць увійшов в останню чверть. Збирають вишні, пізні сорти черешні, абрикоси, варять варення і готують компоти. Листя дво- і трирічної суниці (через 2—4 тижні після збирання ягід) зрізують гострим ножем на висоті 5—7 см від землі і складають у компостну купу або спалюють, якщо рослини уражені якоюсь хворобою. Після видалення зрізаних листків і солом'яної підстилки з міжрядь грядку суниці обприскують проти кліщів.

Тілець

2 (17.18) — 5 (6.15)

Збирають врожай черешень, малину. Плоди рвуть після того, як висохне роса. Бажано у той же день, але не пізніш як через дві доби після збирання ягоди з'їсти або переробити.

Проривають овочеві коренеплоди. Під капусту, яку висадили на зимове зберігання, вносять мінеральні добрива. На поливних ділянках можна висаджувати кольрабі і цвітну капусту середньостиглих сортів, китайську капусту як післяжнивну культуру, висівати моркву для споживання восени.

Близнюки

5 (6.15) — 7 (17.18)

Збирають смородину. Її, як і агрус та порічки, можна зберігати в холодильнику чи холодному погребі кілька днів. Проте ягоди, які підуть на переробку, не слід тримати довго. Чим швидше з них приготувати компоти, варення чи соки, тим вищою буде їхня якість.

Поливають суниці, кущі й плодові дерева, підігрітою на сонці водою огірки.

Рак

7 (17.18) — 10 (1.45)

9 липня о 38 хвилині на першу годину ночі народився новий Місяць. В цей день, незважаючи на те, що Місяць знаходиться в плідному знаці Рака, нічого не сіють і не висаджують. Зате напередодні появи нового Місяця — найкращий час для збирання врожаю на зберігання, консервування, сушіння, скошування трав на сіно. У ці дні ставлять підпірки під гілки, які ростуть на плодових деревах із неправильно сформованою кроною (під гострим кутом) або перевантажені рясним врожаєм. Знищують шкідників, які потрапили в ловчі пояси. Розпушують грунт і виполюють бур'яни навколо дерев.

Збирають врожай цвітної капусти.

Лев

10 (1.45) — 12 (7.47)

Вносять добрива на ті суничні грядки, де зрізано листя. Глибоко перекопують грядки чотирирічної суниці.

Якщо наприкінці червня у прищеплених навесні дерев не послаблювали обв'язку живців, можна це зробити саме зараз.

Скошують рослинність у міжряддях саду, якщо їх не використовують під городину. Зелену масу краще скласти в компостну яму, а не спалювати й викидати на дорогу.

Діва

12 (7.47) — 14 (12.12)

Займаються квітником. Можна висіяти дворічні квіти: мальви, братки, маргаритки (стокротки), незабудки. Викопують, сортують і готують до зберігання цибулини тюльпанів. Проріджують люпин, аквілегію, гіпсофілу.

Якщо дозволяє погода, ділять і пересаджують айстри, чебрець, примулу, барвінок, флокси шилоподібні, бородаті іриси та інші багаторічники. Щедро поливають гладіолуси та інші вологолюбні квіти.

Терези

14 (12.12) — 16 (15.34)

Підв'язують до дроту молоді гілки плодових дерев, які вирощують у формі шпалери, а ті, що ростуть у бік міжрядь, обрізують або пригинають до шпалер і прив'язують. Обламують вовчки нижче місця щеплення.

Збирають врожай суниці. Видаляють парость малини і пагони, які відплодоносили.

Скорпіон

16 (15.34) — 18 (18.10)

16 липня — перша чверть Місяця. Можна висіяти кріп на молоду зелень. Поливають овочі, виполюють бур'яни. Збирають врожай малини і суниці. Пересаджують з лісу на свій город лікарські рослини — багаторічники і дворічники.

Стрілець

18 (18.10) — 20 (20.28)

Прополюють грядки, зносять усі зрубані сапою бур'яни в компостні ями. Підживлюють овочеві рослини аміачною селітрою. Пасинкують помідори. Збирають ягоди суниці, малини. Збирають і консервують огірки.

Козеріг

20 (20.28) — 22 (23.32)

Збирають часник (ознака достигання — починає жовтіти пір'я). Можна висіяти післяжнивні культури, висадити суниці.

Консервують овочі й фрукти.

Водолій

22 (23.32) — 25 (4.49)

22 липня о 23 год 16 хв — повний Місяць. Хоч при повному Місяці можна все сіяти й садити, однак у цей час наше нічне світило входить у неплідний знак Водолія, який не сприяє проростанню висіяного в грунт насіння. Ось чому практично на всій території України в цей період немає нагальної потреби висаджувати й висівати. Краще займіться іншою роботою на городі, особливо знищенням бур'янів. Можна також готувати нову грядку під суниці, внести добрива.

Викопують нарциси і гіацинти, видаляють хворі і поранені цибулини. Перевіряють ловчі пояси, згодовують свиням та птиці падалицю, яку подрібнюють і змішують з іншими кормами.

Риби

25 (4.49) — 27 (13.33)

Збирають овочі, ягоди, ранні яблука. Вносять добрива у пристовбурні круги плодових дерев, щедро їх поливають. Консервують овочі, ягоди.

Овен

27 (13.33) — 30 (1.10)

Збирають овочі і ягоди. Розпушують грунт на грядках. Висівають кріп та інші овочі, що швидко ростуть і можуть бути спожиті свіжими пізно восени. Вносять добрива під баштанні культури.

Тілець

30 (1.10) — 1 серпня (14.08)

Перещеплюють старі дерева окуліруванням, зрізавши перед цим з плодоносного дерева і належно підготувавши пагони поточного року, які достатньо здерев'яніли і припинили ріст.

Місяць, зорі і врожай

Ваше здоров'я

Моєму синові лише чотири роки, а він вже кілька разів був під наркозом. Хворіє він на водянку, й лікарі сказали, що йому треба робити операцію і знову під наркозом. Може, знайдеться добра людина, котра порадить, як обминути цю операцію, лікуючись народними засобами. Але, звичайно, щоб вони були перевірені практикою і давали позитивні наслідки.

Л. М. Давидовська,
245907, Полтавська обл., м. Ромни,
1-й пр. Л. Українки, 3

●

Моїй внучці лише рік. Вона страждає на діатез. Ліки, які приписують лікарі, не допомагають. Ми вже купали її у відварах череди та ромашки, давали й пити відвари з цих трав, та й вони також не допомогли.

Але хочеться вірити, що є в нас такі народні методи лікування, які можуть зарадити й такій хворобі, як у нашої дитини. Будь ласка, шановні читачі, порадьте нам, як урятувати від цієї недуги наше немовля.

Ю. П. Гелетей,
Дніпропетровська обл.,
П'ятихатський р-н, с. Мар'янівка

●

Моя небога, зовсім молода жінка, мешкає у Докучаївську на Донеччині. У неї на голові з'явилися дві плями (облисіння), які поступово збільшуються. Вона в розпачі, лікарі безпорадні. Я переконалася, читаючи «ДСГ», що у вас немає байдужих працівників, а тому вірю в те, що ви й нам зарадите. Вірю в силу рослин, але не знаю їх. Сподіваюся, що читачі нашого журналу відгукнуться на мій лист, бо подібна хвороба зустрічається часто, а наші медики, на жаль, лікувати її ще не вміють. Переконана, є люди, котрі знають народні методи лікування цієї недуги і порадять нам, як позбутися її. З нетерпінням чекаємо поради.

Л. Д. Аксюта,
м. Львів,
вул. Трильовського, 27, кв. 67

●

Уже три рази робили мені операцію грижі, але поліпшення немає. І ось знову маю лягати на операційний стіл. Та чув, що є в Україні люди, котрі можуть й цю хворобу лікувати за допомогою народних методів. Дуже хотів би прочитати про це на сторінках нашого журналу.

Мешканець з Кіровоградщини.

●

Яких тільки не пила таблеток, а суглоби не перестають боліти, особливо в колінах. Лікарі кажуть, що то солі мені не дають спокою. Може й так. І якщо ліки не допомагають, то, можливо, є якісь народні методи, які здатні зарадити моєму горю.

Фелікса Франківна Селезньова,
Львівська обл., м. Дрогобич,
вул. В. Великого, 52, кв. 43

У номері

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ 2
ЧИТАЧІ РАДЯТЬ, ПРОПОНУЮТЬ, ЗАПИТУЮТЬ 3

ЩЕДРА ГРЯДКА

Гаврилюк В. М. Ущільнені посіви кукурудзи 4
Машталір О. А. Соя — культура для всіх 5
Краснобородько С. Є. Смачна і корисна 7
Волинець В. І. Біла гірчиця проти мокрецю 8

ХОДІМТЕ В САД

Боднар В. М. Сорти суниці для швидкого заморожування . . 10
Москаленко Н. А. Фундук у Центральному Лісостепу України 11
Артеменко М. М., Горовий М. М. Смородину розмножувати нескладно 12
Лисанюк В. Г., Тимків Л. І. Живцювання аличі 13

ШКІДНИКИ І ХВОРОБИ

Ткачов В. М. Захист саду влітку 14

КВІТНИК

Кліманський А. Л. Красива і цілюща 16
Палієнко-Слободянюк І. М. Даруйте букети коханим... . . 17

ВИНОГРАДНИК

Олексієнко О. М. Догляд за плодоносним виноградником . . 18
Косевич О. М. У молодих насадженнях 19

ДОМАШНЯ ФЕРМА

Лашко О. І. Що слід знати, аби вивести гарних курей . . . 21
Токарєв М. Ф., Ведеречко В. І., Лашко О. І. Чи є у вашому дворі такі породи 23
СЛУЖБА ВЗАЄМОДОПОМОГИ. ПРОПОНУЮ. ХОЧУ ПРИДБАТИ 24

ДІМ І САДИБА

Приходько І. П. Мікрозрошення на моєму городі 26
Ярмош Г. С., Ярмош А. Г. Раціональне освітлення 27
СЕКРЕТИ КУХНІ ТІТКИ НАСТІ 28

«Дім, сад, город» (українською мовою)

Щомісячний виробничо-практичний журнал
№ 5, травень, 1994 р.
Видається з 1989 р.
Київ, видавництво «Нива»

Здано до набору 22.03.94. Підписано до друку 29.04.94.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний № 1. Офсетний друк.
3,72 умовн. друк. арк., 16,74 умовн. фарб.-відб., 7,5 обл.-вид. арк.
Тираж 139 305 прим. Зам. 0110405.

Адреса редакції: 252054, Київ-54, вул. Павлівська, 11-г, тел. 216-05-40.
Відділ листів і реклами — 216-40-25.
Журнальний комплекс видавництва «Преса України»,
252146, Київ-146, вул. Героїв космосу, 6.

ISSN 0235-6368. Дім, сад, город. 1994. № 5. 1—32